

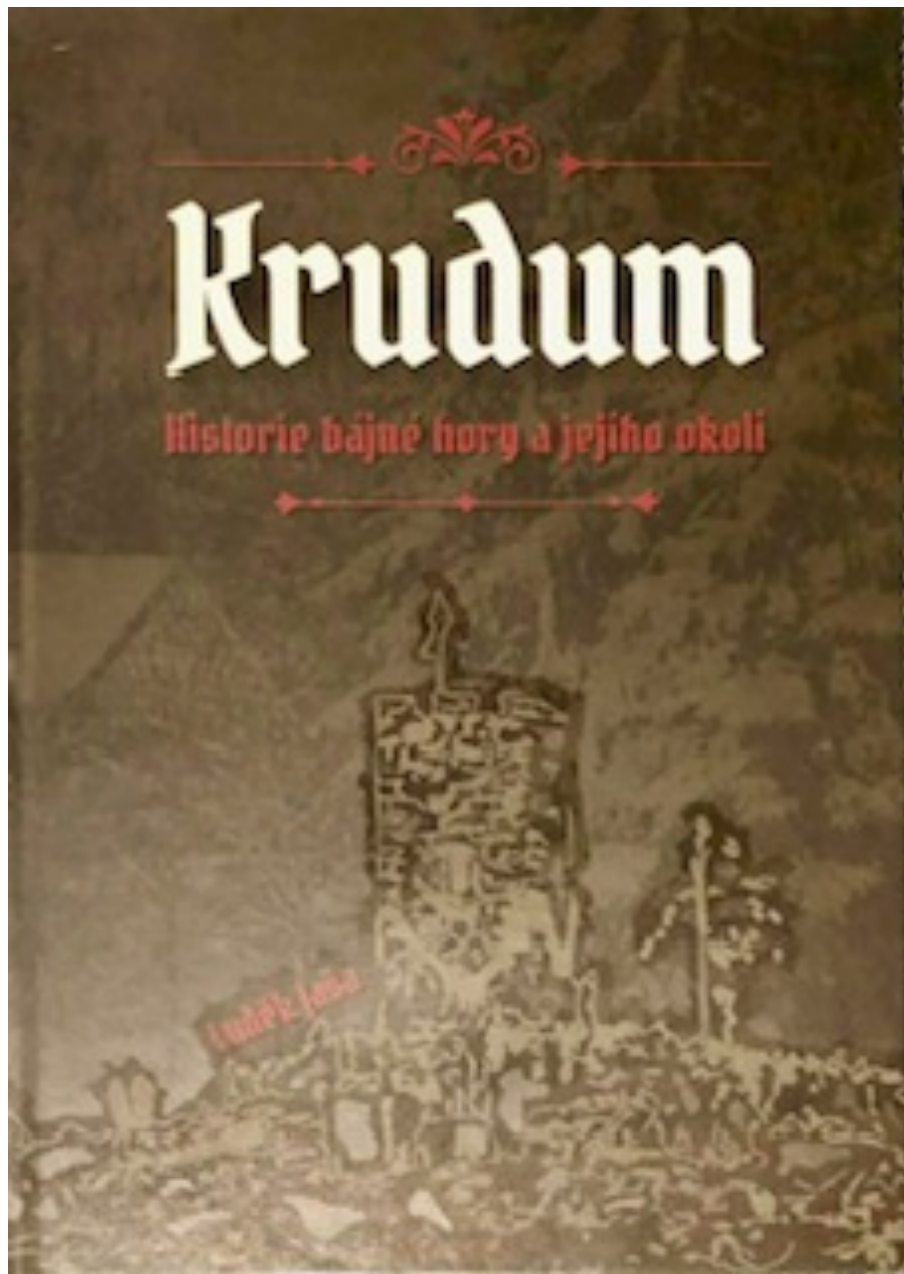
Krudum

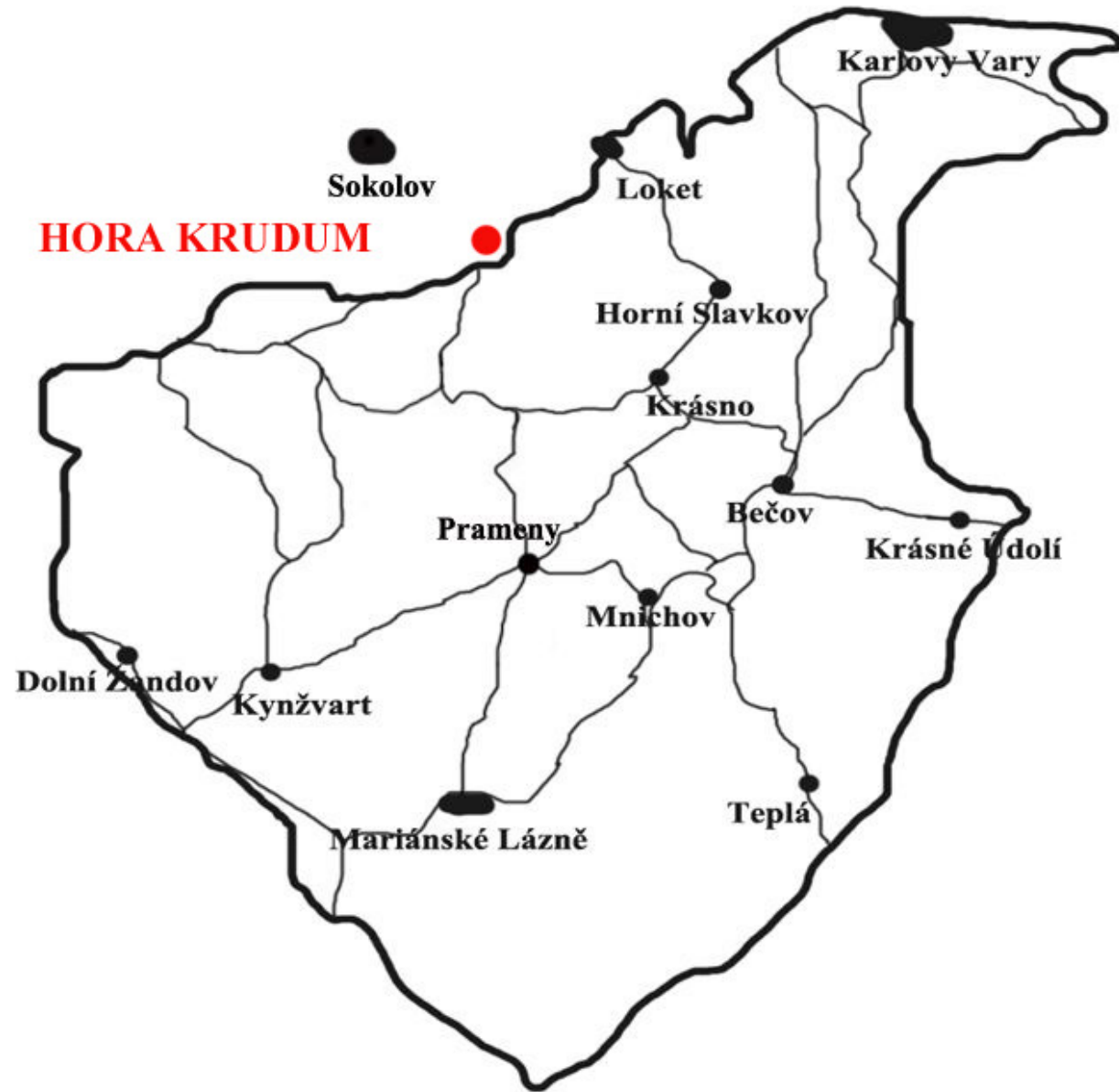

- **Krudum** (někde uváděný pod starším názvem Chrudim) je významný vrchol Krásenské vrchoviny, která leží v severní části Slavkovského lesa. Nachází se 2 km jihovýchodně od Hruškové a 5 km západně od Horního Slavkova, těsně za hranicí CHKO Slavkovský les. Hora je dnes souvisle zalesněna smrkovými monokulturami. Je však také opředena množstvím záhad a pověstí.
- Název Krudum je unikátní a pochází již z keltského období a často byl zapisován ve zkomoleném tvaru: Crutum, Krutum, Crutam, nebo Gruthum. V roce 1947 se však nově příchozí obyvatelé (za vysídlené Němce) domnívali, že je germánského původu, a proto horu přejmenovali na podobně znějící Chrudim.
- Na státních mapách se vrchol nazýval i Tábor, tento název je doložen ve vydáních z let 1955, 1977 a 1980. Název Chrudim je doložen ve vydáních státních map z let 1980 a 1990. Přičemž jen na vydání z roku 1990 je uveden pouze název Chrudim. V ostatních vydáních jsou v různých kombinacích uvedeny všechny tři názvy.
- Název Krudum se oficiálně opětovně začal používat od 1. ledna 2009. Změnu názvu iniciovala obecně prospěšná společnost Krudum ve spolupráci s městským úřadem Horní Slavkov, který v roce 2008 podal žádost na přejmenování hory k Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu.
- Krudum má celkem 3 vrcholy: **Krudum – hlavní vrchol**, 839 m n. m., souřadnice 50°8'24" s. š., 12°43'30" v. d. Na tomto vrcholu je tzv. **Francouzský kámen**, což je starý geodetický bod z prvního topografického měření v Rakousko-Uhersku. V průběhu roku 2002 se na něm krátce objevil tepaný železný kříž, protože ten, kdo jej na stělu umístil se domníval, že se jedná o podstavec božích muk. **Krudum – JV vrchol**, 838 m n. m., souřadnice 50°8'12" s. š., 12°43'41" v. d. Je vzdálen od hlavního vrcholu 430 m a SV od něj stojí **rozhledna Krudum**. **Krudum – JJZ vrchol**, 832 m n. m., souřadnice 50°8'13" s. š., 12°43'18" v. d. Je vzdálen od hlavního vrcholu 420 m.
- Vrch Krudum je suk budovaný granity karlovarského žulového masívu na zdvižené kře nad zlomovým svahem do Sokolovské pánve.
- Na fotografii vrcholu pořízené v roce **1894** členem turistického chebského spolku Aloisem Johnem zobrazena poměrně mohutná **dřevěná věž**. O věži nejsou dostupné žádné další informace kromě toho, že na ní mohlo vystoupat maximálně 10 lidí.
- Na vedlejším, jihovýchodním vrcholu Krudumu (838 m n. m.) byla v roce **1932** otevřena 10 m vysoká kamenná rozhledna zvaná **Kempfova věž**. Byla pojmenována na počest místního rodáka, lékaře Andrese Kempfa, který žil v nedalekém Třidomí – dnes již zaniklé osadě na úpatí hory. Po druhé světové válce přestala být rozhledna udržovaná a v roce 1981 byly zbytky zdiva srovnány se zemí podnikem Státní statky Rovná. Kempfovu věž připomíná pamětní deska umístěná na skalním útvaru poblíž místa, kde věž stála.
- V roce **2008** (oficiální otevření 15. října 2008) byla poblíž jihovýchodního vrcholu zpřístupněna třetí **rozhledna**. Jedná se o ocelovou příhradovou konstrukci vysokou 59 m s vyhlídkovou plošinou umístěnou ve výšce 29,5 m, která primárně slouží pro telekomunikační účely.

- Nejzajímavější a nejnavštěvovanější horou Slavkovského lesa je Krudum. Hora vysoká 838 m. n. m. byla již v dávnověku nazývána nejkrásnějším místem Slavkovského lesa, tehdy však ještě nazývaného **Císařský les**. Odpradávná nesla hrdě své původní jméno – Krudum, které jí dali dávní obyvatelé těchto končin. Při jeho vyslovení se člověka dotkne závan tajemna, tušení záhadných sil a skrytých postav. V průběhu historie se její jméno mnohokrát změnilo – Kudrum, Krutam, Chrudum, Grutum, Krutum, Gruthum, Crudin, Crudum, Grutam. Také během posledních padesáti let jsme zaznamenali pokus o jeho změnu. Došlo k tomu v období normalizace oblasti Sudet po poslední válce a odsunu původních obyvatel.
- Některá místa v našem okolí neměla do konce II.světové války česká jména, ale nesla si pouze ta původní, vytvořená německým obyvatelstvem. To byl případ například města Krásna – Schönefeld, či Pramenů – Sangenberg a mnoha dalších. Proto tehdejší správní komise národních výborů, tvořené občany nově příchozích obyvatel z vnitrozemí, po odsunu původních obyvatel místům nově přidělovaly názvy české. Mnohdy se jména dlouho hledala a procházela vývojem - tak např. Krásno (německy Schönfeld) se postupně jmenovalo – Krásný les, Krásné pole, než se stalo Krásnem. Stejně tak byla přejmenována i jiná místa. Některá dostala jména přeložená do češtiny například – Kirchenbirk – Kostelní bríza.
- Když komise dospěla ke jménu Krudum, domnívala se, že i zde se jedná o německý název, a změnila jej také na, jak se domnívala, typicky české Chrudim – výraz, který si však každý spojí spíše s jiným konkrétním místem daleko odsud. Tento název byl zanesen do novodobých map a zůstal v nich až do nedávných dnů. (Anton Prokop Schmitt ve svém díle *Sagen, Märchen und Erzählungen von Elbogen bei Carlsbad und dessem Umgebung*, píše, že kdysi v historii se hora na kratičký čas také tak nazývala Chrudim, ale jedná se však s největší pravděpodobností o nepřesný zápis názvu hory některým z tehdejších písařů té doby, protože dalšími takovými překlepy jsou současně uváděny názvy jako Chrudam a Chrudum. Jedná se o jedno z mnoha překroucení, ke kterému v historii došlo, nikoliv o záměrné pojmenování.)
- Jméno Krudum není v žádném případě německého původu, jak se tehdejší komise domnívala. To ostatně přiznávají i sami dosud žijící původní obyvatelé. Podle nich, a k této variantě se přiklání i lingvisté, se jedná o typický keltský název, stejně jako např. název nedaleké řeky Ohře – Agara. Jsou známy dvě možnosti, jak jméno hory vzniklo. Jistou věc je druhá část jména, kdy přípona – dum/dun je pro keltské názvosloví typická (znamená oplocenou, opevněnou, a obytnou plochu, odvíjí se od něj náš dnešní název pro domov – dům) a má stejný význam jako staročeský Týn. Ovšem pro první část slova připadají dvě možnosti. Poprvé můžeme vzít fakt, že výraz crum znamená okrouhlý, kulatý a je dodnes hojně rozšířený v západní Evropě. Spojením obou výrazů (cru + dům) vychází překlad názvu jako Kruhová pevnost! Za zmínku stojí skutečnost, že tvrziště halštatských a laténských hradišť jsou většinou přesně okrouhlá. Němečtí obyvatelé v době osídlování tento název přejali od svých předchůdců. Jako druhá možnost pak připadá další možnost, kdy keltský výraz cru (kru), představuje slovo pro „surový, čerstvý, surový“. Krudum byl místem, kde se odpradávná těžily drahé nerosty. V tomto případě spojením (cru+dum) se mohlo myslet stavení či místo, kde byla shromažďována surová, čili čerstvě vytěžená hornina. Nelze přehlédnout ani to, že latinské slovo „crudus“ znamená naprosto stejný význam - surový, čerstvý. I od tohoto výrazu mohlo pojmenování vzniknout.
- Hora se dostala do povědomí široké veřejnosti hlavně výstavbou zajímavé rozhledny v roce 1932, která se stala rychle velmi populární a věhlas hory se rozesl do dále. Vyhlídka nesla jméno Rozhledna Andrease Kempfa. V roce 2008 jsem zahájil projekt na obnovení původního názvu hory. Po velké snaze jsem ve spolupráci s tehdejší starostkou města pí Wildumetzovou, která zastupovala město Horní Slavkov, jakožto majitele katastrálního území, a oficiálně jsme požádali o změnu nepřesného výrazu Chrudim na opětovné zavedení historického názvu Krudum. Návrh byl ještě téhož roku dne 31. října 2008 přijatý. Byl uznán jako oprávněný a jméno bylo oficiálně úřadem potvrzeno jako platné. Od 1.ledna 2009 tak opět zní v současnosti jméno hory jako tradiční KRUDUM.

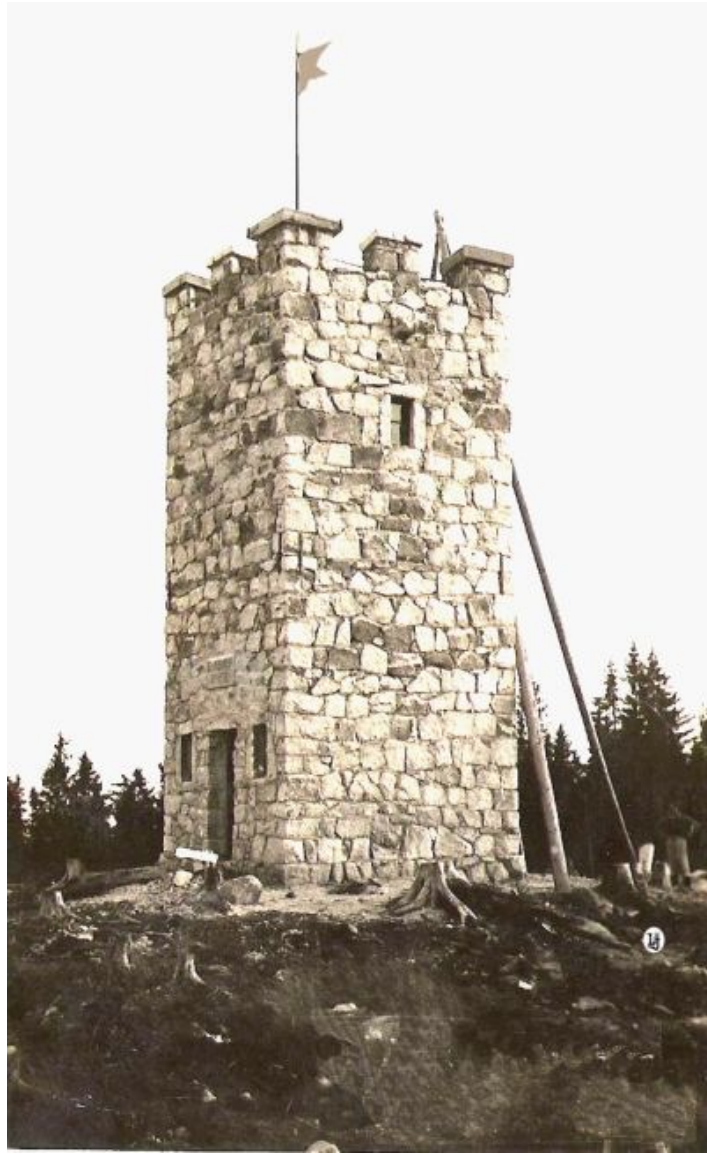
- Hora Krudum a její okolí má podivuhodnou jedinečnost. Jak se s vývojem lidské společnosti měnily požadavky na suroviny a nerosty, téměř vždy se ve zdejších místech našly jejich zdroje, i když v omezených množstvích. Takže v době bronzové se zde těžil nejen velice žádaný **cín**, ale současně **měď**, což bylo spojení obzvláště vzácné, neboť obvykle se oba kovy nalézaly odděleně. Když lidé potřebovali **železo**, bylo tu. Když nastala shánka po polodrahokamech, hora je ukřívala také. Kopala se tu **zlatonosná a stříbrnosná hornina, olovo, zinek, ametysty**. V další etapě lidského vývoje byl žádoucí **wolfram**, nacházel se zde také. V posledních letech se pro lidstvo stal důležitý **uran** – a v okolí byla objevena poměrně kvalitní ložiska. K tomu všemu jmenujme známé **minerální prameny**... těžko bychom hledali oblast s podobně širokým sortimentem bohatství na tak malém prostoru.
- O těchto důležitých nalezištích se vědělo i daleko za hranicemi naší země a některé zápisy se zachovaly dodnes. Jako nejstarší je uváděna zmínka z 10. století (kolem r. 965) od Ibrahíma Ibn Jakúba, byzantského kupce, který ve svých záznamech z cest poznamenal: „...*V těch místech se vyskytuje město zvané Prága. Kolem žijí lidé, kteří obchodují s otroky, cínem a vzácnými látkami.*“ Dále uvádí nejasné poznámky o nalezišti cínu a mědi na západ od města. Historici se dodnes dohadují, zda tím myslí oblast Krusných hor (Cínovec), který však leží spíš severním směrem, či oblast Slavkovského lesa. Další zápisky o Krudumu se zachovaly od významného benátského středověkého prospektora Giuseppe Adagoni Pachaminiho, které píše ve své knize ze svých cest: „*Když přijdeš do Třidomí, tu uvidíš po levé straně velikou horu. Ta se nazývá Gruthum. Na této hoře je stříbrná žíla silná jako mužská paže. Především však drží v sobě mnoho cínu. Dole u hory pak najdeš četná bahniska, jež obsahují všechna zlatá zrna. Z této hory jsem jednou získal 10 uncí zlata*“. Nutno dodat, že italští prospektoři prozkoumávali Krudum a okolí velice často.
- V jiném díle G.A.Pachaminiho se dočteme: „*Z Čisté jdi do vsi Miltau (dnes již neexistující vesnička, která se rozkládala mezi Milířemi a Čistou - později se jmenovala Melder a ještě později Melter), která se nachází v hustém křoví, a pak se vydej cestou proti půlnoci, až uvidíš horu Gruthum. Tato hora se může kvůli cínu a stříbru nazývat Stříbrná hora. Ta vesnička patří hraběti v Sokolově a je natolik drahá /bohatá/, že v ní může být každý dům pokryt stříbrem.*“ Tomuto středověkému odborníkovi stál zdejší kraj za to, aby se o něm ve svých záznamech zmínil. Jak lze vycítit, o zdejším kraji píše s úctou a o jako velmi bohatém. Nemůžeme se divit – sám v díle přiznává, že z rud z Krudumu získal velkého bohatství. Podle nerostu, který se zde postupně těžil, dostávala hora různá pojmenování: Zlatá hora, Stříbrná hora, Zelená hora. Často byl popis hory podáván takto: „*Má zelenou hlavu (les), stříbrné srdce (stříbrná ruda) a zlatou patu (rýžované zlato z bažin).*“
- I když je jméno hory keltského původu, není o dávném místním osídlení dosud nic konkrétního známo. Oblast stále ještě nebyla dostatečně archeologicky zmapována. Z nepřímých důkazů se usuzuje, že zde sídlili Markomané – Langobardé a Keltové (např. keltské hradiště u nedaleké Libavy). Svědčí pro to některé další prastaré pomístní názvy, jako např. „*In Seifen*“ či „*Verseifen*“. Někteří badatelé soudí, že se v oblasti nacházel strážní hrad, historicky známý „*Wallburg*“, avšak bez konkrétního upřesnění místa.
- Badatel Carl Czawernoch z Drážďan (původem z K. Varů) se v třicátých letech minulého století dlouhodobě usilovně snažil keltské obydlí prokázat, ale s negativním výsledkem. Nepovedlo se to ani ve čtyřicátých letech řediteli školy, historiku Rudolfo Proschovi z Horního Slavkova, který vynaložil mnoho námahy, aby prokázal, že Krudum byl keltský nebo langobardský hrad. I tato snaha vyzněla naprázdno dle jeho hlášení na Župní úřad pro prehistorii v Teplicích-Šanově ze dne 23.5.1943. Hmatatelné výsledky nepřineslo ani novodobé zkoumání historika Petra Hereita – „*Krudum v pravěku a raném středověku*“, prováděné v devadesátých letech, který uskutečnil celkový historický souhrn osídlení Krudumu a okolí, avšak ani on žádné průkazné nálezy k výskytu Keltů v těchto místech nenalezl. Hora svou historii před světem tak dodnes skrývá. Přesto na ní lze najít několik významných zajímavostí.
- V okolí hory najdeme dosud ne zcela jasně vysvětlené věci. Jedná se o **přesně kruhový otvor v kameni nedaleko vrcholu hory**. Pod kopcem se pak nachází **základy několika stavení**, která nejsou uvedeny na žádné z map a nikdo neví (ani bývalí usedlíci), k čemu sloužily. Nedaleko těchto základů se pak nachází několik vstupů do podzemí, které zatím nikdo nezkoumal a nikdo neví, kam vedou a co se v nich dá nalézt.

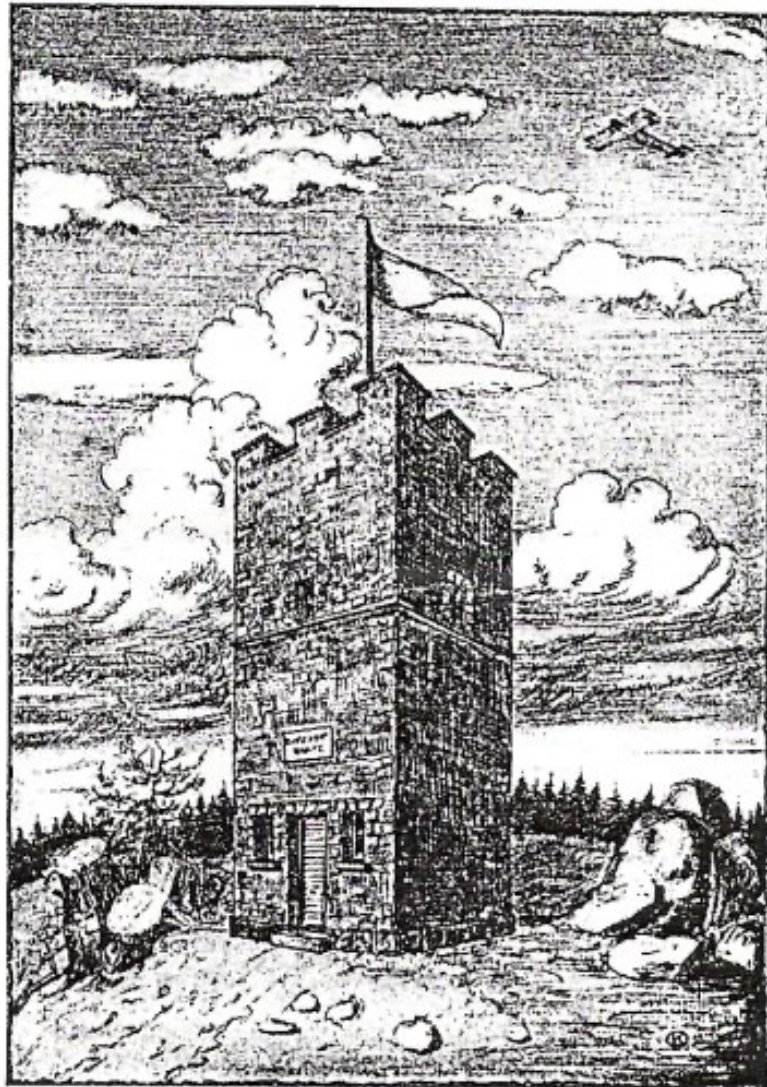
- Na nejvyšším vrcholku hory se nacházel **kámen s vysekanou prohlubní**. Do ní se v minulosti zarážela tzv. „poplašná žerd“. Jednalo se o vysokou smrkovou tyč, na jejíž konec se věšel železný koš naplněný chrastím. V případě, kdy nepřítel překročil hranice a táhl dále do českého vnitrozemí, strážci chrastí zapálili a dali tak znamení posádkám pohraničních hradů (Loket, Bečov) o blížícím se nebezpečí. Oheň, a hlavně dým, byl do daleka viditelným signálem, který stihl všechny včas varovat a poskytl jim čas připravit se k obraně. Předpokládá se, že toto jednoduché, ale účinné varovné hlášení fungovalo do počátku napoleonských válek, kdy bylo nahrazeno modernějšími prostředky. Na jednom z vrcholků Krudumu najdeme také velice známý **Francouzský kámen**, jehož historie je velice poutavá.

1932

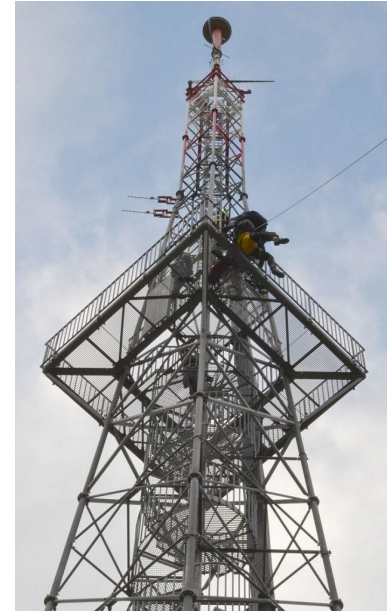

Die Dr. Kempf-Warte am Krudum.

2008

- Mezi nejvýznamnější osobnosti oblasti Slavkovského lesa patří **Andreas Kampf**. Tento rodák z Hubu u Krásna se nejdříve přestěhoval do Třidomí, odtud odešel do Vídně a po vystudování se dostal až na pozici osobního lékaře císaře Františka Josefa II. Byl to on, kdo první v daleké Vídni přišel s myšlenkou, vybudovat na Krudumu rozhlednu.
- Už za svého života snil A. Kempf o vyhlídce na své milované hoře. Založil proto fond a sám do něj vložil první peníze. Dobudování rozhledny se však už nedožil. Po jeho smrti se ujal smělé myšlenky Ing. Dr. Anton Thum z Lokte. V roce 1931 vydal pietně soubor Kempfových próz, věnovaných zdejšímu kraji, napsaných částečně místním nářečím: *V mé krudumské domovině – vyprávění z dalekého Chebska (An meine Krudum-Heimat – Schilderungen aus dem weiteren Egerlande von Med. Dr. Andreas Kempf)*. Kniha byla reedicí próz, jež vydal dr. Kempf za svého života ve Vídni. Obsahují popisy krás rodného kraje a vzpomínky na život v něm. Měly přiblížit jeho domovinu jak nejvyšším vrstvám císařského dvora, ve kterých se pohyboval, tak obyčejným lidem. Významné jsou také vánoční a velikonoční pozdravy rodákům z Vídně.
- Celý výtěžek z prodeje knihy věnoval přírodovědnému spolku **Eghalanda Gmoi z'Elbuagn** (Chebský turistický spolek v Lokti – spolek vznikl mnohem dříve, nikoliv z důvodu výstavby rozhledny, jak se někdy mylně uvádí), který vyhlásil veřejnou sbírku na výstavbu rozhledny, věnované památce dr. Kempfa, na hoře Krudum. Sběrka vynesla dostatečný obnos a ještě téhož roku bylo se stavbou započato.
- Rozhlednu vyprojektoval a sám osobně řídil její výstavbu sokolovský stavitel Adolf Marsch. Rozhledna vysoká 10 metrů byla úspěšně dokončena a v neděli 11. září **1932**, přesně ve 14 hodin slavnostně otevřena. Již během stavby si získala velkou popularitu a na její otevření proudily po cestách od Hruškové, Milířů, Nadlesí či Třidomí davy lidí, aby mohly poprvé z vrcholku nové vyhlídky shlédnout celý kraj. Přicházeli jednotlivci, ale i celé spolky, které se scházely z širokého kraje pod záštitou mnoha vlajek a zástav. Slavnost byla zahájena oslavným chorálem *To je den Páně (Das ist der Tag des Herrn)*. Hlavní proslov v místním nářečí pronesl místodržící poštovní sekretář Karl Cawrnock z K. Varů. Ve své řeči vysoko vyzdvihl práci, dílo a odkaz A. Kempfa pro zdejší region, svou rodinu a zdejší rodáky. Zdůraznil význam jeho činnosti v hlavním městě mocnářství a nepopsatelný vděk obyvatel místního regionu. Sliboval, že ti mu jeho práci pro rodný kraj nikdy nezapomenou a navždy jej budou nosit ve svých srdcích. Jako důkaz díků zde na jeho počest vztyčují tuto novou rozhlednu.
- Poté provedl za velkých ovací křest nové věže. Církevní ceremoniální obřad provedl P. Bayan (kněz Řádu křížovníků s červenou hvězdou z Lokte). Na závěr promluvil jménem „Spolku starých pánů“ ředitel střední školy ze Stříbra J. Pfrogner (kterou A. Kempf před lety absolvoval). Během akce se podávalo občerstvení (pivo, vuřty) z prodejních stolků podél věže. Oslava trvala po celé odpoledne až do večerních hodin. Hladký průběh akce i po setmění zajišťovalo umělé osvětlení pana Josefa Topinky, který dodával proud žárovkám z vlastní benzinové elektrocentrály.

- Sláva vyhlídky vydržela pouze do konce II. světové války. Po odsunu původního obyvatelstva okolí osiřelo, takže rozhledna pustla a postupně se rozpadala. Československý stát na její udržování nepřispíval a nijak se o ni nestaral, až ji nakonec, jako chátrající a těžce poškozenou, předal do majetku podniku **Státní statky Rovná**. Ten si s postupující erozí nevěděl rady, až se nakonec jeho vedení rozhodlo pro v té době obvyklé a rychlé řešení socialistickým způsobem. V roce **1981** nechalo ještě stojící, ale silně poškozené zdivo buldozerem srovnat se zemí (za pákami stroje seděl pan Václav Kamenský). Dnes na jejím původním místě nalezneme jen vysokou hromadu kamení, jedinou památku na krásnou a kdysi hojně navštěvovanou stavbu.
- V období 90tých let se nedaleko zbytků věže objevila ke stromu připevněná kniha, do které mohou návštěvníci napsat své pocity. Většina vyjadřuje lítost nad bývalým režimem zničenou rozhlednou a je nadšena nádherou místní přírody (knihu sem umístili manželé Trásákoví a dnes zde visí v pořadí již druhá).
- V roce **2002** se objevila skupina obyvatel, kteří založili společnost **Krudum o.p.s.**, která začala usilovat o znovupostavení nové rozhledny. Přes mnoho ostrých osobních útoků, nepřejících zlých článků a líčení všemožných katastrofických předpovědí, pokud se rozhledna postaví, podařilo se snahu dotáhnout až do konce. Našli se lidé, kteří tehdy vedli kampaň v různých novinách s voláním o nepovolení stavby, na porušení přírody, na škody v lesích a zvěři, na zničení krásného atd. Naštěstí se podařilo za velké pomoci města Lokte a Loketských městských lesů rozhlednu postavit. Dne 15. 10. **2008** byla otevřena nová rozhledna na Krudumu. Velké množství spokojených návštěvníků dokazuje, že tajemná hora lidi dál zajímá. Krásný výhled do širokého okolí jim je pak krásnou odměnou za dlouhý výstup.
- Organizačně výstavbu rozhledny zajišťovalo **město Loket** a jeho firma **Loketské městské lesy, s.r.o.** Kvůli souvislosti loketských lesních majetků v okolí Krudumu, je firma Loketské městské lesy správcem a provozovatelem rozhledny. Používání rozhledny pro účely lesního hospodářství (pozorovací a monitorovací stanoviště) dává správci i možnost její ochrany z hlediska lesního zákona – ochrana lesními strážemi.
- Tato věž je majetkem **Českého telekomunikačního úřadu** a slouží k monitorování rádiového spektra na území západních Čech. Součástí monitorovací stanice je i technologický kontejner v oploceném areálu. Z tohoto důvodu jsou na rozhledně zavedena některá opatření, která jinde nejsou běžná. Například vstupovat na věž je možné pouze s vypnutým mobilním telefonem nebo bez něj.
- Z rozhledny se nabízí výhled na **Slavkovský les**, hřebeny **Krušných hor** a na **Doupovské hory**. Za velmi dobrých podmínek dohlédnete až na vrcholky **Smrčín** v Bavorsku (Ochsenkopf, Schneeberg) a na **Jesenickou přehradní nádrž** u Chebu.

Francouzský kámen

- Na hoře Krudum, nedaleko zbytků Kempfovy rozhledny, se nalézají další významná památka, po staletí známá v širokém okolí. Ve vysoké trávě můžeme dodnes spatřit pravidelně otesaný kamenný blok, téměř metr vysoký, který je pokryt znaky, číslicemi a symboly. Je opředen mnoha mýty a nepřesnými informacemi, které jej obklopují od okamžiku jeho zrodu. Odpradávná se mu říká **Francouzský kámen**.
- Kolem tohoto, ale i ostatních podobných kamenů vzniklo během let několik povídek a údajných vysvětlení. Většinou se jednalo o lidové výtvoření, které byly často přebírány i do oficiálních vysvětlení vzniku tohoto kamene. A právě o nejznámějším kameni na hoře Krudum těch historek kolovalo nejvíce. Největším omylem bylo vysvětlení, že se jednalo o patník z dob vyměřování krajiny v průběhu francouzských válek. Pravda vyšla najevo teprve nedávno.
- Samotné pojmenování kamene se odpradávná spojovalo s výrazným označením písmeny **Fr**, jež byly vysvětlovány jako podpis francouzských geodetů, kteří zde měli kámen do této polohy ustavit. Jak už bývá obvyklé, skutečnost je poněkud jiná.
- Pravá příčina vzniku kamene však byla v provádění **prvního komplexního topografického měření** v celém Rakousko-Uhersku. Jednalo se tehdy o novátorskou metodu. Pro potřeby tohoto měření bylo vytyčeno několik prvních zkušebních patníků, které byly výrazně opatřeny jednotným textem. Tyto patníky patří mezi nejstarší technické výtvoření ve zdejší krajině a jsou proto poměrně vzácné.
- Zeměměřiči – vše napovídá o jejich italském původu – začali svou práci. Nejdříve vztyčili mezníky, trigonometrická místa, od kterých odměřovali další údaje pro vojenské mapy. Prvním takovým místem se stal Krudum. Geodeti zde zanechali patník, z kterého vycházeli při zaměřování okolního terénu. Na kamenné stěle na přední straně můžeme číst v kartuši jemně vytesaný nápis „**Oper Astro Trigo**“ znamenající: *Operatio Astronomica Trigonometrica*, čili v překladu **Astronomicko trigonometrické měření**. Na zadní straně (která je však dnes natočena přicházejícím návštěvníkům vstříc) pak nápis „**Reg Imp FR Pmo 1808**“ a o řádek níž „**ZA-40**“. Význam těchto vysekaných znaků je: **REG**nante **IMP**erátore **FR**ancisco **PriMo** – v překladu: **Prováděné za vlády císaře Františka Prvního** (František I. – 1792-1835). Dosud nejasný je nápis ZA-40. Jelikož o něm nejsou z minulosti žádné zápisy a byl objeven v průběhu 50tých let, panuje dnes domněnka, že za ním stojí některý z vojáků, kteří na hoře a okolí v těchto letech vykonávali strážní službu a během hlídky se nudil. Nápis obsahoval údaj, kolik dnů vojákovi zbývají do odchodu do zálohy.
- Na boku stěly pak nalezneme další značky - „**MA 1904 FR JO**“. Tento nápis zde opět vysekali c&k geodeti, tentokrát v r. 1904. V té době prováděli celkovou kontrolu zanesených trigonometrických bodů a tuto signaturu zde zanechali jako důkaz kontroly prováděného měření. Význam zkratk zní: **FR**anciscus **JO**sef. – (František Josef I. Habsburský – 1848-1916). Význam zkratk MA se dodnes nepodařilo spolehlivě vysvětlit.

- Ačkoliv po dlouhá léta kolovala krajem pověst, že kámen nechali zhotovit geodeti francouzští pro císaře Napoleona, můžeme dnes naprosto spolehlivě tuto verzi vyvrátit. Jak francouzští zeměměřiči, tak Napoleonovi vojáci se do zdejšího kraje nikdy nedostali. Že se nejedná o ledajaký kámen, to nám dokázal v sedmdesátých letech. Zcela náhle a nečekaně se jedné noci záhadně ztratil a jen mělký dolík prozrazoval, kde kdysi stával. Lítost nad jeho zmizením projevovali všichni odborníci. Komentář se objevil například v odborném časopisu Arnika z těch let, i v některých dalších studiích. Např. historik Josef Brtek ve svém díle *Pověsti svobodného královského horního města Horního Slavkova a jeho okolí*, Sokolov 1994, píše (aniž se v té době přesvědčil, jaká je skutečná pravda o zmizení kamene, a že už tehdy byl zpět na svém místě): „...byla na Krudumu po dlouhou dobu jiná památka, dnes neznámá a známá jen ze starších fotografií, takzvaný Francouzský kámen...“ Stéla beze stopy zmizela.
- Jaké však bylo překvapení, když se po nějakém čase na svém místě kámen opět objevil. Pověst sice vypráví o hoře, která z povrchu pojímá do svého nitra různé předměty a po čase je vrací zpět, ale můžeme tomu věřit? Po čase se záhadu podařilo rozluštit. Tajemnou událost měl na svědomí traktorista místních Státních statků Krásno, kterému se stéla natolik zalíbila, že se rozhodl si ji přivlastnit. V noci se s traktorem vydal na strmý kopec, kde kámen pracně vyrval z jeho uložení a odvezl si ho domů. Naštěstí si místní obyvatelé, často horu navštěvující, zmizení kamene povšimli. Strážmistr místní stanice VB Josef Houška rychle usoudil, že lze kámen přemístit jediným možným způsobem – za pomoci techniky, které v té době v okolí nebylo mnoho a tak také okruh lidí, kteří ji mohli použít, nebyl velký. Vytipovat možného pachatele nebylo obtížné. Udeřil na něj a vyzval k vrácení památky. Pachatel dostal z možného postihu strach a historický kámen pak v průběhu nejbližší noci vrátil na původní místo. Nepříjemná událost naštěstí dopadla šťastně. Přesto po ní natrvalo zůstala stopa, o které ví jen někteří. Když pachatel v noci svůj lup vracel, nevšiml si, že jej do země usazuje jinak, než stával po staletí. Oproti původní poloze pootočil uložení stély o 180 stupňů. Proto dnes příchozího návštěvníka vlastně vítá zadní strana nápisu. V současnosti však kámen sedí pevně na svém místě a vypadá, jako by tak stával odpradáвна.
- V průběhu roku 2002 se krátce na Francouzském kameni objevil tepaný železný kříž. Ten na stélu upevnil zaměstnanec Městských lesů v Lokti J. A., který se domníval, že kámen je soklem božích muk.
- Jednalo se však o chybný krok. Kámen nikdy neměl s náboženstvím cokoli společného a nikdy jako podstavec božích muk nesloužil. Pro probrání celé situace s panem J. A. tento slíbil železný kříž z kamene odstranit, protože jeho osazením vlastně vzácnou památku poškodil. Při této příležitosti je nutné upozornit na jednu důležitou věc. Samotný kámen má svou plnou hodnotu jedině v místě, kde se dnes nachází. Pokud se tedy najde nějaký nekulturní člověk, který pocítí potřebu patník z nehlídaných míst uprostřed lesa ukrást či přemístit, mnoho tím nezíská. Přenesením stély na jiné místo, získá kámen s mizivou hodnotou opracovaného kamene.

Pohled od kostela sv. Mikuláše (Třídolí)

Skalní útvar u rozhledny

Kámen s vybroušeným kruhem k neznámému účelu

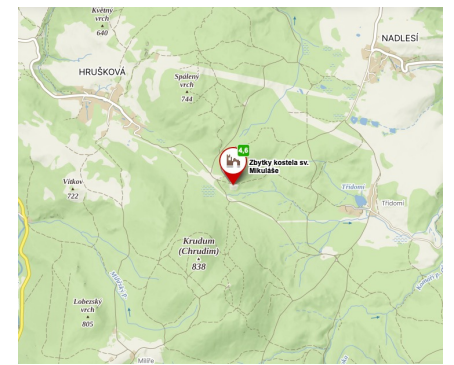

- Těsně kolem paty Krudumu vede stezka. Dnes se jedná o obyčejnou lesní cestu, před pěti stoletími to však byla veledůležitá evropská spojnice. Jedná se o **Solnou stezku**, významnou dopravní komunikaci středověku. Po ní se dopravovala nenahraditelná sůl a další suroviny a výrobky z **Bavorska do Prahy**. Sůl pocházela z dolů v bavorském Bad Reichenhallu, odkud se převážela do Řezna (Regensburg). Zde se soustřeďovala v centrální solivárně, mimochodem stojí dodnes. Stezka v těchto místech začínala, pokračovala směrem k českým hranicím, které překračovala u Chebu. Odtud trasa mířila podél Ohře k Sokolovu a zde se obracela k jihu. Procházela Hruškovou, minula rozcestí u kostela sv. Mikuláše a stáčela se přes Třídolí, Nadlesí, Dvory do Lokte. Odsud pokračovala dál podél Ohře Karlovými Vary a mířila k Radošovu. Zde po historickém mostě překročila řeku a směřovala po levé straně toku dál ke Kadani. V ní opět přešla tok řeky a přes Žatec pokračovala ku Praze.
- Historicky je cesta doložena ve zprávě papeže Klementa VI. z Avignonu ze dne 23.3.1352, ve kterém papež dává biskupu Basilejskému pokyny, jak má být pečováno o posly po ní projíždějící. Jiná zmínka o cestě je uvedena v knize *Ein nützliches Reisebuchlin* (Augsburk 1563/) Její využívání pokračovalo ještě za třicetileté války, poté její význam začal upadat. Právě na území pod Krudumem se stezka zachovala v nečekané kvalitě a původní podobě. Ještě dnes se po ní můžeme projít a vcítit se do pocitů středověkých cestovatelů. Stačí dojít na konec Hruškové, kde narazíme na typicky středověkou, oblými kameny dlážděnou cestu, která nás dál již povede sama. Projdeme kolem **kostela sv. Mikuláše** a podél **Třídolí** do **Nadlesí**, kde historická část končí. Dál je již pokryta asfaltem. Pokud po ní přesto pokračujeme, dostaneme se až do **Lokte**. Velmi zajímavá část stezky se nachází těsně nad Loktem, u vyústění na hlavní silnici těsně za restaurací Za vodou. Zde je úsek vysoko nad řekou pracně vysekán do skály a svědčí o námaze, kterou naši předci vyvinuli, aby umožnili kupcům dojet do cíle.
- Na křižovatce u sv. Mikuláše se ze Solné stezky odděluje další odbočka. Kopíruje patu Krudumu a odpradávná se jí říkalo **Zlodějská stezka** (Diebsweg). Svě jméno dostala na základě pověsti, kdy povedená čeládka z hradu na Krudumu zabila svého pána a po propadnutí se hradu do nitra hory, utíkala po zdejší cestě do bezpečí. Během historie se také pro tuto část cesty používal název **Kočíčí pěšinka**. Opět v souvislosti se zloději, kteří ji často používali. Těsně pod kostelem, pod krátkým příkrým svahem, se nalézá rovný úsek, který po deštích, pokud není okolí zarostlé vysokou trávou, svítí červenou barvou. Dříve se této části říkávalo Rote Strassel (**Červená cestička**). Barvu jí dodává velké množství červeně zbarvených kousků polodrahokamů ametystu, který zde dávní horníci dolovali a jenž v drobných úlomcích horniny zůstal rozsetý na povrchu v okolí. Dále tato větev Solné stezky pokračovala vzhůru do kopců, procházela **Krásnem** (Schönfeld) a ústila u druhého strážného hradu oblasti – v **Bečově**. dále směřovala přes **Žlutice**, **Žatec** až do **Prahy**.
- Na stezce v okolí Krudumu se vyskytovala nejméně dvě známá místa, o kterých je doloženo, že bývala celními body (**Nadlesí**, Hrušková). Pojednává o tom poměrně hodně zpráv. Například v **obci Hrušková** stával do konce šedesátých let dům, kterému se odpradávná říkalo U Celníka (Bei Zöllner). Šlikovský urbář z roku 1525 zaznamenává poplatky, jaké byly v tomto roce vyměřeny jako daň místnímu celníkovi z této vsi. Dům U Celníka v Hruškové stával na jejím dolním konci za vesnicí, směrem k Sokolovu, po levé straně těsně mezi prvními stromy. Stejně jako ostatní objekty ve vesnici, dostal se i on po odsunu původních obyvatel obce po II. světové válce do užívání československé armády. Sloužil jako skladiště, jednoduchá ubytovna a hlavně jako strážní stanoviště. Celou obec využívaly jako **ubikace dělostřelecké jednotky**, které odsud vyjížděly ke cvičným střelbám do vojenského újezdu v okolní krajině.

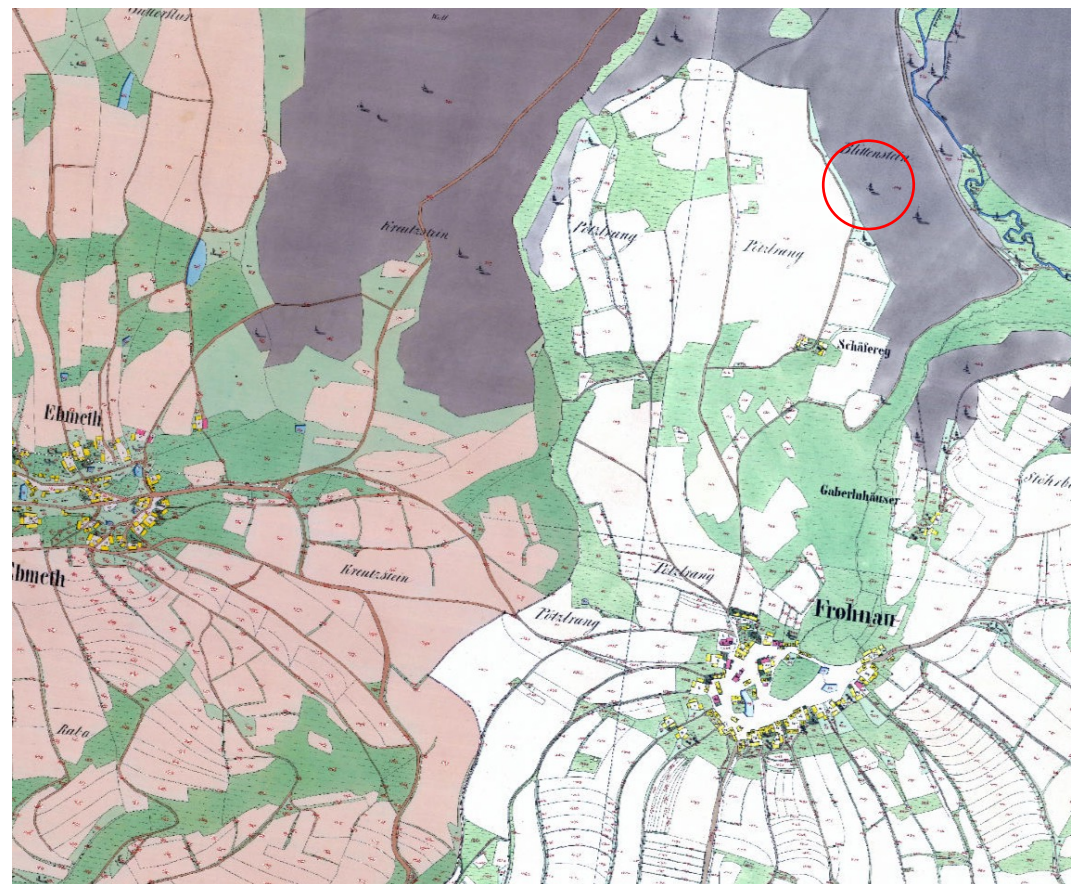
Kostel sv. Mikuláše pod Krudumem

u Horního Slavkova
(před 1246)

Plikenštejn (Plickenstein, Plykenstein, Blöimstoan)

Vranov (*Frohnau*)

Medvědí mlýn (*Bärenmühle*) u Lobezského potoka

Vranov (*Frohnau*)

Leuchtenberkové

FROHNAU BEI FALKENAU A. EGER.

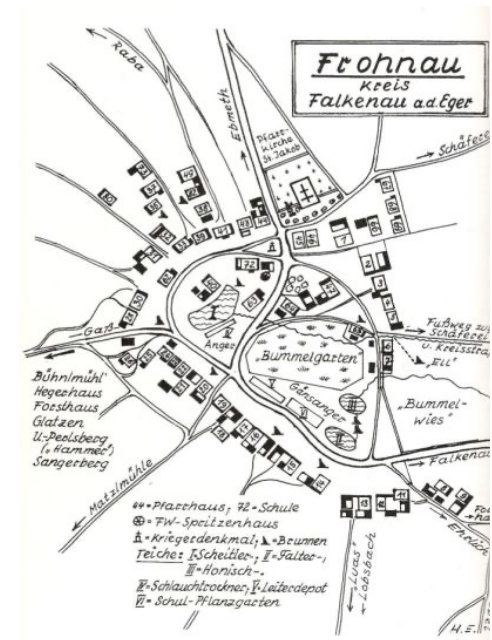

Kirche erbaut im 12. Jahrhundert.

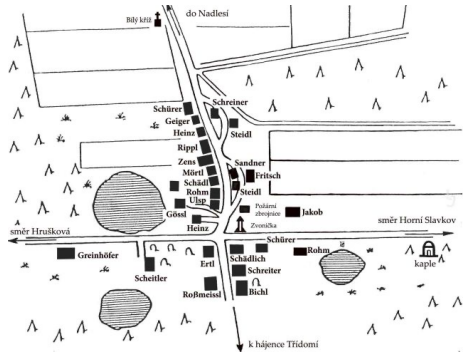
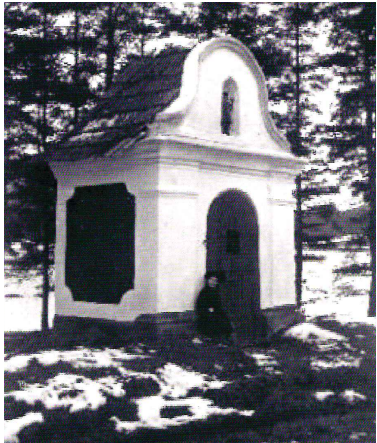
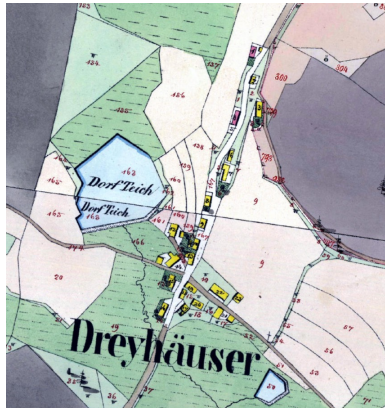
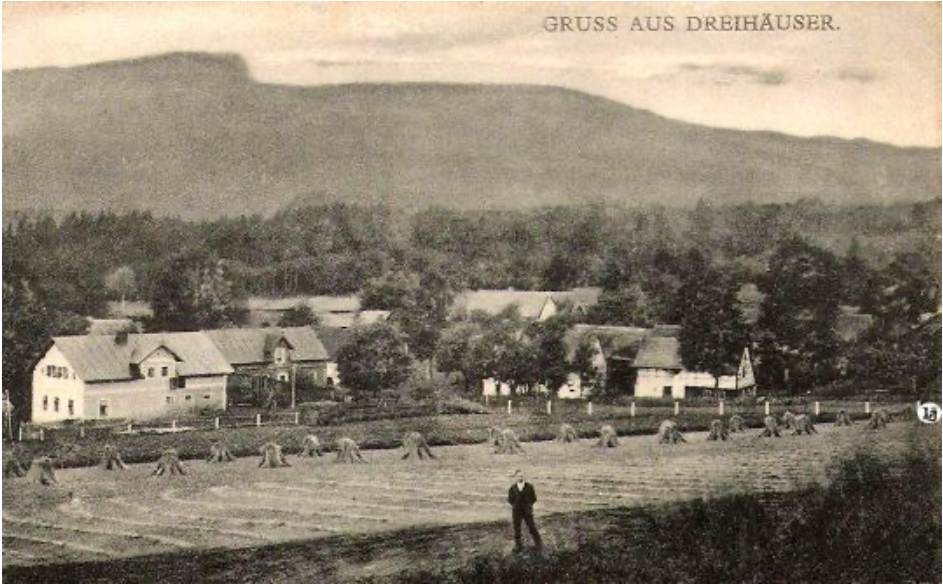
Historický vývoj názvu obce

- 1246 Vranow
- 1300 Wranow
- 1364 Fronaw (aw=au)
- 1384 Fronov, Franow
- 1430 Fronaw
- 1525 Fronau
- 1600 Fronaw
- 1611 Frohna
- 1654 Fronau
- 1785 Franow
- 1848 Wranow
- 1885 Frohnau,
- 1923 Frohnau, Vranov

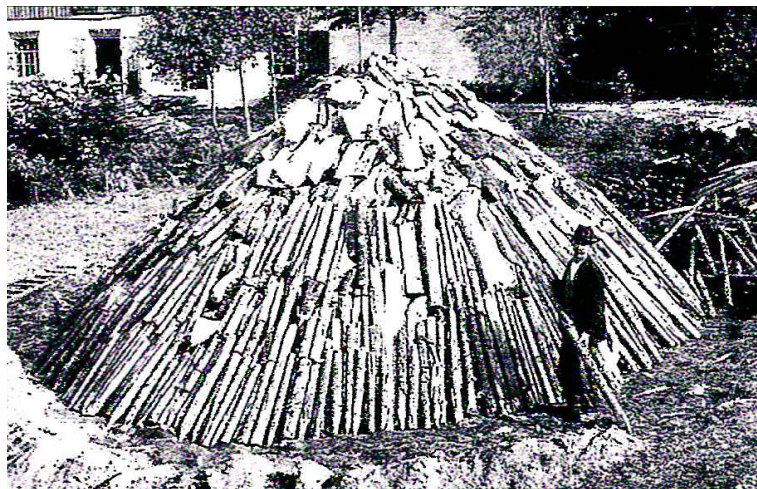

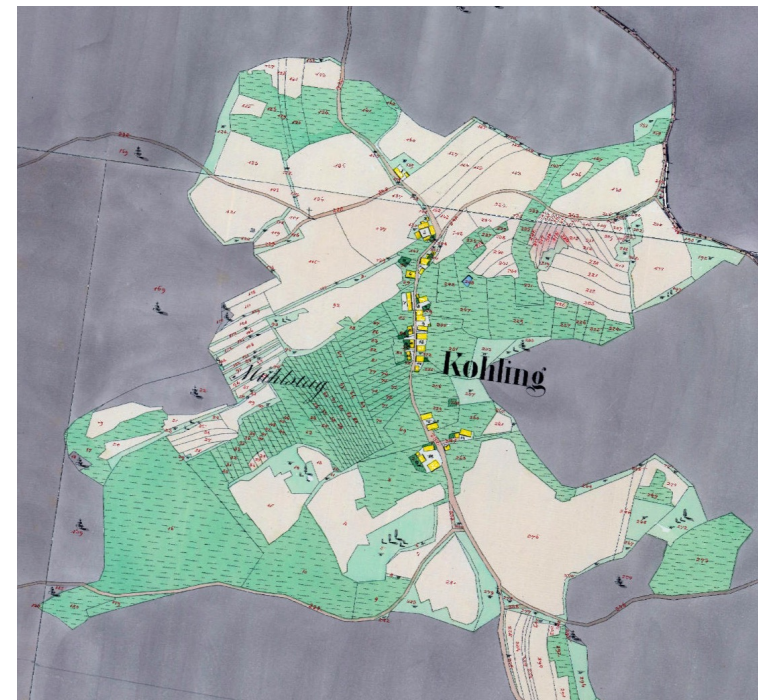
Třídómí (*Dreihäuser*)

Milíře (*Kohling*)

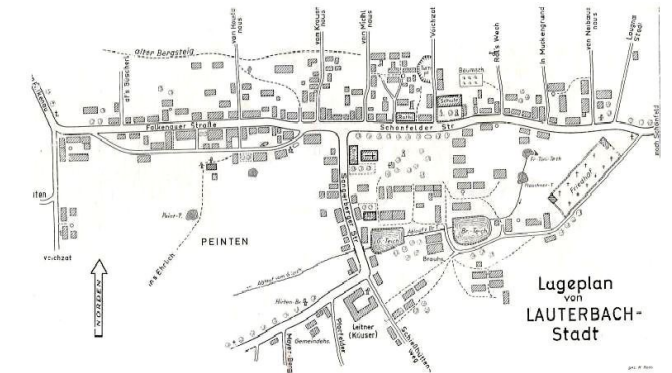
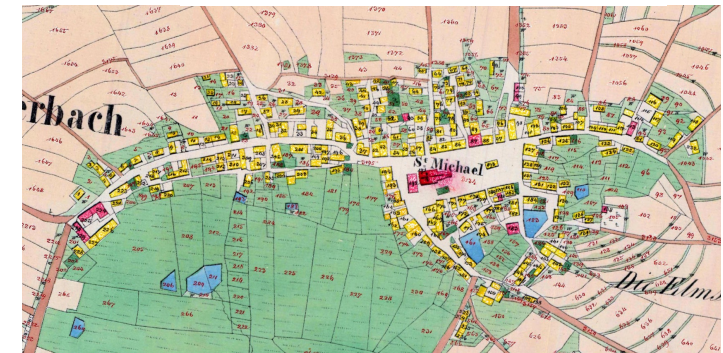
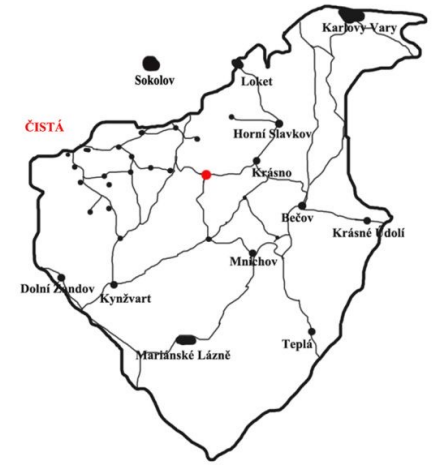
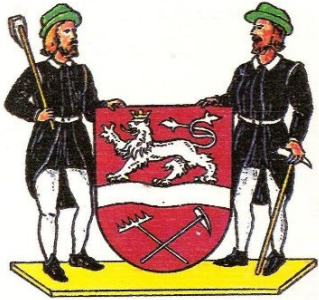
Sommerfrische Kohling, Post Falkenau a. d. Eger.

Historický vývoj názvu obce

- 1423 Kolung
- 1535 Kohlunq
- 1559 Kolung
- 1570 Kholunq
- 1611, 1641 Kohlunq
- 1654 Kohling
- 1785 Kohling, Kohlunq
- 1847 Kohling

Město Čistá/Litrbachy (*Lauterbach Stadt*)

Historický vývoj názvu města

- 1390 Latterbach
- 1492 Lawterbach
- 1541 der Lauterbach mit Bergwerken
- 1785 Lauterbach, eine freye königliche Zinnbergstadt

MĚSTO HORNÍ SLAVKOV
MĚSTSKÝ ÚŘAD – ODBOR KANCELÁŘ STAROSTY

Sídlo: Horní Slavkov, Dlouhá 634, 357 31 Horní Slavkov, IČO:00259322, DIČ:CZ00259322
 Tel.: 352 350 666, http://www.muhslavkov.cz, email: podatelna@muhslavkov.cz

Český úřad zeměměřičský a katastrální
 Návoslovná komise
 Pod Sídlištěm 8
 PO BOX 21
 182 11 Praha 8

Váš dopis značka / ze dne Naše značka Vyřizuje/linka Horní Slavkov
 Kvasnička/64 13.10.2008

Věc: Žádost o přejmenování hory Chrudim

Na základě usnesení Rady města Horní Slavkov č. RM 474/24/08 ze dne 8.10.2008 Vás žádáme o posouzení změny názvu hory Chrudim na Krudum, která se nachází v katastrálním území města Horní Slavkov, kraj Karlovarský.

V příloze přikládáme zdůvodnění návrhu zpracované p. Luděkem Jašou a výpis usnesení Rady města č. RM 474/24/08 ze dne 13.10.2008.

S pozdravem

Ing. Jan Kvasnička
 pověřen zastupováním vedoucího odboru

ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ
 ODBOR ŘÍZENÍ ÚZEMNÍCH ORGÁNŮ
 182 11 Praha 8, Pod sídlištěm 9, pošt. příhrádka 21

Městský úřad Horní Slavkov	Da. číslo
Dopis	Zpracováno
Č. j.	Ukl. znak
Přílohy	

Městský úřad odbor kancelář starosty Dlouhá 634 357 31 Horní Slavkov
---

VÁŠ DOPIS ZNAČKA / ZE DNE VÁŠE ZNAČKA VYŘEDUJE / LINKA MÍSTO ODESÍLÁNÍ / DATUM
 ČÚŽK 02370208-02 Ing. Zámečnický 1054 Praha 28.11.2008

Věc: Přejmenování hory Chrudim

Na základě Vaší zdůvodněné žádosti ze dne 13.10.2008 a posouzení v Návoslovné komisi ČÚŽK souhlasíme se změnou názvu hory Chrudim na Krudum. Nový název byl standardizován pro Základní mapu ČR 1:10 000, bude veden v databázi geografických jmen Geonames a uváděn ve státním mapovém díle vhodných měřítek.

Ing. Bohumil Janěček
 ředitel odboru řízení územních orgánů

Na vědomí: Zeměměřický úřad

- **O víně pod hradem na Krudumu**

Před dávnými léty vládl v kraji slavný Bodigor. Vydobyl si velké a nesmrtelné slávy ve válečných taženích věrnými službami českému knížeti. Za jeho zásluhy mu bylo umožněno vystavět na hoře Krudum výstavný hrad, který se stal sídlem jeho i jeho potomků. V období míru pobýval většinou na svém sídle. Mezi jeho největší záliby patřily lov divoké zvěře v lesích kolem hradu a velké výpravné hostiny. Mimo dobrého jídla si velmi potrpěl na kvalitní a prvotřídní vína. Jeho pokusy o vypěstování vlastního vína ve zdejší oblasti dopadly žalostně, ani vína z okolních zemí neměla tu správnou chuť, a proto si je nechával vozit až ze vzdálených krajů.

V té době nastoupil nový farář do kostela sv. Mikuláše pod Krudumem. Fedetich sem byl poslán zdaleka, aby kázal slovo Boží v tomto kraji. Během krátké doby Bodigor zjistil, že i Fedetich má zálibu v dobrém víně, a rád jej proto zval k sobě na hostiny. Zpočátku se setkávali jen při velkých hostinách, ale jejich záliba je sváděla dohromady stále častěji. Nebývalo tak nic mimořádného tyto dva zastihnout pohromadě nad pohárem chutného moku. Spolu ochutnávali ta nejvybranější vína, která bylo možné sehnat.

A neměli o ně nouzi. V té době byl už Císařský les vyhlášeným místem pro hledání vzácných kovů, zlata, stříbra nebo cínu. Kovkopové z celé Evropy se sem sjížděli, aby se pokusili si tvrdou prací pomoci k většímu majetku. Mezi nimi se rychle rozkřiklo, jakou zálibu má Bodigor. A aby u něj snáz získali povolení ke kopání, vyslali občas někoho ze svého kruhu, aby vzácná vína z jižních krajů dovezl. Nejčastěji to byli Benátčané či Lombardané, ale nechyběli ani kovkopové z daleké Francie.

Ti všichni se snažili pánu pochlebovat a přivázeli mu ta nejlepší vína, jaká mohli sehnat. Jejich snaha nikdy nevyšla naprázdno. Bodigor vždy zásilku nového vína ocenil a umožnil kovkopům jejich další činnost. Tím měl zajištěn stálý přísun velkého množství vynikajícího vína. Bylo ho tolik, že jej ani nestačil vypít. Podle rad zkušených vinařů z dalekých krajů, kteří se též mezi kovkopy občas objevili, začal víno skladovat ve sklepeních svého hradu. Protože vína stále přibývalo, sklepení se rychle plnilo. Pán se proto dohodl s Fedetichem, že budou víno skladovat i ve sklepení pod kostelem. Fedetich souhlasil a tak se víno začalo shromažďovat i u něj.

Když popíjeli při svých společných večerech oblíbený mok ze svých sklepů, začali zjišťovat, že víno skladované ve sklepech pod podlahou kostela sv. Mikuláše má výrazně jemnější chuť, než vína uložená ve sklepení krudumském. A to i tehdy, když pocházela z jednoho kraje a byla dovezena při stejné cestě. Zpočátku to oba brali jako zajímavost. Později pak soutěžili, čí víno získalo při uskladnění lepší chuť.

Časem ale Fedetich začal zdůrazňovat, že „jeho“ víno je kvalitnější než Bodigorovo. Bodigor si to nejprve moc nepřipouštěl, ale postupem času to vnímal stále intenzivněji a začalo kvůli tomu docházet mezi nimi k neshodám. Fedetich „své“ lepší víno stále častěji vychvaloval a Bodigorovo urážel. Ten nakonec Fedetichovo chlubení se cizím peřím nevydržel a přikázal, aby všechno víno ze sklepů pod kostelem bylo převezeno na hrad.

Když se o rozkazu Fedetich dozvěděl, nechtělo se mu vzdát se dobrého moku, rozhodl se spolu se svými věrnými v kostele opevnit a Bodigora neposlechnout. Pánovi pacholci ale po dlouhém dobývání vrata kostela sv. Mikuláše přeci jen vyvrátili a dostali se dovnitř. Tam spatřili Fedeticha stojícího uprostřed kostela se zdviženými rukama a pohledem upřeným k nebi. Fedetich je za jejich bezbožný, násilný vpád do kostela proklel.

Pacholci dostali strach a utekli. Když se to dozvěděl Bodigor, vyslal do kostela své ozbrojence. Ti už se bez odporu dostali dovnitř a spoutaného Fedeticha předvedli před Bodigora. Ten byl velmi rozzloben jeho chováním a ihned nad ním vynesl nemilosrdný ortel. Za zcizení pánova vína měl být vržen do jedné ze starých šachet, kde se již mnoho let netěžilo.

Tak bylo i vykonáno. Fedetich byl svržen do šachty, i když vykřikoval, že se stejně nikdo jiný jeho vína nenapije. Bodigor nedbal jeho výhrůžek a spolu s pacholky ihned po popravě spěchal ke kostelu. Když do něj vešli, vydali se k místu, kde býval vchod do sklepení s vínem. Ale vchod nikde, na jeho místě stála pouze kamenná zeď. Pán proto povolal několik horníků a nechal zeď vybourat. Jaké však bylo jeho překvapení, když pod stavebními kameny našli jen holou skálu. Po chodbě, která je dosud vždy zavedla k vinným sklepům, nebylo ani památky. Bodigor proto přikázal kopat chodby přímo ve skále. Zkušební kovkopové kopali mnoho týdnů, vykopali dlouhé štoly, ale po vinných sklepech nebylo ani památky.

Zato se ve vykopaných chodbách stále častěji začal objevovat tajemný mnich, celý zahalený kapucí, takže mu do tváře nebylo vidět. Kdykoliv se mnich objevil, došlo v horních dílech k nějaké podivné události. Kovkopům padaly na nohy těžké kameny, lámaly se jim násady krumpáčů, zhašely se jim kahany. Když nešťastné události nebraly konce, odmítli nakonec horníci pokračovat v práci a sami vchody do vykopaných štol zazdili.

Bodigor nakonec musel uznat, že měl Fedetich pravdu, nikdo se jeho vína už nikdy nenapil. Ještě mnohokrát se někteří lidé snažili sklepení se vzácným vínem najít, ale tajemný mnich se vždy objevil, a když hledači nepřestali s hledáním sklepů, stávalo se další neštěstí.

- **O zlém králi skřítků**

Na křižovatce cest do Lobzů, Podstrání a Vranova se za Lobežským potokem zvedá strmý kopec, který se jmenuje Stolec. Na první pohled obyčejný vrch jen tak obyčejný není. Je totiž sídlem skřítků Gultuna, který je vládcem celého podzemí Slavkovského lesa. A ani samotný skřítek není jen tak obyčejný. Je zvláštní tím, že je velmi zlý, nemá rád hluk a tudíž ani lidí.

Dříve se stávalo velice často, že když projížděli jeho územím nějakí příliš hluční lidé, kteří se například směli, zpívali či pískali, tak na ně z vrcholku hrozil a nadával jim. Když ho rozcílili víc, tak na ně metal menší kameny, nebo na ně ze svahů nechával padat ty větší, dělal pukliny v cestách a způsoboval vývraty stromů, které nechal padat tak, aby jim zahradil cestu. Citlivější lidé také říkali, že cítili nebo viděli, jak se celý vršek Stolce chvěje a vychází z něj divná záře. To trvalo po celou dobu, po kterou Gultun zuřil, a s jeho uklidněním se zklidnil také vrcholek Stolce. Když si to lidé konečně uvědomili, snažili se jej zbytečně nedráždit, a tak bylo na cestách možné vidět podivně tiché povozy či mlčky jdoucí lidi.

Nejhorší období nastalo, když lidé začali dolovat ve zdejších kopcích drahé kamení a rudy pro další zpracování. Hluk a činnost těchto horníků často přiváděla Gultuna k šílenství. Proto kde mohl, tam horníkům škodil a to velice nepříjemně. Způsoboval závaly a sesuvy půdy v podzemí, zaplavoval štoly vodou či výbušným plynem. Horníci, kteří tyto projevy rozlíceného Gultuna znali, se proto snažili pracovat co nejtíšeji. Našlo se i dost takových, kteří několikrát zahlédli malou postavičku v dlouhém šatu s dlouhými fousy, jak prochází štolami. Prý chodil zvolna a pomalu a pečlivě si prohlížel výsledky jejich práce.

Mnoho horníků, kteří si nedávali dost pozor a byli při práci hluční, pak stihlo nějaké neštěstí. Nemálo jich za svou činnost zaplatilo životem nebo alespoň poškozením svého zdraví. Vypráví se, že jednou sfárali do podzemí tři mladíci z obce Vranov. Byli to veselí hoši, a tak se nebylo co divit, že si cestou do podzemí zpívali, pískali a hlasitě se směli. Když přicházeli ke starším horníkům, ti se zhrozili, ale než jim vysvětlili, jakému nebezpečí vystavují sebe i ostatní, stalo se to, čeho se obávali.

Do sloje, kde s mladíky postávali, náhle za řevu a kvílení vlétla prachová koule, v které bylo možno matně zahlédnout Gultuna. Rozzuřeně chvíli běhal po patře štoly. Pak uchopil rukama kolejnice, které procházely štolou, a velkou silou je nadzvedl, odtrhl od sebe a každou pak ještě různě pokroutil. Nakonec vztekle praštil rukou do stojky, která byla poblíž, tak silně, že ji vyrazil a ta spadla na koleje. Shora pak ještě spadly další trámy vyzdívky, ale naštěstí ne moc kamení, takže zával nebyl tak velký. Teprve pak Gultun zmizel stejně rychle, jako se objevil, zbyl po něm jen zvířený mrak prachu.

Poučení mladíci pak museli celou směnu opravovat sami koleje a vyztužení šachty. Už sice věděli, že rozzlobit Gultuna se nemá, ale jemu přece neunikli. Po několika týdnech byli společně v jedné štolě, dosud vždy klidné a bezpečné, když se nad nimi najednou utrhł velký kus horniny a všechny tři zavalil. Gultun si je dobře zapamatoval, a věren své pověsti zlého skřítků se jim zle pomstil.

• O ztracených věcech na hoře Krudum

Jednoho den zavítal do obce Třídolí pod horou Krudum výletník z nedalekých Karlových Var. Prošel vesnicí, prohodil pár slov s místními a ti mu doporučili procházku na horu. Po dlouhém výstupu prudkým svahem se dostal až na samý vrchol a s nadšením se rozhlížel po krajině. Byl odsud nádherný výhled a on se ho nemohl nabažit. Usedl proto do trávy a vychutnával si panorama, které se před ním rozkládalo. Krásně vyřezávanou vycházkovou hůl zapíchl vedle sebe do země a na ni posadil svůj zelený klobouk. Bylo krásné letní odpoledne, teplo, sluníčko svítilo. Jak se tak rozhlížel po krajině, padla na něj únava, proto si bez dlouhého váhání lehl do voňavé trávy a během chvilky usnul.

Zdál se mu sen. Země se pod ním otevřela a on pomalu klesal do jejích útrob. Když dopadl na dno, ocitl se v naprosté tmě. Šátral rukama kolem sebe, ale nic nenahmatal. Postavil se proto a bezvýsledně přecházel v temném prostoru sem a tam, ale z černé tmy nebylo úniku. Uvědomil si, že se z této pasti už nedostane, a zmocnila se ho panická hrůza. Sen ho natolik vylekal, až se zbrocený potem probudil. Vyděšeně vyskočil, ale když zjistil, že je stále na vrcholku Krudumu a výhled kolem je stejně kouzelný jako před tím, trochu se uklidnil. Nicméně sen jej znejistil a tak urychleně vyrazil nazpátek. Když se blížil k vesničce Třídolí, uvědomil si, že na hoře zapomněl svou hůl i klobouk. Jelikož se mezi tím začalo stmívat, nechtělo se mu už se pro ni vracet, a tak se domluvil s jedním sedlákem a přenocoval u něj.

Druhý den hned zrána spěchal na ta místa, kde včera usnul. Když tam dorazil, začal své věci hledat. Ale ať hledal, jak chtěl, nic nenašel, i když vrcholek hory byl pustý a mimo trávy a několika keříků na něm nic nerostlo. Smutně se tedy otočil a vrátil se nazpátek do K. Varů, aby dokončil svou lázeňskou kúru. Po měsíci léčení končil pobyt v lázních a blížil se den jeho odjezdu. Protože se mu výlet, který vykonal před měsícem, velmi líbil, chtěl si jej ještě jednou zopakovat. A tak vyrazil na již známou trasu, která ho přivedla zpět do vesničky Třídolí. Opět stoupal po svahu na vrcholek Krudumu, aby se při té příležitosti odsud rozhlédl po krajině..

Když se ale blížil pozvolně k vrcholu, viděl už zdáli svoji hůl zapíchnutou v zemi a na ní visící klobouk. Pospíchal na to místo a viděl, že jsou to opravdu jeho věci. Nemohl tomu uvěřit, přece minule celý vrcholek hory důkladně prohlédl. Šťastný z nálezů svých věcí se pak ještě jednou pokochal nádherným pohledem po okolí a vracel se zpět. Cestou se zastavil v hostinci U bílé růže v Lokti, kde si dal oběd.

Protože se nudil čekáním na oběd, dal se do řeči s dalšími hosty. Počal jim zvesela vyprávět svůj příběh, ale když skončil vyprávění a všichni se mu podívovali, přisedl si k nim jeden z místních. „Tak jsem poslouchal vaše vyprávění a musím vám říct, co se stalo mě,“ začal svůj příběh. Také on se před rokem vypravil na cestu, která jej vedla kolem Krudumu, šel ale za prací, protože byl švec a doma bylo práce málo. Zašel také na vrcholek hory, aby se naposledy porozhlédl po rodném kraji, než vyrazí dál. Natáhl se do trávy, aby si odpočinul. Zdál se mu taky sen. Padal do nitra hory a bloudil v něm. Jakmile se ze sna probрал, utíkal rychle pryč. Teprve až v obci Hrušková zjistil, že na kopci zapomněl svou brašnu s nářadím, kterou s sebou neustále nosil.

Když se tam druhý den znovu vypravil, vše bylo beznadějně pryč. Byl zdrcený, neboť nevěděl, za co sežene nové nástroje, a styděl se, že se musí vrátit s nepořízenou domů.. Když se po čase vydal na horu znovu, ke svému překvapení tam brašnu našel. Všechny věci v ní byly, netknuté a nepoškozené, takže tomu ani nemohl uvěřit. Ze strachu, aby se mu sousedé nesmáli pro jeho zapomnětlivost, tento příběh nikomu nevyprávěl.

Od té doby došlo ještě k mnoha podobným případům, kdy se věci položené na hoře ztratily a za nějaký čas se zase objevily. Jednalo se o různé drobnosti, jako např. šátky, hole či dýmky. Jednomu obyvateli z vesničky Podstrání se tam takto ztratil a opět našel i jeho pes, který se jinak od svého pána nehnuj na krok a kraj dobře znal. Lidé si tento jev vysvětlovali jako zvědavost ducha hory, který si zapomenuté věci prohlídne a prozkoumá a poté je vrátí. Později proto místní, když se jim na hoře něco ztratilo, ani si nedělali starosti, věděli, že si pro věc mohou přijít později. Téměř vždy svou věc zase našli.

- **O sedláku a třech sýrech**

Jeden sedlák z Milířů se vydal do Sokolova na trh s plným hrncem ovčích sýrů. Na trhu se mu dobře vedlo a tak měl k večeru téměř všechny sýry prodané. Zbyly mu už jen poslední tři, ty zabalil do papíru a spokojen s prodejem se vypravil na cestu zpět. Během cesty na něj padla únava, a tak se posadil na pařez pod ruinami mikulášského kostela, aby si odpočinul.

Protože dostal i hlad, byl rád, že mu nějaký sýr ještě zbyl. Vyndal chléb, který měl s sebou na cestu, a vybalil z papíru i sýry. Rozprostřel na vedlejší pařez papír a položil si na něj sýr. Chtěl si jej nakrájet. Jaké však bylo jeho překvapení, když chtěl zaříznout nůž do sýra, ale čepel nože do něj nemohla proniknout.

„A hledíme. Copak se s tím sýrem stalo?“ Polekal se sedlák, protože si pomyslel, že prodal lidem nepovedený sýr. Jako poctivého obchodníka by ho to velmi mrzelo, protože on prodával jen to nejlepší zboží, co měl. Chvilí se snažil sýr rozříznout. Po několika marných pokusech se mu náhle podařilo odloupnout tenkou slupku. Ke svému velkému překvapení pod ní zahlédl odlesk zlata.

Zcela zaskočený sedlák nebyl schopen v prvních okamžicích ani pohybu. Údivem ztratil na chvíli i řeč a nemohl pochopit, kde se tam to zlato najednou vzalo. Když se vzpamatoval, rychle zkusil rozkrojit i oba zbylé sýry. K jeho překvapení se i v nich nacházel navlas stejný kus zlata. Sedlák se s obrovskou radostí rozběhl k domovu, aby uázał svým bližním, s jakým bohatstvím se vrací z trhu.

- **O keltském kameni**

Některé názvy míst v našem okolí jsou keltského původu. Zřejmě nejznámější jsou názvy Krudum či Ohře. Odpradáva se říkalo, že na plochem temeni hory Krudum stávala keltská tvrz, ze které byla ovládána široká oblast našeho kraje. Později se na jejím místě postavilo jiné sídlo - hrad, kterému se pro jeho velikost začalo říkat zámek, a na původní tvrz se zapomělo. Jen na východním okraji temene hory zůstal trávou obrostlý větší plochý kámen.

Byl tam odjakživa, takže nikoho zvláště nezaujal. Až jednoho dne zavítal na místní panství host z dalekého kraje florentského. Přijal pozvání k ubytování na zámku a hodlal se několik dní zdržet. Přitom využíval volných chvil k procházkám po okolí. Jednoho dne ho nohy zavedly až k zapomenutému kameni. Zvědavě se na něj podíval a veden podivným tušením začal kámen zkoumat. Odhrabal z něj listí a prach, otrhal hustou trávu kolem něj. Teprve po delším úsilí se mu podařilo kámen zcela očistit.

Překvapeně na něj hleděl a nechtěl věřit svým očím. Teprve když byl kámen čistý, bylo možné vidět, že jeho obvod je osekán do mnoha rovných kratších ploch. Na kameni byly vytesány různé znaky a symboly, které nebyly dřív vidět. Některé symboly vypadaly povědomě, jiné měly tvar zvířat, ale některé viděl zcela poprvé a byly mu absolutně neznámé. Dlouho nad kamenem stál a snažil se zjistit, co asi mohou znamenat. Ale nepřišel na nic. Večer pak s hradním pánem celou příhodu zdouhavě rozebírali. Dozvěděl se ale, že zde kdysi stávalo keltské tvrzíště, také se spolu nad touto záhadou zamýšleli. Protože na nic nepřišli, pozdě v noci toho nechali a šli spát. Na věc se poté zapomnělo, ale jen do té doby, než se jednoho dne vrátil z dlouhé cesty po světě obchodník ze vsi Chalupy. Nikdo neví jak, ale během svých obchodních cest se dostal mezi lidi, kteří znali keltské zvyky.

Ti ho zsvětli mimo jiné také do tajemství symbolů. Když se pak vrátil zpět domů, vzpomněl si, co se vyprávělo o onom kameni u zámku na Krudumu. Vydal se tam a začal ho důkladně zkoumat. Lidé se seběhli a sledovali ho. Každý čekal, co přijde, jenže on pátral a pátral a nic se zjevně nedělo. Lidé to brzy přestalo bavit a vrátili se ke své každodenní práci. Trvalo to dlouho, ale jednoho dne přiběhl obchodník s dychtivým výrazem ve tváři domů a rychle začal shánět různé nářadí. Pak, aniž odpověděl na zvědavé otázky, vyrazil ke Krudumu. Nikdo nevěděl kde byl a co hledal, ale když se vrátil, nesl na zádech velký vak. Když jej rozbalil před překvapenými sousedy, ti nevěřili svým očím. Zlaté předměty, drahokamy a další vzácné věci, prostě velký poklad.

„Tam toho bylo, vzal jsem si jen tolik, kolik jsem unesl, to mi stačí. Z tohoto budu do smrti spokojeně žít. A i kdybych chtěl vzít všechno, potřeboval bych takové množství potahů, že bych je stejně v kraji nikde nesehnal.“ Seběhl se houf udivených sousedů. Všichni najednou projevíli velký zájem a začali vyzvídat, kde zůstal zbytek pokladu. „Pokud chcete poklad najít, sami se učte zvykům svých předků,“ odmítal udat, kde je poklad ukrytý. Neopomněl však zdůraznit, jak velké bohatství ještě v podzemí zůstalo. Poté se s celou rodinou odstěhoval do velkého města. Koupil dům a pozemek a i nadále se věnoval obchodování.

Kolem Krudumu ale nastal zmatek. Příhoda se pochopitelně rychle rozkřikla po celém Císařském lese a širokém okolí. Ohromné množství lidí se hrnulo ke keltskému kameni a snažilo se vyluštit, jaké poselství je do kamene vytesáno. Protože však keltské znaky nikdo číst neuměl, na nic nepřišli. Přesto se davy nadšenců vrhaly na kopec a zkoušely své štěstí kopáním na všech možných i nemožných místech. Když už to trvalo příliš dlouho, hradní pán se velmi rozzlobil, kámen nechal vykopat a ukryt. A schoval jej tak důkladně, že jej již nikdo nikdy nespatriil.

Jisté je jen to, že nikdy nebyl z Krudumu odvezen. Čas od času se ozvaly hlášky, že se keltský kámen někde objevil, což ihned vyvolalo vlnu nadšení u hledačů bájněho pokladu. Vždy se ale ukázalo, že to byly jen plané řeči, takže jak starý keltský kámen, tak i poklad, čekají na dalšího objevitele. Ale i kdyby někdo bájný kámen našel, bude umět tajemné znaky rozluštit?

- **O kratochvíli skřítků**

V oblasti Císařského lesa se pohybuje v podzemí velké množství různých skřítků či permoníků. Všem vládne skřítek Gultun. I když většinu doby tráví pod zemí, občas vyjde spolu s některými dalšími skřítky na povrch. Většinou se objevuje na kopci Stolci, kde má své sídlo, nebo také na hoře Krudum, ze které se rozhlíží po kraji.

Jednou se vypravil s několika skřítky na horu a rozhlížel se po krajině. Náhle na cestě vedoucí pod horou uviděl koňský povoz. Vozka stále na koně vztekle křičel, šlehal je bičem, koně řičeli a celý povoz vydával mnoho lómozů.

Gultun, který neměl rád hluk či rámus, se velmi rozzlobil. Ve vzteku popadl vedle stojícího dalšího skřítku Austuta a prudce jím mrštil po projíždějícím povozu. Austut měl tu vlastnost, že když se roztočil jakýmkoliv směrem či způsobem, změnil se v ohnivou kouli. Čím rychleji se točil, tím větší ta koule byla. Přitom z ní na všechny strany prudce vylétaly gejzíry blyštivých jisker.

Nyní tedy Austut coby ohnivá koule letěl dolů. Vozka nic netušil, seděl na kozlíku, práskal bičem a křičel na koně. Náhle spatřil na svahu nad sebou ohnivou kouli, jak se řítí směrem k jeho povozu. Ohnivé roje jisker odletovaly všemi směry. Vozka ztuhl a nezmohl se na nic víc, než že zíral na pohromu, která se na něj řítila. Když se Austut přiblížil, začal brzdit o zem před povozem. K roji jisker se nyní přidaly i drny a kusy hlíny odletující na všechny strany. Když už byl velmi blízko povozu a vypadalo to, že do něj narazí, ozvalo se syknutí, prasknutí a velká ohnivá koule se rozprskla. Změnila se v pouhý oblak dýmu a prachu. V zemi po ní zůstala jen hluboká rýha a jak Austut brzdil“ tráva okolo byla sežehlá a stromy měly opálené větve. Z mechu ještě nějakou chvíli stoupaly lehké proužky dýmu.

Vozka seděl v šoku na kozlíku a nebyl schopen se pohnout. Ale koně, kteří doposud poslouchali jeho pokyny, se polekali a splášili se. Prudce vyrazili a hnali se pryč cestou necestou, vozku přitom shodili z kozlíku na zem. Ten ihned vyskočil a utíkal za ujíždějícím povozem, který už mizel mezi stromy. Volal na koně, aby zastavili, proklínal je vztekle, ale splášení koně se zastavit nedali. Gultun a ostatní skřítki vše sledovali z vrcholu hory. Když pak viděli, jak splášení koně ujíždějí vozkovi, velmi je to pobavilo. Hlavně Gultunovi se to zalíbilo. Od té doby pak ještě mnohokrát, když se chtěl se svými skřítky pobavit a přitom se pomstít hlučným pocestným, vrhal Austuta dolů z hory. Mnoho vozků tak k smrti vylekal, mnoho koní se díky ohnivé kouli splášilo.

O jejich podivné zábavě se můžeme přesvědčit ještě dnes. Když se budeme procházet hlubokými lesy kolem hory Krudumu, můžeme dosud najít hluboké rýhy směřující k cestám podél hory. Jsou různě hluboké a dlouhé. Některé jsou těsně vedle sebe, jiné jsou osamělé. Na výše položených místech hory či na jejím vrcholku již žádné nenajdeme. Dnes jsou rýhy sice zarostlé vzrostlými stromy a porostlé mechem či lesní travou, ale když odhrneme jehličí a hlínu z kamenů, můžeme zjistit, že jsou zčernalé kouřem či ožehlé od ohně.

- **O paní z Vřesoviště**

Severně od Horního Slavkova směrem na Karlovy Vary se mezi Bošířany a Svatošskými skalami rozprostírá hluboký les jménem Vřesoviště, dříve nazývaný Auf der Heid, Heide nebo v místním nářečí Had.

V tomto lese prý před mnoha lety visíval na jednom stromě obrázek, který představoval „Hadwaberl“ – žínku paní z Vřesoviště. Byla prý na obraze vymalována v modrých panských šatech s bílou zástěrou, v červených punčochách a černých střevících. Klečela na kameni, pohled obrácený k nebi, jako by si tam chtěla něco vyprosit, a v ruce držela svazek velkých starodávných klíčů.

Před dávnými lety, jak říká pověst, prý stál v onom lese velký zámek. Jeho majitel zemřel a vdova po něm byla lidmi velmi nenáviděna pro svou nespravedlivost a lakotu. Své čeledi ukládala těžké práce, avšak platila a živila ji tuze špatně. Poklady, které tímto nekalým způsobem nashromáždila, zakopala do podzemního sklepení zámku a klíče od něj neustále nosila při sobě. Tu se stalo, že vypukla válka a do země vtrhl nepřítel. Když uslyšel o zámku, záhy před něj přitáhl a oblehl ho. Po krátkém odporu byl zámek dobyt a zrušeno tak, že z něj nezůstal kámen na kameni a dnes po něm není ani stopy. V hrozně bitevní vřavě se ztratila i zámecká paní a nikdo se nikdy nedozvěděl, jak zemřela. Za své skutky však musí obcházet těmito končinami tak dlouho, dokud její hříchy nebudou smazány.

Jednou šla jedna dívka do zdejšího lesa na brusinky a zaslechla něco šustit. Šla tedy stále dál po zvuku, až najednou před sebou spatřila paní z Vřesoviště tak, jak byla vymalována na obraze. Zakletá paní pokynula dívce, ať ji následuje, ale tu popadl strach a utekla odtud. Když se pak děvče vrátilo do lesa s otcem, paní v Vřesoviště se už neobjevila.

Jindy šlo několik žen do lesa na dříví. Jedna z nich náhle spatřila paní z Vřesoviště a hrozně se vyděsila. Najednou před ní ležel velký černý pes a s tlamou otevřenou dokořán se na ni upřeně díval. Ostatní ženy však nic neviděly. Zavázaly jí tedy oči a vedly ji ke křížku u cesty, aby se pomodlila, ale dříve než tam došly, strašidlo zmizelo. Žena ale měla klid jen do večera. Tehdy k ní do světnice vstoupila zavřenými dveřmi paní z Vřesoviště a řekla jí: „Chceš-li mne spasit, tak pojď se mnou, budeš bohatě odměněna.“ Žena se však jen bázně přikrčila v posteli a paní neodpověděla. Potom zakletá paní z Vřesoviště za hlasitého vzlykání odešla.

- **O zakletém pastýři**

Starí lidé vyprávěli, že dříve často večer slyšávali troubení zakletého pastýře na Krudumu. Pověst o pastýři vypráví:

Pastýř pásł jednoho dne své stádo. Do země vtrhl nepřítel, loupil a plnil. Jak postupoval nelítostně zemí, dostal se také do jeho vesnice. Nepřítel neznal slitování, vojáci pobrali všechny krávy, kozy i slepice, na které v obci narazili..

Chudý pastýř ale srdceryvně prosil, aby mu laskavě ponechali alespoň jednu krávu, tu jeho, kterou potřeboval k obživě své rodiny. Jeho prosby a nářky byly tak srdceryvné, že vojáci po dlouhém a úpěnlivém prošení jeho přání splnili.

Radostně se vrátil pastýř večer do vesnice. Jakmile ostatní lidé uviděli, že vede zpět jen svou kravku, začali se na něj dívat nevraživě a podezřívavě. Jelikož všichni ostatní lidé v obci museli své krávy odevzdat a nepřítel je odvedl jako kořist, bylo jim podezřelé, proč ji jemu nechali. Neznali jiné vysvětlení, než že pastýř zradil své sousedy a spolčil se s nepřítelem. Byl všemi obyvateli obce proklet na sto let.

Jistý muž často podnikal svou cestu za obchodem přes Krudum. Při procházení kolem hory každý rok potkával nešťastného pastýře, jenž troubil na pastýřský roh. Vždy ho obdaroval jedním krejcarem. Během mnoha let, kdy jej potkával, si muž všiml, že nebohý pastýř má rok od roku stále bělejší vlasy. Časem ale vyměřených sto let uplynulo a je to už dávno, kdy bylo jeho troubení slyšet naposledy. Doba jeho prokletí vypršela a zakletý pastýř konečně našel svůj klid.

- **O tajemném horníkovi**

V dávných dobách se dolovalo na území Slavkovského lesa mnoho nerostů. Tyto doby byly ve znamení přílivu velikého množství lidí, hlavně horníků. Bohatství země umožnilo i jejich bohatnutí. Jak se zvětšovaly majetky lidí, tak rostl počet obyvatel, a rozvíjely se města a obce, takže patřily v té době mezi nejbohatší v Českých zemích. Horníci pracovali v podzemí při těžbě vzácných kovů za velmi primitivních podmínek a velice namáhavě.

Jednou sfárala do podzemí také parta horníků ze vsi Čistá. Jejich práce probíhala zpočátku normálně celé dopoledne, ale po poledni došlo k neštěstí. Nad jedním z nich se na předku utrhł velký kus zeminy a z poloviny jej pohřbil. Okolní stěny byly silně popraskané a hrozilo také jejich sesutí. Ostatní horníci proto utekli ze strachu o život daleko od místa neštěstí. Jejich nešťastný kamarád tam zůstal sám, zraněný, ale živý. Sám se ale nemohl vyprostit, proto volal zoufale o pomoc a prosil své kamarády, aby ho tam nenechávali. Ti ho sice slyšeli, ale báli se přiblížit, aby i je zemina nezavalila. Dlouhé hodiny tam ležel nešťastný horník, opuštěný a zoufalý, než zemřel. Teprve po několika dnech se k němu ostatní odvážili přijít, vyhrabali ho a pohřbili. Trpěli sice výčitkami svědomí, protože věděli, že jejich strach připravil kamaráda o život, ale napravit se to nedalo.

Po nějakém čase se stávalo, že se ke skupinám horníků připojoval další horník a normálně s nimi rubal horninu. Většinou byli tak zabráni do práce, že si ho ani nevšimli a brali ho jako dalšího pomocníka. Vždy se ale přitom stalo nějaké neštěstí, vznikaly závaly, objevovaly se nečekané vývěry podzemní vody či vybuchoval plyn. Mezi horníky, kteří si to časem uvědomili, nastalo zděšení. Jednotlivé party se bály a prchaly, jakmile se k nim přiblížil někdo, koho neznaly. Protože zde ale v té době byli horníci z různých konců království i z ciziny, nemohli se všichni znát. Často tak byla práce úplně zbytečně přerušena a vyplašení horníci vyfárali vyděšení na povrch.

Marné byly snahy důlních mistrů zabraňovat těmto neplánovaným přestávkám. Po čase však horníci konečně přišli na to, jak horníka, který nosí neštěstí, rozpoznat. V té době si totiž horníci svítili na práci světly, které byly nazývány karbidovými svítilnami. Jejich malé, mihotavé světlo osvětlovalo jen nejbližší okolí a horníci kolem sebe viděli velice špatně. Zato karbidka nešťastného horníka svítila jasně a pronikavě. Když k nim ve sluji přicházel, tak se celý prostor osvětloval tím víc, čím blíže se přibližoval. Záře byla tak jasná, jako kdyby přicházelo několik horníků najednou. Když zjistili, že se podle toho dá poznat neštěstí nosící horník, jejich strach opadl a práce probíhala plynuleji. Nic se ale nezměnilo na tom, že kdykoliv se i poté horník objevil, došlo k neštěstí. Jestliže si však všimli jeho přítomnosti, stačili většinou včas utéci.

Staří horníci pak vysvětlovali, proč jeho světlo svítí tak pronikavě. Je to proto, že duše nešťastného horníka bloudí chodbami a hledá pravé viníky svého smutného osudu.

A jelikož má tento horník špatný zrak, pomáhá si silnou svítilnou. Ale ani ona, i když je tak výkonná, mu nepomůže, protože jakmile se ocitá v blízkosti pracujících horníků, jeho touha po pomstě zaslepí jeho úsudek a ubližuje nevinným.

- **O obci Hruškové**

Kdysi dávno žil na hradu Krudum slavný kníže Bodigor, jenž byl znám svou bojovností a udatností. Když právě nedoprovázel panovníka na jeho cestách, pobýval s oblibou na svém krudumském hradě. Rád se projížděl na koni, divoce se proháněl sám hlubokými lesy nebo obhlížel své panství.

Jednou také projížděl krajem a znenadání před sebou uviděl stařenu nesoucí na zádech krosnu zakrytou plachtou.

„Osobo, co to neseš?“ zeptal se zvědavě.

„To, čeho mám doma nejvíce, hrušky, jablka, někdy i švestky, pane,“ odpověděla stařena uctivě, i když knížete nepoznala.

„A kam je neseš?“

„Dneska do Třidomí, zítra do Vranova, pozítří do Lobzů, kdo kde koupí.“

„A jsou ty hrušky dobré?“

„Však ochutnej.“

Bodigor přijal nabízenou hrušku a ta mu velmi zachutnala. Se stařenou se proto domluvil, že bude nosit ovoce i na jeho hrad. Tak se také stalo. Od toho dne stařena často zacházela do hradního sídla a plody své zahrady nabízela pánovi i jeho družině. Všichni si na ni a její chutné ovoce zvykli. Jednoho dne však nepřišla a za několik dní se donesla zpráva, že byla nalezena na cestě pod Krudumem mrtvá. Všem to bylo líto a tak Bodigor přikázal na její památku v místech, kde ji našli, postavit kamennou mohylu. Mohyle a jejímu okolí se začalo říkat U hruškové báby.

Později se v kraji rozmohli loupežníci, kteří k úkrytu využívali místní husté tmavé lesy. Každou chvíli se odněkud nečekaně vynořili, přepadali obchodníky i pocestné, oloupili je, a zase zmizeli. Na žádné z cest, které kolem Krudumu vedly, nebylo bezpečno. Aby Bodigor omezil nebezpečí přepadů, nechal vykácat kolem obchodních cest velké plochy lesa. Na některých vhodných místech postavil menší strážní tvrze, které pocestné chránily. Těch vyrostlo několik a jedno velmi vhodné místo bylo nedaleko mohyly U Hruškové báby. Vyrostla tam nejdříve strážná hláska, a protože toto místo bylo výhodně položené, později se okolo začaly objevovat i obyčejné chalupy. Obydlí postupně přibývala a po čase se místo rozrostlo do velikosti obce.

Místu se dál říkalo U hruškové báby, ale jak se obec rozrůstala, zkrátil se její název jen na „Hrušková“.

- **O lakomém hostinském**

Kdysi dávno jel po obchodní cestě kolem Krudumu bohatý cizinec, který mířil za obchodem dále do Čech. Právě projížděl obcí Třídomí, když si uvědomil, že se začíná stmívat, a tak se zde ubytoval v menším hostinci.

Večer mu byl samotnému dlouhý, proto usedl ke společnému stolu s několika místními chasníky. Celý večer je hostil vším, co si ráčili objednat, a společně se bavili dlouho do noci. Ráno se cizinec chystal k odjezdu a chtěl zaplatit účet. Hostinský mu jej tedy přinesl, ale cizinec se nestačil divit. Pak se začal vztekat a nadávat.

„Vždyť to je skoro desetkrát tolik, kolik by to stálo kdekoliv jinde v celém kraji! To je proti slušným mravům!“

Jeho rozčilení bylo veliké, ale hostinský byl neoblomný. Co si pán naporoučel pro sebe a své hosty, to musí v jeho cenách zaplatit. Také včera tak dobře pohoštění kumpáni se přidali.

„Však je dost bohatý, tak ať platí. Stejně už víckrát nepřijede. A o tolik zase nezchudne.“

Hádka trvala dlouho a nebrala konce. Hostinský ale trval na svém a tak cizinec musel zaplatit. Když odjížděl, stačil se ještě otočit a vztekle zavolat.

„Kéž by se ti tvůj mamon vymstil, proklínám tě, aby tě tvoje vydřidušství vytrestalo!“

Hostinský se jen smál a po odjezdu cizince ještě popil se sousedy. Víno na účet pocestného teklo proudem.

V následujících dnech se ale začaly dít v hostinci divné věci. Pivo i víno začalo v sudech kvasit, a to i přesto, že hostinský stále čistil trubky i používané náčiní a dobře vše udržoval, tak jak měl. Ani jídlo připravované hostům se většinou nepovedlo. Většinou se připálilo nebo jeho chuť byla divná. Protože hostům u něj nechutnalo, pomalu sem přestávali chodit. S hostincem to šlo z kopce, až jednoho dne zůstal zcela bez hostů. Nikdo neměl chuť využívat jeho služeb, lidé se hostinci obloukem vyhýbali.

Netrvalo dlouho a hostinský zkrachoval. Nic, čeho se dotkl, se mu nedařilo. Hosté nechodili a on se stále více zadlužoval. Nebylo tedy divu, že jej jednoho dne našli oběšeného na stromě u cesty do vesnice.

Mnoho lidí domácích i cizích pak často vyprávělo, že viděli v lesích či na cestách kolem Krudumu lehce průsvitnou mužskou postavu, která vypadala jako hostinský. V jedné ruce držela velký kus šunky a pod paží měla bochník chleba, v druhé pak láhev vína. Vždy se snažila přistoupit k pocestnému a nabízela mu jídlo. I když byli pocestní často velmi hladoví, jakmile uviděli hamižný obličej muže a postřehli, jak je mu zatěžko nabízet uvedené věci, dostali strach a utekli.

Od té doby se lakomý hostinský potuluje po kraji a snaží se někoho obdarovat. Teprve až se najde někdo, kdo nebude mít strach si od něj jídlo vzít, bude zbaven prokletí.

- **O křtitelnici sv. Mikuláše**

V době, kdy pod Krudumem stával kostel sv. Mikuláše ve své plné kráse a velikosti, byl každý návštěvník překvapen jeho nádhernou výzdobou a krásným vybavením. Uvnitř podpíraly krov dvě řady štíhlých sloupů a hned za prvním sloupem na pravé straně, hned u vchodu, stála přilepená ke zdi nenápadná kamenná křtelnice.

Nebyla však jen tak obyčejná, jako všechny ostatní, ale mívala prý zvláštní moc. Kdo se do ní pozorně zadíval, mohl na klidné a nehybné hladině zahlédnout jako v zrcadle svoji budoucnost, to co jej má potkat, co mu osud připravil. Nebylo to ale možné kdykoliv. Věštickou schopnost získala křtelnice jen jedinkrát za celý rok a to v den slunovratu, přibližně v době mezi 7 a 8 hodinou ranní a večerní. V tento čas se voda v křtelnici lehce zčeřila, od středu se začala po hladině rozbíhat kola a v kamenné míse se objevily obrazy budoucích dějů a osudů. Pokud do ní někdo pohlédl mimo daný čas, viděl jen hladkou vodní plochu.

Určit ale přesný čas slunovratu není zdaleka jednoduché. Každým rokem se totiž mění a posouvá, nikdy se přesně neshoduje s časem slunovratu v minulém roce a někdy bývá posunut i o celý den. Vesničané však měli nablízku jednoduchou pomůcku.

Na východní straně hory Krudum se nacházel velmi starý plochý kámen. Ležel tam od nepaměti a nikdo nevěděl, odkud se vzal. Na kameni bylo vytesáno velké množství všelijakých znaků, symbolů a kreseb. Znaky a kresby už byly velmi staré a některé velmi špatně zřetelné. Na opačných stranách kamene proti sobě vystupovaly menší výčnělky. V okamžiku, kdy nastal čas slunovratu, tyto výčnělky vrhly tenký pruh stínu a překryly určité značky na kameni. A to byl ten správný čas, kdy jedině bylo možné nahlédnout do budoucnosti. Kdo v tuto chvíli do křtelnice pohlédl, uviděl jasně to, co jej čeká a nemine. Při západu slunce se vše zase opakovalo.

Velmi dlouho místní lidé možnosti uvidět svoji budoucnost využívali. Konec nastal po jednom dlouhém válečném období, kdy se museli starat o holý život a na podobné věci neměli čas ani myšlenky. Když se po válce život dostával do starých kolejí, lidé se rozpomněli na schopnost staré křtelnice. Vydali se tedy v období slunovratu opět na horu Krudum, ale kámen nenašli, nikdo z nich si nedokázal přesně vzpomenout, kde vlastně ležel. Velice dlouho ho hledali, ale možná zarostl divokou travou nebo zapadal podzimním listím, možná ho válečná vřava shodila ze svahu či zašlapala hlouběji do země, kámen prostě zmizel a již nikdy ho nikdo neobjevil.

Časem se na mimořádnou schopnost křtelnice zapomnělo. A když později došlo k zániku kostela sv. Mikuláše, zmizela s ním i ona.

- **O věčném hledači pokladů**

Jednoho dne projížděl po obchodní cestě vedoucí přes obec Hrušková jeden obchodník. Rozhodl se v obci přenocovat, a tak se domluvil s jedním místním sedlákem, že u něj přečká noc. Večer seděli společně s celou jeho rodinou u stolu a oni mu vyprávěli různé zajímavosti a pověsti ze vsi a okolí. Také se dostalo na staré příběhy a povídky o hoře Krudum, pod kterou obec stojí. Zvláště zkazka o propadlém zámku hosta velmi zaujala a nechával si ji několikrát převyprávět do všech podrobností.

Druhý den se rozhodl zajít se na horu podívat. Nádherný rozhled po kraji ho nesmírně nadchl a tak na vrcholu strávil skoro celý den. Když navečer sešel zpátky do vsi, uznal, že je pozdě na další cestu, a tak zde ještě jednou přenocoval. Ráno při snídani vyprávěl hospodáři a jeho rodině, že měl v noci sen. Kopal na hoře a objevil zde úžasný poklad z onoho zámku, o kterém vyprávěla pověst.

Zlákán vidinou ze snu, vypůjčil si krumpáč a lopatu a vypravil se znovu na vrchol, aby se přesvědčil, zda měl sen pravdu. Celý den kopal a hledal, vyvrátil každý podezřelý kámen, prozkoumával každou prohlubeň. Večer se vrátil do vsi a na zvědavé otázky vesničanů jen mrzutě odsekával, že našel jen pár starých střepek a nějaké železo. Nedal se ale odradit a další den vyrazil znovu.

Tak se to opakovalo den za dnem. Ráno vždy po snídani odcházel a večer se unavený a zklamaný vracel. Aby mohl pokračovat v hledání, vydal se postupně ze všech peněz, poté rozprodával i všechny své věci. Ale kopal neúnavně dál. Už to nebyl uhlazený a vybraně oblečený obchodník, jeho tvář zarostlou dlouhými šedivými vousy lemovaly prošedivělé, rozcuhané vlasy a jeho oblečení bylo špinavé a odrané. A pak se jednoho dne nevrátil. Přišel až za dva dny, unavený a zbědovaný. V příštích dnech zůstával na hoře stále déle, do vesnice se vracel jen občas vyprosit si trochu jídla nebo nechat si opravit náradí. Nakonec se už neobjevil vůbec.

Od té doby místní lidé i cizinci občas zahlédnou na svazích hory jakousi postavu s dlouhými šedivými vlasy a v potrhaném obleku, jak divoce kope a cosi hledá. Kolem některých prý prošel v těsné blízkosti a oni jasně slyšeli, jak si sám pro sebe cosi brumlá.

Protože i dnes zde často na různých místech nacházíme čerstvě vykopané díry, je jisté, že dávný hledač krudumského pokladu jej ještě nenašel.

- **O lupičích z hradu Plikenštejn**

Nad Lobezkým potokem, kousek od křižovatky k Vranovu a naproti kopci Stolci, stával kdysi nad cestou hrad, jenž nesl jméno rodu pánů z Plikenštejna. Stál na skalní vyvýšenině vysoko nad krajinou a jeho špičaté věže se pyšně vypínaly nad okolím.

I stalo se, že majitel hradu musel odjet za svými povinnostmi, měl doprovázet českého panovníka na cestě po okolních královstvích. Svěřil proto hrad i panství svému zástupci a odjel.

Ten zástupce ale nebyl hoden jeho důvěry a brzy ho přestalo bavit starat se o klidný a řádný život na panství. Vedl spolu se svými kumpány divoký a prostopášný život. Brzy jej obyčejné hodování přestalo bavit, a tak společně začali vyjíždět do okolí a z dlouhé chvíle přepadávali poklidné cestující. Ty o všechno obrali, a protože většinu z uloupených věcí nepotřebovali, naházeli je do Lobezského potoka. Mnoha lidem tak způsobili velké neštěstí, protože je oloupili o jejich jediný majetek.

Jednoho dne pro ukrácení dlouhé chvíle rovněž přepadli jednoho chudého obyvatele z vesničky Chalupy. Sebrali mu všechno zboží, které nesl směniti k obchodníkovi do Vranova, a tím ho přivedli na mizinu. Zoufalec nevěděl, čím nakrmí svou početnou rodinu, a proto zvolal.

„Za váš podlý čin vás proklínám k největšímu zavržení a velkým mukám, abyste jednou trpěli tak, jako teď já.“

Lupiči se jen smáli a odjeli. Cestou jeho věci naházeli opět do potoka, jak bylo jejich zvykem. Když ale projížděli lesem přes vrch Rozhledy, otevřela se pojednou zem a celá skupina v ní beze stopy zmizela.

Lidé si pak vyprávěli, že prokletím nad nimi získal moc skřítek Gultun, který se jich ihned zmocnil.

Protože pánové z Plikenštejna získali v té době další panství v Čechách, hrad Plikenštejn chátral a pustnul. Staly se z něj rozvaliny, které lze dnes těžko nalézt.

Mnohokrát se od té doby stalo, že když se blížila bouřka a blesky křižovaly oblohu, nebe bylo temné a těžké a krajina byla ponořena do šera, zahlédli někteří místní skupinu černých jezdců na koních, jak se divoce prohánějí lesy a lukami v okolí bývalého hradu. Našli se i tací, co je viděli vyjíždět či mizet ve skále, na níž hrad stával.

- **O zlém obchodníkovi**

V obci Třídomí pod horou Krudum býval jeden obchodník, který byl velice vychytralý a zlý. Jednou se vypravil do obce Loket za obchody.

Ve městě se mu dařilo vyjímečně dobře a podařilo se mu šikovnými řečmi nacytat jiného místního obchodníka. Nadšen svým výkonem a s brašnou plnou vzácného zboží rychle utíkal zpět. Věděl, že dříve či později onen obchodník na věc přijde a bude zle.

Aby zakryl svůj hanebný čin, cestou se zastavil na kopci Krudum a věci tam pečlivě ukryl. Netušil však, že jej celou dobu sleduje skřítek Gultun, který poznal, že se jedná o špatnost a získal tím nad ním moc. Jakmile obchodník odešel, Gultun věci vykopat a se smíchem si je odnesl do svého podzemí. Tam je přidal k pokladu, který z převážné většiny pocházel právě od špatných lidí.

Po nějakém čase se obchodník vrátil a chtěl ukryté věci vykopat. I když měl místo dobře označené, pochopitelně je nenašel. Rozkopal pln zuřivosti celé okolí, ale bezvýsledně. Propadal stále větší beznaději a zoufalství. Majetek a mamon mu byly nade vše, a tak se jen velice těžce smířoval s jejich ztrátou.

Zničen a nešťasten usedl na nejbližší pařez a zoufal si. Když jeho zoufalství došlo vrcholu, náhle se skácel k zemi a zůstal nehybně ležet. Nepřežil ztrátu svého nekalým způsobem získaného majetku. Jeho sousedé se nejdříve divili jeho zmizení, ale protože pro svou hrabivost nebyl příliš oblíbený, moc jej nehledali. Našli jej až náhodou po dlouhém čase.

Od té doby se místu, kde zemřel, říká U mrtvého. Jméno obchodníka pro jeho povahu už se ale raději v názvu nezmiňuje.

• O slavnostní mši duší horníků

Pod horou Krudum, nedaleko obce Třídómí stával kdysi kostel sv. Mikuláše. Býval to velký a krásný kostel, který sloužil všem, kdo procházeli krajem po obchodní cestě. Také horníci z okolních vesniček do něj často chodili, proto si vysloužil pověst jako kostel horníků. Jak zájem o těžbu surovin v okolí klesal, zmenšoval se také význam kostela. Pomalu pustnul, až bylo možno sotva nalézt vyvýšeninu, na které stával.

Během kutání v podzemí docházelo k neštěstím, při kterých zahynulo mnoho horníků, někteří vlastní nepozorností, mnozí ale přispěním zlého skřítka Gultuna. Ten měl na svědomí dle pověstí nejvíce katastrof a neštěstí.

A tak vždy jednou v roce, v den zrození Pána, se k večeru z podzemí vynoří celý kostel sv. Mikuláše. Pomalu stoupá ze země, je jasně ozářen, jako kdyby na něj svítilo slunce, až dosáhne své plné velikosti a krásy.

Uvnitř se vše třpytí a leskne, jako ve dnech jeho největší slávy. Vyleštěné mosazné svícny zavěšené na sloupech a stříbrné sošky svatých hází odlesky po stěnách kostela. V čele stojí nádherný, ze dřeva vyřezávaný oltář, lemovaný pozlacenými paprsky znázorňujícími boží světlo. Oltářní stůl před ním je překryt tmavě rudým sametem a bílým, bohatě vyšívaným ubrusem. Na něm se skví pozlacené svícny v nichž plápolají vysoké svíčky. Velká okna v obvodových zdech jsou tvořena skládanou mozaikou, jež představuje výjevy ze života svatých. Jen prostor před oltářem je prázdný, nejsou v něm žádné lavice ani židle. Lze tak dobře vidět kamennou podlahu, místy již silně ošlapanou mnohaletým používáním.

Poté začnou zvony ve věžích kostela vyzvánět a svým jasným a působivým zvukem svolávají duše nešťastně zahynulých horníků. Jejich hlas zvolna prostupuje celým krajem. Z různých koutů Slavkovského lesa se pomalu začínou vynořovat temné stíny a potichu se vydávají směrem ke kostelu.

Když zvony utichnou, jsou již všechny duše horníků v kostele. I když je kostel veliký a prostor před oltářem dostatečný, je jeho vnitřek zcela zaplněn. Tolik je nešťastně zahynulých horníků, kteří, stojíc těsně vedle sebe, zcela zaplňují chrámový prostor. Je odříkána modlitba a učiněno kázání. Ač v kostele není žádný kněz, slova kázání se majestátně nesou kostelní lodí a jsou jasně slyšitelná i vně kostela. Duše mlčky stojí se skloněnými hlavami a v naprosté tichosti poslouchají. Jakmile kázání skončí, počnou všichni pomalu odříkávat modlitbu. Jejich temný, dunivý, ale naléhavě znějící chorál se rozléhá ztichlým krajem v okolí kostela. Jeho zvuk letí do všech koutů Císařského lesa.

Po ukončení modlitby se znovu rozeznějí kostelní zvony a svíčky začnou samy od sebe pomalu pohasínat. Jejich jas slábne a plamen je stále menší. Kostel se opět zvolna noří do tmy, která pohlcuje celý prostor chrámu. Když zvony nakonec utichnou, je již kostel opuštěný a v naprosté temnotě. Stíny duší horníků se za úplného ticha rozcházejí do okolních lesů. Když zmizí poslední duše, kostel se opět začne nořit do země.

Za několik okamžiků již nikdo nepozná, že zde nešťastné duše strávily několik chvil k oslavě Páně. Po celý další rok je kostel schován před zraky žijících lidí, aby se znovu mohl v tento čas vynořit.

Také se říká, že v době konání mše není radno se ke kostelu přibližovat. Kdo z lidí by jej viděl v jeho plné kráse, byl by tak unesen jeho nádherou, že by neodolal nutkání se ke mši připojit. Jeho duše by se ale po skončení obřadu přidala k duším ostatních horníků a spolu s nimi by zmizela v podzemí.

- **O založení Milířů**

V dávných dobách stál na vrcholku hory Krudum velký a honosný zámek. Zámek vystavěl slavný rytíř Bodigor. Ten povolení postavit zámek dostal za věrné služby králi během válečného tažení.

Ačkoliv vlastnil Bodigor několik zámků a hradů, nejraději trávil čas na zámku na Krudumu. Zde se mu zalíbilo krásné okolí a zdejší klidný kraj s přívětivými lidmi. Jen chladnější počasí Bodigorovi nesvědčilo. Při válečných taženích pobýval mnohokrát na jihu, kde bylo podstatně tepleji, a to mu více vyhovovalo. Proto si velmi potrpěl na tom, aby měl zámek vždy příjemně vytopen. Správce zámku měl za úkol zajistit za všech okolností dostatečné množství dřevěného uhlí na topení.

Jednoho roku nastala dlouhá a krutá zima. Velmi dlouho mrzlo a napadlo velké množství sněhu. A tak, ač na zámku měli zásoby dřevěného uhlí jako obvykle, museli více a déle topit. Tím se stalo, že zásoby došly dříve, než přišlo jaro. Správce se snažil sehnat nějaké uhlí po okolních vesnicích, ale ani tam ho neměli nazbyt. Nějaký čas se na zámku topilo čerstvě nasekaným dřevem, ale protože to nebylo tak výhřevné jako uhlí, začalo být v zámeckých komnatách chladno.

Bodigor to těžce snášel. Když už to trvalo příliš dlouho, rozčílil se. Přikázal svému správci, aby sebral všechny své lidi a i s rodinou se odebral se k místu, které určil. Tam musel začít ihned pálit dřevěné uhlí v milířích. Správci nezbylo, než splnit příkaz, a tak se svojí početnou rodinou odešel na jižní úpatí hory Krudumu. Tam si postavili jednoduchá obydlí a s pomocí rad zkušených uhlířů z okolí se pustili do stavění milířů a pálení uhlí pro svého pána.

Bodigor mezitím určil dalšího správce, který nahradil toho původního. Když zima skončila, páčil dál původní správce dříví, protože neměl se svými lidmi kam jít. Zásoboval jím zámek svého bývalého pána. Provizorní obydlí si pomalu přestavěli na solidní domy, a protože jim pálení dřevěného uhlí šlo a byl o ně zájem, práce bylo dost. Po čase se k nim připojili i někteří lidé z okolí a vesnička se pomalu začala rozrůstat.

Protože místo nemělo jméno, říkali onomu osídlení zpočátku lidé tam „U milířů“ či „V milířích“. Jméno Milíře již obci zůstalo, stejně jako práce, za jejímž účelem vesnička vznikla. Ještě v počátcích 20. století se zde stavěly milíře a vyrábělo dřevěné uhlí.

- **O zkáze hradu Plikenštejna**

Na cestě, která vede Lobezkým údolím podél Lobezského potoka, stával u odbočky k obci Vranovu hrad Plikenštejn. Velký hrad se vysoko tyčil na mohutném skalním masívu vyčnívajícím nad údolím. Jeho špičaté věže a vížky se zdvíhaly nad krajinou a tvořily výraznou dominantu okolí. Pro svou velikost a viditelnost se stal centrem širokého okolí. Kupci z celé Evropy, kteří cestovali touto krajinou za obchody dále na východ, se zde zastavovali a obvykle i přenocovali.

Protože příslušníci rodu Pliků, kteří hrad založili a vlastnili, se zde zdržovali jen málo, často se o něj staral pověřený správce. Jednou byl pověřen správou hradu jakýsi Kuttener, který pocházel až z jižních Tyrol.

Kuttener byl veselý a společenský povahy, byl zvyklý žít jen zábavou a radostmi a tyto vlastnosti si s sebou přinesl i na zdejší hrad. Začalo být proto běžné, že se často pořádaly hostiny, oslavy, různé veselice či hony a na hradě se střídalo mnoho hostů. Správce však bral na lehkou váhu a jako pošetilou místní zkazku o tom, že naproti přes Lobezské údolí, v kopci Stolci, sídlí vládce místních skřítků a permoníků Gultun, který nesnáší hluk. Varováním se jen smál a vyprávěl je pro pobavení své a svých hostů.

Jenže Gultuna jeho počínání rozčilovalo. Dlouhou dobu ho snášel, což obvykle nedělal. Ale jak čas šel, začal být stále vzteklejší a zuřivější. Když oslavy a veselice pokračovaly, začal dávat Gultun najevo, co si o tom myslí. Ze Stolce v zlosti metal ku hradu různé velké kameny, způsoboval kolem něj vývraty stromů, podél Lobezského potoka záplavy a podobné věci. Jenže hrad byl vysoký a pevný, takže mu jen tak něco nemohlo uškodit.

Jednou, když probíhala další z četných hostin, Gultun se velice rozzuřil. Vyběhl několikrát na vrcholek kopce a hodil k hradu kámen, který mu byl nejbližší. Když viděl, že moc škody nenadělal a ani oslavu nezastavil, vrátil se ještě více navztekan zpět do nitra Stolce. Když si už nevěděl rady a jeho zlost vrcholila, začal ve své sluji vztekle poskakovat. Při každém dopadu na zem se celý kraj otřásl. A protože oslava na hradě pokračovala neztenčenou měrou, skákal zlostný Gultun dál a dál.

Jak otřesy neustávaly, najednou se ve skalách, na kterých hrad stál, objevily první pukliny. Ty se pomalu zvětšovaly a rostly. Náhle se ozval hrozný hřmot, ze skály se utrhl velký kus kamene a s rachotem se zřítil do Lobezského potoka. Když Gultun uviděl výsledek své činnosti, ještě více přidal na svém úsilí. Skákal rychleji a snažil se způsobovat ještě silnější otřesy. Brzy skála začala pukat dále. Trhliny se zvětšovaly a rozšiřovaly. Stále více a více kamenů se uvolňovalo a za ohlušujícího rámu se řítilo dolů do údolí.

Rozjaření účastníci oslavy na hradě dosud nic nepostřehli. Náhle se ozval pronikavý lomoz. Než se vzpamatovali, skála i s hradem se roztrhla a spadla dolů na cestu a do Lobezského potoka.

Když se Gultun po chvíli uklidnil a přestal poskakovat, zklidnila se i okolní krajina. Prach se usadil a slunce konečně prosvítlo prašným oparem, rozbouřené vody potoka se zklidnily. Zcela vyděšené ptactvo a zvěř se odvážily vrátit na svá obvyklá místa. Z vysokého skalního ostrohu zbyl jen jeden menší ostrý výčnělek. Z mocného hradu pak zůstalo velké množství kamení ležet na svahu nad cestou z Lobzů do Čisté a všude kolem ní. Zmizel také správce se svou čeledí i jeho hosté, všichni zůstali zavaleni pod masou kamene.

Následky této události jsou zde patrné dodnes. Při cestě podél Lobezského potoka můžeme zhlédnout onen skalní výstupek, pod ním na svahu a v okolí potoka pak mnoho různých velkých kamenů. Nahoře na kopci lze při důkladnějším pozorování najít i zbytky původních hradních příkopů a opevnění.

Příběh nám ukazuje, jak je lehkovážné nebrat na vědomí přírodní síly a dráždit vládce podzemních království.

• O Pánu pokladů

Na hoře Krudumu stával velký a významný hrad. Ten založil a dlouhá léta v něm žil kníže Bodigor. Měl celkem 14 dětí, z toho 8 dívek a 6 chlapců. Jak léta šla, většina z nich z rodného hradu odešla.

Čtyři jeho synové byli zabiti v různých válkách či bitkách a další sloužili u krále v jeho službách, dvě dcery zemřely ještě mladé a ostatní se provdaly do daleké ciziny. A tak s ním nakonec zůstal jen syn Starad a dcera Mistuna. Zatímco se Starad oženil a měl další děti, Mistuna zůstala sama a žila do konce života na Krudumu.

I Starad měl mnoho dětí. Když vybíral svého nástupce, který měl převzít panství a všechny statky, vybral si třetího v řadě, Nepula. Protože nedlouho poté zemřel, už ani nestačil zjistit, že nevybral dobře. Nepul tíhnul k pábivému lesku zlata a drahých kamenů a protože tyto se nacházely v kopcích a horách Císařského lesa, začal ve velkém podporovat jejich těžbu. Ze všech koutů celé Evropy se sjížděli kopáči a snílkové, kteří věřili, že v rudami bohatých štolách získají bohatství. Další se vrhli na rýžování zlata a stříbra z říček a potoků, které krajem protékaly a tyto nerosty v nich byly naplaveny. Bylo otevřeno mnoho nových štol a prohloubeno mnoho stávajících šachet. Okolní vsi se plnily lidmi a počet obyvatel v nich rychle stoupal. A jako vždy, s rostoucím věhlasem nalezišť se připojili k horníkům i lidé, kteří s sebou přinesli neřest, hazard a jiné špatnosti. Při hazardních hrách a pitkách pak mnoho kopáčů či hledačů zlata bylo zabito.

Nepul, okouzlený třpytem drahých kamenů, podporoval vše, co souviselo s hornictvím. Jakmile mu prospektoři oznámili objevení další žíly, okamžitě najímal další a další horníky a otevíral nové šachty. Zlata, stříbra a drahých kamenů v jeho truhlicích rychle přibývalo. Čím měl víc, tím méně však horníkům platil. Nechával si čím dál větší díl z vykopaných rud. I když byli horníci nespokojeni, stále ještě dostávali mnohem vyšší mzdu, než bylo v těch dobách obvyklé.

Jak šel čas, pramen bohatství začal vysychat. Mnoho štol zaplavila voda, další se sesuly nebo propadly. Horníci těžili méně a méně a přitom nebylo týdne, aby se nestalo nějaké větší neštěstí. Nebylo se co divit, že horníci začali být nespokojeni a začali se bouřit. Jejich protesty rostly úměrně se snižujícími se výdělky a s množstvím důlních neštěstí. Nakonec došlo k veliké vzpouře.

Nepul ale neměl s horníky žádné slitování. Už mu bylo delší čas jasné, že se blíží konec výnosné těžby. Využil probíhajících nepokojů a rebelií ze strany horníků, zavolał vojsko a došlo k prudkému a strašnému střetu. Při něm bylo mnoho horníků zabito či zraněno. Nepul nechal ty největší rebely popravit, zavřel téměř všechny šachty na svém panství a zakázal i rýžování na svých potocích. Zbylé nespokojené horníky dal zavřít, některé vyhnal z panství a ostatní se museli začít žít jinak, nejčastěji se z nich stali hospodáři.

Nepul měl už takové množství zlata, stříbra, cínu a drahých kamenů, že jimi zaplnil několik velikých komnat svého hradu. Měl je dobře střežené a vstupovat do nich mohl jen on sám. Často se kochal leskem svého bohatství. Jeho srdce se ale vlivem studeného lesku zlata stávalo chladnějším a necitelnějším. S poddanými jednal velice tvrdě a nelítostně, na jejich neštěstí či problémy nebral ohled. Nepul měl mnoho dětí. Jak se zvětšovalo jeho bohatství a narůstala tvrdost v jeho srdci, přibývalo i neshod s dětmi. Několik z nich se nedožilo dospělosti, zbyli synové, až na Ratana, odešli za svým štěstím do světa a dcery se provdaly. Nějaký čas žil proto Nepul jen se svým posledním synem Ratanem.

Když spory mezi nimi neustávaly, rozhodl se Ratan k ráznému kroku. Od kněze si nechal posvětit otcovu hůl, kterou míval Nepul často u sebe, a vydal se do Říma. Tam chtěl na svatém místě modlitbami vymoci pro otce větší soucit a laskavost. Nepul dlouho zuřil, když zjistil, že Ratan odjel do Říma. Zloba na celý svět a nelidskost k poddaným i služebnictvu u něj propukly naplno. Trvalo to dost dlouho, až lidé, kteří vedle něj žili, zjistili, že život s ním je již dále nemožný.

A tak jednoho dne správce dvora Rattdorf přinesl prudký jed a s tichým souhlasem ostatních při jedné hostině na zámku Krudumu Nepula otrávil. Všichni si oddechli a celou situaci zamaskovali tak, aby vše vypadalo jako úděl osudu. Nepul byl uložen do rodinné hrobky v kostele sv. Mikuláše pod Krudumem.

Neuplynuly ani dva týdny od skonu Nepula, když přišla zpráva, že se Ratan vrací. Zanedlouho se již také objevil v bráně hradu a všichni ho nadšeně vítali. Dlouho a podrobně jim vyprávěl o dalekých krajích, o jejich krásách a zajímavostech. Jeho zážitky z dlouhého cestování byly vzrušující. Jako poslední příběh z cesty vyprávěl, co se mu stalo téměř na dohled od rodného hradu. Stal se svědkem přepadení nějaké dívky a podařilo se mu ji zachránit z rukou násilníků. Když s ní potom rozmlouval, dozvěděl se, že je dcerou pána z jednoho dvora u Sokolova. Potom se Nepul začal ptát na otce, který se k jeho údivu dlouho neobjevoval, aby ho přivítal při jeho návratu domů. Když mu oznámili onu smutnou zvěst, Ratan velmi truchlil a tišil svůj bol návštěvami kostela sv. Mikuláše, kde otec ležel. Při jedné z návštěv hrobky ho cosi přinutilo k obhlídce otcova těla. Tu mu neuniklo, že tělo mrtvého nese příznaky otravy.

Začal nenápadně vyzvídat a pátrat po okolnostech jeho smrti a tak objevil pravdu. Trvalo to nějaký čas, ale přece jen nakonec zjistil, jak k celé události došlo. To ho utvrdilo v rozhodnutí, ke kterému v jeho bolem zalitém srdci došlo. Celé mládí prožil ve sporech s otcem a nyní, když zůstal sám, necítil nic, co by jej zde drželo. Také se chtěl za otcovu smrt pomstít nevěrnému služebnictvu, které tento čin provedlo. Proto jednoho dne uspořádal velkou hostinu. Nikdo netušil, že je to hostina na rozloučenou. Když byla oslava v nejlepším, a většina hostů již byla zmožena množstvím vypitého vína, Ratan se nenápadně vytratil. Pozamykal všechny dveře, zavřel všechna vrata a na předem připravených místech založil oheň. Pak sedl na koně a tryskem z hradu odjel. Hrad na Krudumu shořel. Jelikož toto místo bylo místem zla a neštěstí, při požáru se začal propadat do nitra hory, až v ní nakonec celý zmizel. A s ním i všichni sloužící a poklady v komnatách.

Nikdy nikdo více o Ratanovi neslyšel, i když krajem kolovaly zkažky, že se oženil s onou dívkou ze Sokolova a společně se odstěhovali do dalekých krajů.

Když se po několika dnech rozptýlil kouř a utichl všecken křik a nářek, nebylo po hradu ani památky. Jenom místo jednoho rozlehlého vrcholku hory zde byly najednou tři menší vrcholky a na každém z nich zůstaly jen malé zbytky toho, co kdysi bylo nádherným panským sídlem. Ohořelé stromy po čase přerostly mladé stromky, začouzené kamení zakryla čerstvá tráva.

Zlo a neštěstí, které v hradu měly své kořeny, způsobily, že i zvíř se této hoře vyhýbala a ptáci nad ní nelétali, jakoby se báli, aby je zlo nezasáhlo. Na dlouhá léta se z hory stalo tiché a smutné místo, než se do okolních lesů začal pomalu vracet život.

O mnoho let později hospodařil na svých políčkách u vsi Třídolí jeden místních sedláků. V této drsné krajině měli hospodáři těžké živobytí a i on se musel vydatně ohánět, aby uživil svou rodinu. U něj pak sloužil mladý čeledín, který se jmenoval Pemek. Jednou poslal sedlák čeledína do Hruškové, aby dovezl nové sudy na uskladnění zelí. Pemek vzal potah a vyrazil do Hruškové. Tam podle pokynů naložil objednané sudy a vracel se zpět. Když projížděl po cestě, která vedla hlubokými lesy pod horou Krudumem, náhle u kraje cesty uviděl stát vysokého muže oblečeného v černém plášti dlouhém až na paty. Obličej mu zakrýval veliký černý klobouk. Když dojel až k němu, muž mu pokynul, aby zastavil.

„Kam jedeš člověče?“ zeptal se Pemka.

„Vracím se z Hruškové, nakoupil jsem pro pána nové sudy na zelí, letos se ho urodilo hodně a tak jich potřebujeme více než obvykle,“ odpověděl mu hned kurážně mladík.

„Řekni, jsi dobrý či špatný?“ zeptal se dále muž.

Pemek byl zaražený. Na takovou otázku nebyl připravený a nevěděl, jak odpovědět.

„Tak řekni, jsi dobrý či špatný.“ opakoval netrpělivě otázku muž.

„No, asi dobrý,“ vypadlo po chvíli ne příliš přesvědčivě z čeledína.

„Tak si tě tedy vyzkouším. Podívej...“ Muž zvedl ruku a ukázal za sebe. V tu chvíli, kde se vzal, tu se vzal, objevil se za ním velký vchod do jeskyně. Zevnitř vycházelo ostré jasné světlo, jako kdyby tam svítilo veliké množství svíček.

„Jsi-li dobrý, vejdi. Je tam ohromné bohatství a ty si můžeš vzít, kolik uneseš. Jsi-li ale zlý, hora si tě navždy ponechá. Tak co, troufneš si na tuto zkoušku?“ pobízel ho muž. Mladík se bál, netroufal si. Pak ho ale cosi přinutilo sestoupit z vozu a vejít dovnitř. Tam uviděl velikou hromadu zlata a drahého kamení. Byla mnohem vyšší, než byl on, a konce neviděl. Mezi kusy zlata a drahokamy se válely hromady zlatých mincí a jiné zlaté předměty. Mezi tím se třpytily korále, prsteny, ozdobné spony a jehlice, vše ze zlata. Mladenec chvíli překvapeně stál. Až po chvíli se odhodlal a opatrně přistoupil k hromadě. Vložil si několik kousků zlata a pár třpytivých drahokamů do kapes svých potřáhaných kalhot. Chvíli čekal, co se bude dít, protože si pamatoval slova muže, že se jedná o jakousi zkoušku. Nestalo se ale nic a tak pomalu vyšel ven.

Černý muž už tam nebyl, i když se po něm rozhlížel do všech stran. Vyskočil svižně na kozlík a práskl bičem do koní. Když se pak ještě otočil, po jeskyni nebylo ani stopy. Nic nenaznačovalo, že tady někdy byla a že se zde něco odehrálo. Sáhl do kapsy, aby se přesvědčil, zda se mu to vlastně nezdálo. Tam však opravdu nahmatl kousky chladného kovu a lesklých kamínků. Jakmile je vyndal na světlo, nádherně se zatřpytily. Spokojeně je opět schoval do kapes a rozjel se k domovu.

Tam vše vyprávěl a každému svůj poklad ukazoval. Bylo z toho velké pozdvižení, celá ves se sběhla, aby si vyslechla jeho vyprávění. Každý se chtěl podívat na tu hromádku zlatáků a nádherné drahokamy.

Po jeho vyprávění se mnoho lidí vypravilo do míst, kde potkal onoho tajemného muže. Všichni prohledali celý les, prošli každický kout, ale nenašli nic. Nikdy nebylo v lesích kolem Krudumu takového lidstva, jako tenkrát. Veškeré snažení a hledání ale nebylo k ničemu. Po jeskyni či muži v černém nenašli žádnou stopu. Byli proto našťvaní a tvrdili, že si Pemek vše vymyslel.

Kusy zlata ale dokazovaly, že nelhal. Svůj příběh musel ještě mnohokrát opakovat. Když popisoval muže v černém, začali si lidé povídat, že oním tajemným mužem je určitě Ratan, který se po své smrti objevuje u rodného místa. Zde v nitru hory je pohřben jeho hrad se všemi poklady. Ratan nyní hlídá poklady před zlými lidmi a snaží se najít slušného člověka, který by si zasloužil bohatství, které za cenu velkého utrpení obyčejných lidí nashromáždil jeho rod.

Pemek díky získanému bohatství skončil službu na statku, koupil si dům a pole a začal hospodařit na svém. Na okraji obce pak nechal postavit malou kapličku jako dík za darované zlato a na památku všech, kteří trpěli při jeho dobývání.

Po nějakém čase projížděl opět touto cestou povoz hospodského Tefta ze vsi Rovné, který mířil spolu se svým synem do vsi Lokte za obchodem.

Když dojeli k témuž místu, kde se před časem stala čeledínovi všem známá příhoda, objevil se zcela neočekávaně opět onen tajemný muž v černém. Tefl se ho nejdříve velmi lekl, ale když muž pokynul, aby zastavili, učinil tak. Ihned si vzpomněl na historku o pokladu, která byla stále ještě velmi živá a kolovala krajem.

„Řekni, jsi dobrý či zlý?“ zazněla znovu otázka. Tefl seskočil z vozu. Protože byla pověst všeobecně známá, věděl už, co má odpovědět a co bude následovat.

„To je otázka, každý ví, že já jsem jediný slušný a řádný hospodský ve zdejších kraji,“ holedbal se před neznámým.

„Tak jestli máš odvalu projít zkouškou, která potvrdí tvá slova, vejdi. Jsi-li dobrý, můžeš si vzít, co chceš, ne-li, hora si tě ponechá.“ ukázal za sebe. Tefl a jeho syn ke svému překvapení uviděli, jak se otevírá vchod do jeskyně, která se náhle za mužem objevila. Z ní vycházela oslepující záře, která byla příslibem velkého bohatství. Tefl na nic nečekal, vběhl dovnitř a začal si cpát kusy zlata do kapes, za košili, kam se dalo.

Sbíral zlaté valouny, ale i mince a šperky. Snažil se pobrat co nejvíc. Kapsy se mu plnily, množství zlata a drahých kamenů za košilí rostlo. Náhle ucítil, jak mu tuhnou a těžknou nohy. Nevšímal si toho a snažil se nabírat další a další cennosti. Pak ale uviděl, že se mu začínají lesknout prsty. Když se podíval pořádně, zjistil, že je má celé zlaté. S hrůzou sledoval, jak zlatý lesk postupuje dále, jak dosáhl loktů a jak pokračuje stále výš. To už se nemohl vůbec hýbat.

„Anaberte, pomoz mi!“ zavolal ještě zoufale na syna a pak se i jeho hlava pomalu proměnila ve zlato. Zlatá postava chvíli stála, pak se z ní začaly postupně odlamovat kusy zlata a padat na zem. Víc a víc. Po chvíli se zcela rozpadla a místo ní zbyla na zemi slušná hromada třpytivého zlatého kamení. Teflův syn, který zůstal stát těsně před jeskyní, na celou událost hleděl jako ve snu, když muž v černém se zoufalým výrazem zvedl ruce a dlouhými rukávy si zakryl obličej. Pak náhle zmizel a s ním i celá jeskyně. Oslnivé světlo, které z ní vycházelo, zhaslo a celý les potemněl. Anabert se snažil svého otce najít. Dlouho stále dokola procházel místy, kde zmizel jeho otec, ale marně.

Vystoupil na vůz, otočil ho a vrátil se domů. Tam všem vyprávěl, co právě prožil. Mnoho lidí se pak vypravilo znovu k hoře Krudumu. Jednak hledat hospodského Tefla, jednak toužili i oni potkat onoho tajemného muže. Nenašli ani jedno, ani druhé. Anabertovi nezbylo nic jiného, než převzít hospodu po svém otci, i když byl ještě velmi mladý. Jelikož si dobře pamatoval, co viděl, byl po celý svůj život velice řádným a poctivým hospodským.

Od té doby se muž v černém občas objevuje a oslovuje pocestné. Není ale známo, kolik odvážlivců si trouflo vejít dovnitř, protože si mysleli, že právě oni jsou ti dobří a slušní. Pověst ale už o nikom, komu by se podařilo získat poklad, nevypravuje. Zato se ve zdejších kraji beze stopy ztratilo mnoho lidí z okolí i zdaleka. Když se dlouho neobjevovali, začali si lidé povídat o tom, že opět přibylo něco zlata v pokladu pod horou Krudumem.

- **Pověst o zahradě na Krudumu**

Jednou se jeden sedlák z obce Třídómí vypravil se svým synkem do lesa na sběr dříví na zimu. Vystoupali jako obvykle na lesnatý hřbet Krudumu. Hoch otci usilovně pomáhal a snášel suché větve. Čas od času se sehnul k zemi, kde se blýskaly pestré kamínky, dával si je do kapsy u kalhot, aby si je vzal s sebou domů. Chlapci ze vsi si s nimi rádi hráli a on byl rád, že bude mít nějaké nové do hry. Při sběru dříví a hledání kamínků si vůbec nevšiml, jak daleko se vzdálil od svého otce. Ten dávno zmizel mezi stromy, aniž si toho jeden nebo druhý všimli.

Když to hoch zjistil, začal otce hledat. Teprve nyní si uvědomil, že zabloudil. Po nějaké chvíli, kdy bloudil bezcílně po lese, se najednou ocitl u jakési zahrady, kterou obklopovala vysoká zeď. V masivní kamenné zdi zahlédl chlapec malá dvířka. Zvědavě je otevřel a vstoupil do zahrady. Na chvíli zůstal užasle stát. Všude kolem sebe spatřil vysoké stromy bohatě obsypané ovocem, pod jehož tíhou skláněly své koruny k zemi. Mezi známými druhy zahlédl i takové, jaké ještě nikdy neviděl a o nichž nikdy neslyšel. Pod košatými větvemi se rozprostíral nádherný měkký trávník se záplavou cizokrajných květů. Pestrobarevní ptáci s nádherným duhovým perím tu poskakovali z větve na větev a rozevřené kalichy nádherných květů se houपालy ve svěžím vánku.

Zahrada byla obrovská, nedokázal zahlédnout její konec. Rozhlédl se opatrně kolem sebe, a když nikoho neviděl, odvážil se několik kousků ovoce, jež tu bylo tak blízko nadosah, utrhnout. Jako vzácný dar je opatrně vkládal do kapes, aby je mohl doma ukázat rodičům. I když cizokrajné prostředí chlapce uvádělo v úžas, napadlo jej, že by se měl znovu podívat po svém otci. Všude kolem se však rozprostíralo tajuplné ticho a ani nejsilnější volání se nedočkalo odezvy. Najednou dostal strach a chtěl se co nejrychleji vrátit domů. Začal hledat dvířka, kterými do zahrady vstoupil. Běhal kolem zdi v místech, kde by se branka měla nalézat, ale všechny jeho pokusy najít východ z tajemné zahrady byly neúspěšné. Dlouho bloudil zahradou, už ani nedokázal vnímat krásu stromů, vůni květů a křik pestrých ptáků. Konečně, k smrti unaven, usedl pod nejbližší strom a usnul.

Spal dlouho a tvrdě. Když se probudil, rozhlédl se kolem sebe. Po překrásné zahradě nebylo nikde ani stopy. Zjistil, že je opět v lese, v místech, kde už dneska jednou bloudil. Přepadla jej beznaděj a pocit úplné opuštěnosti, když vtom zaslechl vzdálené vyzvánění zvonu. Vydal se za jeho zvukem. Po chvíli z velké dálky zaslechl volání svého otce, který se po něm úpěnlivě sháněl. Chlapec se rychle rozběhl za otcovým hlasem a konečně se s ním zase shledal. Otec byl šťastný, že je zase se svým synem, a spolu se pak vrátili domů.

Tam se ho všichni vyptávali, kde byl tak dlouho. Jeho líčení cizokrajné zahrady s vzácnými stromy a pestrým ptactvem na hoře Krudumu však nikdo nechtěl uvěřit. Tu si vzpomněl na ovoce, které si dával do kapes, a chtěl ho všem ukázat jako důkaz, že mluví pravdu. Jaký však byl jeho údiv, když místo ovoce vytáhl z kapes plné hrsti blyštivých tolarů!

Zpráva o kapsách plných tolarů se rozšířila bleskově celým krajem. Velké zástupy lidí se vypravily do krudumských lesů, aby tam hledaly zázračnou zahradu s drahocenným ovocem. Zvědavci horlivě pátrali, prochodili les křížem krážem. Vzácná zahrada však zmizela a nikomu se nikdy nepodařilo nalézt po ní byť jen jedinou stopu.

• O ztraceném děcku

Jednoho dne, na Velký pátek velikonoční, se vypravila chudá žena ze Slavkova sbírat dříví na horu Krudum. Vzala s sebou i své malé děcko, které nemohla nechat samotné doma. Přišla na vrchol a počala sbírat klestí. Náhle vyskočil z jedné nory podivný zajíček. Byl velmi zvláštní, měl jen tři nohy, dvě zadní a jednu přední. Ženu to podivné zvíře zaujalo. Zajíček před ní poskakoval, po chvílce se vždy posadil a díval se upřeně na ženu. Vypadalo to, jakoby ji vyzýval, aby ho následovala. Aniž si to uvědomila, pomalu postupovala za ním. Náhle vyšli na paseku. Mezi stromy uviděla nádherný zámek. Obklopoval ho vznešený, jemně kovaný plot s velkou branou uprostřed. Brána se otevřela a zajíček zmizel uvnitř.

Žena okolní krajinu dobře znala. Existence tak nádherného a velkého zámku v lesích, ve kterých se pohybovala od dětství, ji překvapila. Něco takového tu nikdy neviděla. Zachvátila ji ale zvědavost a tak vešla dovnitř.

Zahrada byla prozářena nádherným leskem, a když popošla blíž, spatřila veliké truhly a sudy vrchovatě naplněné třpytivým zlatem. Žena, unesena pohledem na třpyt zlata, posadila dítě na jednu z truhel a počala v zástěře vynášet poklady ven, před bránu.

Opakovaně se vracela, znovu a znovu nakládala další kusy zlata a vynášela je. Spokojeně sledovala, jak hromada žlutého pokladu před branou rychle roste. Po dlouhé době, když stála před tou velikou hromadou zlata, náhle jí jako blesk projela hlavou myšlenka na dítě. Uvědomila si, že jej nechala sedět na jedné z truhel v zahradě.

Otočila se a chtěla utíkat pro své děcko. Zámek se však zničehonic před jejíma očima rozplynul, jako by byl z páry. Žena vystrašena běhala křížem krážem v místech, kde ještě před chvílí stál zámek a kde sedělo i její dítě. Vše beze zbytku zmizelo.

Zoufalá žena s pláčem a nářkem bloudila po Krudumu. Prohledala každé houští, každé křoví, ale dítě nenašla. Teprve teď si uvědomila svou lakotu. Omámena leskem zlata zapomněla na poklad největší, nenahraditelný.

Když se vrátila zpět do vesnice, všichni sousedé se s ní znovu vypravili na udané místo, ale ať hledali, jak hledali, dítě ani zámek nikdo nenašel. Nevěděli, jestli mají ženu litovat pro ztrátu dítěte, nebo jí vyčítat její hamížnost.

Uplynul dlouhý rok od té smutné chvíle a znovu nastal Velký pátek. Zubožená žena posbírala veškeré zlato, které tenkrát místo děcka přinesla domů, nandala je do koše a vypravila se znovu na Krudum.

Ze země vyskočil, stejně jako vloni, známý třínohý zajíček. I tentokrát jí svým hokáním ukazoval cestu. Tentokrát však za ním nešla pomalu a opatrně, nýbrž netrpělivě za ním utíkala. Zajíček ji opět zavedl k bráně zámku. Nadskočila radostí, když uviděla známou bránu doširoka otevřenou, a s tlukoucím srdcem vešla dovnitř. Opět zde truhly přetékaly zlatem a sudy praskaly pod jeho tíhou, i tentokrát se všude povalovaly vzácné kameny a šperky. Jenže dnes její oči hledaly něco jiného. Vykřikla radostí, když viděla své děcko sedící na stejném místě, kam jej před rokem posadila.

Odhodila koš se zlatem, který až dosud vlekla s sebou. Popadla dítě a aniž se ohlédla, utíkala s ním ven do lesa. Teprve až daleko od Krudumu pohlédla žena na dítě pozorněji. Za ten dlouhý rok výrazně vyrostlo a zkrásnělo: "Mé milované dítě, kdo se o tebe staral a kdo tě živil a šatil?" ptala se zvědavě.

„Byla tam krásná a hodná paní. Celá v bílém. Ta o mne pečovala,“ prozradilo jí dítě.

• O vzniku vesnice Třídolí

Jan Svatoš byl dlouhá léta na zkušené ve světě. Po dlouhém čase se vrátil zpět domů a našel si práci jako čeledín na hradě Kámen (Loket). Tam žili tři synové bývalého správce, jenž zde spravoval po mnoho let. Zamlada byli Jan a synové správce dobrými přáteli. Nyní k nim dosud nepoznan přistoupil a dal se s nimi do řeči. Dozvěděl se, že na něj stále vzpomínají a mluví o něm s velkou uctou.

Rozhodl se, že je za jejich věrné přátelství bohatě odmění. Uprostřed noci je zavedl na vzdálená a opuštěná místa, kde všichni zastavili a seskočili s koní na zem. Poté se dal překvapeným druhům poznat.

"Jsem Jan, s kterým jste se dělili o svůj chléb a prožili mnoho společného," řekl přátelsky Jan Svatoš. „Během svých cest jsem nabyl mocné síly, kterou chci využít, abych vás odměnil. Vyčkejte na tomto místě, než vzejde nový den. Za sebou spatříte kámen, který má podobu trpaslíka, a v něm dutinu. Tento kámen se může stát vám i všem vašim potomkům nevýčerpatelnou pokladnicí. Kdykoliv vy nebo některý z vašich potomků strčíte do otvoru kamene ruku, vytáhnete ji plnou mincí z kovu nejvyšší kvality. Pokud setrváte na cestě ctnosti a budete v dobrém vzpomínat na své bratry, poklad nevyschne. Aby byl otvor k pokladu kamene otevřen, nesmí do vašich srdcí vstoupit bezpráví nebo lakota. Když zachováte své srdce čisté a půjdete stále cestou poctivosti, zachová vám kámen právo užívat jeho daru."

Po těch slovech se Jan Svatoš otočil a beze stopy zmizel. Bratři netrpělivě očekávali ráno a s ním východ slunce. S nadějí i s obavami vyhlíželi přicházející den. Každý si představoval, co v kameni asi najdou.

Když první paprsky zalily krajinu, uviděli nedaleko skutečně kámen ve tvaru trpaslíka. V něm zahlédli i jakýsi otvor. Nejstarší z nich nedočkavě strčil dovnitř třesoucí se ruku a za napjatého očekávání ostatních bratrů ji opět vytáhl. V jeho dlani se třpytilo několik zlatých mincí. Po něm strčili své ruce do kamene i jeho bratři. Každý ji vytáhl plnou stejných zlatých mincí. Spěchali domů na hrad. Zde požádali otce, aby za své věrné služby směli koupit pustou lesní krajinu, ve které se nacházel kámen s tajemnou mocí.

Otec jim svolení udělil a tak bratři získali do svého majetku pozemek kolem kamene. Zprvu si postavili nad kouzelným kamenem jen obyčejnou chýši. Později si každý z nich postavil v sousedství velké a pohodlné stavení. S pomocí kamene a vlastní píle brzy místo rozšířili a zanedlouho se zde usídlilo několik dalších rolníků a řemeslníků. Bratři dál pokračovali ve zvelebování okolní země. Příkazu svého dobrodince ale nikdy nezapomněli a činili dobro podle svých sil a možností.

Začalo se jim říkat páni ze Tří dvorů (později Třídolí). Když zemřeli, zanechali po sobě celkem dvanáct synů. Ti všichni vkládali své ruce do kamenné klenotnice a užívali s rozumem její nevysychající bohatství. Velmi dlouhou dobu, více jak sto let, jejich známý a významný rod kráčel ve stopách svých otců. Všichni se poctivě řídili rodovým pravidlem, jehož dodržování po nich kdysi požadoval Jan Svatoš. Rod byl stále bohatší, mocnější a vlivnější. Časem ale začal vymírat po meči, až zbyl jeho poslední příslušník. Zdedil všechno bohatství po svých předcích. Stal se jediným majitelem podzemních světlic naplněných zlatem a stříbrem. Poklad však zaslepoval stále více jeho srdce.

Tak jako jeho předci, byl i on zpočátku správcem na hradu Kámen – Loket. Stal se časem majitelem všech lén a pozemků, které v tomto kraji dosud vlastnil markrabí z Wohenburgu. Skupování dalšího a dalšího majetku ho však stálo velké peníze a jeho pokladnice se tak rychle vyprazdňovala. S koupí každého nového léna ovládala jeho srdce touha po ještě větší moci a ještě větším majetku.

Tím, že sešel z cesty ctnosti, porušil pravidlo dané rodu v dávných dobách, a když přišel jednoho dne ke kameni s úmyslem doplnit svou pokladnu, nebylo už na něm po kouzelném otvoru sebemenší stopy. Marně jej hledal a oklepával kámen ze všech stran. Ani po celém dni usilovného hledání už otvor v kameni nenašel. Aby tuto ztrátu vyrovnal, začal trýznivě utlačovat a sužovat chudé poddané. Žádný prosebník u něj nenašel slitování. Za trest byl jednou svými čeledíny zabit a vržen do hradní studny.

Kámen ve tvaru trpaslíka stojící za vesnicí pak dlouho obyvatelům Třídolí připomínal, že je třeba být slušný a poctivý, jinak se jejich srdce změní v kámen a dojdou smutného konce.

- **O zániku Tichtlova dvora**

Když došlo ke zkáze krudumského zámku, který shořel a jehož zbytek se propadl do země, zůstala zámecká čeleď bez svého pána. Rozprchla se do všech stran, odvykla práci a pořádku. Protože po zmizení pána nebylo nikoho, kdo by v krajině dbal na dodržování pořádku, dala se na loupení. Jejich nejoblíbenějším místem byla stezka kolem Krudumu v oblasti mezi Třídómím, Čistou a Hruškovou. Zde své oběti nejčastěji přepadávali, proto dostala cesta jméno Zlodějská stezka. Kdo tudy projížděl, nebyl si jist životem ani majetkem.

Pod kopcem Smrčiny stála už od dávných časů usedlost Tichtlův dvůr, kde žil rod původně pocházející z Horního Slavkova. Hospodář z Tichtlova dvora patřil mezi vznešené občany města a jeho dvůr patřil mezi největší v kraji. Protože on i jeho následníci byli dobrými hospodáři, byl vždy na statku všeho dostatek a dobře se jim vedlo. Jednoho dne se vypravil pán ze dvora na velkou slavnost konanou na hradě Kámen. Slavnosti na počest správce hradu se vždy zúčastňovali všichni svobodní pánové z okolí.

Jeho jediné dítě, dcera, zůstala sama doma, čeledíní a služky měli jako vždy v době oslav volno. Lupiči si vyčíhali dobu, kdy se dvůr vyprázdnil, přepadli ho a důkladně vyplenili. Při svém rabování narazili na dívku, a aby nezůstal žádný svědek jejich bezuzdného řádění, tak ji krutě zabili. Mrtvé tělo dívky pak svrhli do jedné z mnoha šachet v okolí v naději, že tak zahladí svůj zločin.

Na oslavu bohaté kořisti si cestou ze statku důkladně přihnuli. V půli cesty mezi Horním Slavkovem a Krásnem se pak chtěli o lup podělit. Lesk zlata a množství alkoholu v krvi ale vyhrotily jejich chamtivost. Když začali dělit poháry a jiné cennosti, míra hamižnosti přetekla a došlo mezi nimi k prudké hádce. Nejprve se začali jen obviňovat, že ten druhý má více než on, ale postupně se rozkol zvyšoval. Hádka vyvrcholila tím, že se lupiči nemilosrdně servali. Během bitky jeden z nich vytáhl nůž, ostatní se také nenechali zahanbit a i v jejich rukou se objevily zbraně. Při bitce se vzájemně pozabíjeli. Nakonec ze sedmi lupičů zůstal naživu jen jediný. Ani on se však dlouho ze svého lupu neradoval. Vážná zranění, která utřžil během bitky, způsobila, že nedošel daleko, a protože pytel s lupem byl těžký, podlomila se mu kolena a on zcela vyčerpán upadl na zem. Než se zotavil, než svému zranění podlehl. Velký pytel s kořistí zůstal ležet vedle něj a nebylo už nikoho, kdo by jej odnesl. Přesto pytel zmizel, aniž by kdo věděl kam.

Na místě, kde se podařená cháska z bývalého krudumského zámku vzájemně pobila, vztyčili místní lidé na paměť zlé události kamenný kříž. Ten vydržel na svém původním místě až do doby, než zde později došlo k výstavbě silnice.

Když se vrátil rytíř a jeho žena na vypleněný dvorec, propadli panice a zoufali nad svým neštěstím. Hořce litovali své nešťastné dcerky a byli přesmutní, že zatímco oni se na hradě výborně bavili, její mladý život skončil tak smutně. Nemohli už víc zůstat na místě neštěstí. Vše jim zde dceru neustále připomínalo a tak místo záhy opustili.

Opuštěný dvůr postupně chátral, až zcela zanikl. Mrtvé tělo zavražděné dívky nebylo nikdy nalezeno, a to ani s pomocí slídicích psů. Někdo tvrdí, že to byla ona, kdo nakonec pytel s pokladem ukryl v kopci pod Krudumem.

Poněvadž dívka byla poslední svého rodu, navíc zemřela nepřírozenou smrtí a její duch nenalezl klidu v hrobě, musí tak dlouho obcházet těmito místy v podobě bílé paní, dokud nenastane hodina jejího vysvobození. Nikomu neuškodí, ale odvádí každého od míst, kde spočívá v podzemí poklad z jejího rodného dvora.

- **O Barborce a Bílé paní**

Stalo se to mnoho let po zmizení mladého hraběte z Krudumu a jeho zámku. Na pustině, v místech, kde kdysi stávala vypálená ves Milíře, byl opět vystavěn dvůr. Patřil bohatému vinaři, který zde žil společně se svou ženou a jediným dítětem, dcerkou Barborkou.

Jednou se vydala Barborka sama do lesů kolem Krudumu sbírat bukvice. Protože měla vekou nůši, běháním po lese a sbíráním bukvic se unavila. Lehla si tedy do mechu a usnula. Náhle ji probudil dotek jemné ruky. Když zcela procitla, spatřila před sebou krásnou, bíle oděnou paní. Kolem dokola pak nádhernou zahradu plnou květů a ovoce. Uprostřed zahrady šuměl pramen vody, vzduchem poletovali pestří ptáci a motýli, nedaleko od ní se klidně pásly laně s kolouchy. Barborka byla unešená nádherou a pohodou místa, kde se nacházela. Tu k ní Bílá paní promluvila milým a tichým hlasem.

Vybídla jí, ať ji následuje. Barborka tedy poslechla a prohlížela si cestou všechny krásy zahrady. Po krátké chvíli zahlédla mezi stromy překrásný zámek. Byl celý z bílého kamene, těžké dřevěné dveře s uměleckým kováním byly opatřeny zlatými zámky, střechu pokrývaly blýskavé tolary a v oknech visely husté záclony. Vchod střežili dva velcí psi z bílého mramoru se zlatými hlavami. Bílá paní vedla Barborku dál do zámku. Provázela ji všemi místnostmi, postupně procházely jednotlivá poschodí. Děvče ztratilo všechnen strach a zábrany. Při prohlídce zámeckých komnat se živě zajímalo o každou část jejich vybavení. Prohlíželo si nábytek, koberce i obrazy.

Když procházely posledním pokojem, požádala svoji průvodkyni, zda by si mohla prohlédnout i podzemí zámku. Paní zprvu odmítala, pak ale neodolala Barborčině přemlouvání a svolila – Barborka však musela slavnostně slíbit, že přitom nebude ani mluvit, ani se smát či plakat. Když scházely po dlouhých a vlhkých kamenných schodech do sklepení, přimotala se paní nenápadně k Barborce a strčila děvčeti do kapsáře nepozorovaně jakýsi předmět. Plná očekávání vešla Barborka do prvního sklepení – a jak se cítila zklamaná! Nikde oslnivá nádhera zámeckých komnat. Zdi a stropy byly pokryty černým sukmem, na němž se třpytily stříbrné hvězdičky. Uprostřed sklepení stála velká černá rakev na kamenném podstavci a kolem ní byly rozmístěny čtyři mohutné svícny s hořícími voskovicemi.

Bílá paní přistoupila k rakvi, poklekla, zahalila si tvář a začala srdceryvně vzlykat. Ač Barborka nevěděla, co se stalo a proč Bílá paní truchlí, jakmile uviděla hodnou paní plakat, lítost jí přemohla, zapoměla na svůj slib a dala se také do hlasitého pláče.

Tu se nečekaně ozvala hromová rána, celý zámek se otřásl. Barborka upadla na zem a přestala vnímat dění kolem sebe. Když procitla k vědomí, shledala, že je sama zpátky v lese. Pomyslela si, že se jí všechno jen zdálo, když usnula na měkkém mechu. Po chvíli se jí zdálo, že ji její kapsář příliš tíží, sáhla do něj a ke svému velkému překvapení vytáhla velký, lesklý kus zlata. Byl to dárek, který jí tam Bílá paní tajně vložila. Vtom ji přepadl podivný pocit a jak mohla nejrychleji, běžela do rodného domu. Tam ji však očekávalo nové překvapení. Obě lípy, jež stávaly u brány do dvora, zmizely, před dveřmi domu si hrály cizí děti, ve světnici pobývali cizí lidé. Od nich se dozvěděla, že její otec je už patnáct let mrtev a dvůr je prodán novým majitelům.

Když se Barborka podívala do zrcadla, spatřila v něm starý, vráscitý obličej. Zděsila se té proměny a utekla zpátky do lesa. Postavila si v něm chýši, živila se kořínky, lesními plody a tím, co jí darovali náhodní kolemjdoucí a do rodného dvora se více nevrátila. Kus zlata jí štěstí nepřinesl. Znamenal sice značné bohatství, ale připravil ji o nejlepší léta jejího života.

• O bílé paní Plikenštejnské

Na hradě Plikenštejně vládl kdysi rytíř Nikul. Po svých předcích zdědil veliké bohatství a do sklepení plného vzácných a nádherných věcí ještě mnohým přispěl. Spousta zlatých předmětů a drahého kamení zaplňovaly nejen tyto sklepy, ale též jeho srdce. Toužil po stále větším majetku.

Nikul měl jedno dítě, dceru. Jak rostla, stalo se z ní krásné a milé děvče. Svou krásou udivovala každého, kdo ji zahlédl. Vědom si této její přednosti, vzal si Nikul do hlavy, že ji výhodně provdá za bohatého ženicha. S tím, jak rostla její krása, zvedaly se i jeho požadavky na velikost majetku budoucího ženicha.

Stalo se však něco, s čím Nikul nepočítal. Dcera se vášnivě zamilovala do syna obchodníka z nedaleké vsi Čisté. Když se to rytíř dozvěděl, bral to jako mladickou hloupost a nebral jejich lásku na vědomí. Dál spřádal sny o bohatém zeťovi a jakékoliv zmínky či poznámky své dcery, že miluje někoho jiného, odmítal. Jednoho dne za ním dcera přišla a v ruce držela jablko.

„Hleď otče, jaké nádherné jablko vyrostlo na naší jabloni,“ podávala mu přinesené ovoce. Nikul si prohlížel jablko v její dlani a uznal, že je opravdu velice lákavé, velké, lesklé a nádherně vybarvené.

Pochválil jí ho: „Máš pravdu dcero, je to opravdu nádherné jablko, je vidět, že máme v okolí dobré stromy. Bude zřejmě i velmi chutné.“

Jenže dcera náhle vytáhla druhou ruku, kterou dosud schovávala za zády. V ní měla další jablko.

„A tady se podívej na tohle jablko. To přivezli obchodníci z jižních krajů.“

Rytíř se zadíval na druhé jablko, které bylo menší, nepěkně zbarvené a zcela nevábivé. Na rozdíl od jablka z jejich hradu, na které se srdce jen smálo, působilo nelákavě, až odpudivé. Náhle však rytíř pochopil, co tím dcera naznačuje. Její neústupnost a nechť podřídit se jeho příkazům ho podráždila.

Velmi se rozčílil, přikázal jí, že nesmí opustit hrad a dal jí strážit. Znovu jí připomněl, že ženich, který bude smět požádat o její ruku, jí bude muset být svým bohatstvím hoden. Nešťastná dívka tedy nesměla opustit hrad, vycházela jen krátce a s doprovodem stráží. Když viděla, že zlatem zaslepené otcovo srdce nepřesvědčí, začala být velice zoufalá. Lásku k mladíkovi, s kterým se už nyní nemohla stýkat, byla velká a zákazem ještě narostla. Když jejich odloučení trvalo již delší čas, její zoufalství dostoupilo vrcholu. Plná marné lásky ke svému vyvolenému přistoupila k oknu komnaty, pod nímž prudce padal sráz dolů do údolí, a propadajíc beznadějí se vrhla dolů. Hluboko pod skálou, na které hrad stál, tak ukončila nešťastná dívka svůj smutný život. Ač smrt dcery otce dojala, přesto mu větší bolest způsobila skutečnost, že zmařenou svatbou nerozmnoží své bohatství.

Avšak tímto dnem nastalo období neúspěchů i pro rytíře Nikula. Nejenže přišel o svůj velký sen, ale přestala se mu dařit i jeho práce a smůla se na něj lepila ze všech stran. Nedlouho po tom, co pohřbil své dítě, cestoval kočárem do nedalekého města Sokolov. Během cesty najel kočár do velkého výmolu, prudce se zhoupl, rytíř vypadl do příkopu vedle cesty a kočár se na něj převrátil. Tak nedlouho po smrti jediné dcery zemřel i on.

Po čase hrad na vysokém ostrohu zanikl a zůstaly z něj jen rozvaliny. Lidé z okolí si ale vyprávěli, že ve skále z tvrdého čediče, na kterém hrad stával, je stále schován onen zlatý poklad. Kvůli němu došla dívka svého nešťastného osudu, a tak nyní v podobě Bílé paní sedí na zlatých truhlách a čeká na statečného a odvážného muže, který se k ní do podzemí odváží vstoupit. Skála se ale otevírá jen jednou za mnoho desítek let a to jen při půlnoční mši, dokud znějí zvony vranovského kostela během sv. pozdvihování.

Ve vsi Vranov žil jeden velmi vážený sedlák. Od dětství slyšel pověst o Bílé paní čekající na truhlách se zlatem na své vysvobození. Uvěřil tomu, že právě on je tím vyvoleným, kterému se podaří zlato získat. Každý rok proto v čase půlnoční mše chodil místo do kostela ke skále pod dávným hradem a čekal. Mnoho let tak marně strávil na těchto tmavých a opuštěných místech.

Přesto se dočkal. Jeho trpělivé čekání přineslo ovoce. Když jednou během svátečního večera začaly znít zvony vranovského kostela svolávající k půlnoční mši, začala se skutečně mohutná skála před ním bez jediného zvuku otevírat. Netrvalo dlouho a on uviděl rozsáhlou skalní komnatu naplněnou zlatými truhlami a vzácnými předměty. Na jedné z mnoha truhel seděla dívka celá v bílém a v dlani držela jablko. Gestem jej vybídla, aby vstoupil dovnitř.

Sedlák na nic nečekal. Ihned vstoupil, popadl nejbližší truhlu a spěchal s ní ven. Hned se vrátil zpět a vynášel všechny věci, co stihl pobrat. Svícny, kalichy, talíře, drahokamy - vše plnými náručemi odnášel před jeskyni. Věděl, že až zmlknou vranovské zvony, skála se navždy zavře. Zvony zněly velmi dlouho, sedlák už byl celý zemdlený, nohy se mu podlamovaly, ruce ho bolely, avšak on neustával.

Když zvony začaly utíchat, spokojeně ztěžka oddechoval u ohromné hromady zlatého pokladu, který se mu podařilo vynést. Skála se začala v tichost opět pomalu zavírat. Ještě stačil zahlédnout, že dívka v bílém stále sedí na jedné z truhel a smutně k němu vztahuje ruku s jablkem. Poté se skála zcela uzavřela, vranovské zvony zmlkly a celá krajina se ponořila do ticha. Když se však spokojený sedlák otočil ke svému bohatství, zděšením vykřikl. Místo očekávané třpytivé hromady zlata před ním ležela hromada obyčejného kamení.

Sedlák totiž ve své hamižnosti zapomněl na podmínku, která je s pokladem Bílé paní Plikenštejnské spojená. Ten, kdo vstoupí do jeskyně s pokladem, musí si od ní vzít jablko, které mu jako dar nabízí. Pokud je člověk zaslepen jen leskem zlata a jejího „obyčejného“ daru si nevšimne, nemůže poklad získat. Jako důkaz sedlákovy marné touhy po bohatství leží dodnes u cesty pod bývalým hradem hromady kamení.

- **O hledačích pokladů v Mikulášském kostele**

Místo, kde stojí kostel sv. Mikuláše, je odedávna spojováno s tajemnými bytostmi. Jejich přítomnost jednoznačně potvrzují různé příhody, které se zde lidem staly.

Jednou zde kopali dva hledači pokladů, když tu se na ně z jasného nebe počal sypat hrozný déšť kamení právě ve chvíli, kdy odkrývali velikou truhlu. Příval překazil jejich radost z velkého objevu. Byl tak prudký a kamení tak velké, že pokud si chtěli uchránit holý život, museli svou práci přerušit a dát se na útěk. Druhý den se hned zrána na ono místo opět vypravili.

Jaké však bylo jejich překvapení, když po jámě, kterou předtím celý den pracně kopali, nebylo ani památky. Nechtěli dále pokoušet strážce mikulášského pokladu a od svého záměru truhlu vykopat a odnést upustili. Po této příhodě mnoho dalších lidí na dlouhou dobu přešla chuť hledat v kostele sv. Mikuláše jeho ztracené poklady.

- **O darech skřítků**

Jednou pracoval jeden sedlák z obce Hrušková za obcí na poli. Byl konec léta a sedlák se snažil urychleně svozit všechno seno, které usušil během teplého počasí. Chtěl je mít pod střechou co nejdříve, aby ho měl dostatek na zimu. Během práce si najednou všiml tenkého sloupu kouře, který vycházel z nedalekého lesa. V obavě, aby nehořelo, běžel se tam rychle podívat. Když se přiblížil na dohled, překvapeně se zarazil. Zahlédl malý ohníček, kolem kterého seděli na špalcích místní skřítkové. Tísnilo se v kruhu kolem ohně a připravovali si nějaké jídlo.

„Hej, dáte mi taky trochu?“ zavolal na ně spíše z legrace. Viděl, že ta troška jídla, kterou vařili pro všechny, by mu nestačila ani na svačinku. Jeden ze skřítků se otočil a mávl rozmrzele rukou, aby je nerušil. Sedlák se tedy se smíchem otočil a vracel se ke své práci.

Když došel ke svému potahu, zahlédl na něm cosi. Byl to koláč, ale vypadal trochu nevábně. Sedlák si jej chvíli prohlížel, bylo mu podivné, kde se tam najednou vzal. Pak však pokrčil rameny a koláč ochutnal. Nebyl nijak zvláštní, ale nic jiného s sebou k jídlu stejně neměl a nakonec nebyl zas až tak špatný. Sedlák jej tedy s chutí snědl a posilněn chtěl pokračovat v práci.

„Máš veliké štěstí!“ ozvalo se od lesa. Když se otočil, spatřil skupinku skřítků, kteří před tím seděli kolem ohně. Nyní stáli v jednom klubku na pokraji lesa a dívali se směrem k němu.

„Kdybys jídlo odmítl, velice zle by se ti vedlo.“

Sedlák se rozesmál.

„Nesměj se, kdo odmítne dar lesních skřítků, toho pak stihne naše pomsta.“

I když mu tím strach nenahnali, přece jen si oddechl, a když pak skřítkci zmizeli mezi stromy, snažil se rychle dokončit svou práci.

Skřítkci ale nikdy nezapomínají a tak se stávalo, že kdykoliv sedlák pracoval na polích u lesa, čekal na něj dárek v podobě malé svačinky.

- **O ševci a ztraceném pokladu**

Jednomu chudému ševci z městečka Čistá u Krásna se zdál sen. V tom snu vstoupil do rozpadlého kostela sv. Mikuláše nedaleko Třidomí pod Krudumem. Tam vykopal z podlahy za oltářem velkou kamennou desku. Pod ní se v temném otvoru skrýval velkolepý poklad ze zlatých a stříbrných mincí, šperků a dalších vzácných věcí, který tam byl před mnohými lety ukryt. Sen mu naznačoval, že má poklad vyzvednout a to ho vysvobodí z bídy a nuzného postavení.

Povzbuzen viděním ze snu, vyzbrojen motykou a velkým pytlím, vydal se švec druhého dne přes kopec Krudum ke kostelu. Když přišel do rozvalin někdejšího svatostánku, dal se do práce. Přesně podle snu našel oltář a za ním kamennou desku, kterou s velikou námahou odstranil. Jeho úsilí se ještě zvýšilo, když za deskou skutečně uviděl zející temný otvor naprosto stejný jako ve snu. Počal otvor zvětšovat, aby vytvořil dostatečný prostor pro průlez. Náhle zaslechl klidný lidský hlas vycházející odkudsi z díry. Tajemný hlas mumlal jakási nesrozumitelná slova a stále se blížil. Švec zpočátku ničeho nedbal, ale když hlas sílil a sílil, přepadl ho strach. Rychle vylezl z již vykopané jámy a vyhrabanou hlínu jen tak ledabyle naházal zpátky do otvoru, ani se nezdržoval s tím, aby uložil na své místo kamennou desku. Z rozvalin odcházel spěšně a s tlukoucím srdcem. Byl ale pevně rozhodnutý, že zítra se sem vrátí a svůj sen o nalezení pokladu naplní. Když vycházel zmatený z trosek kostela, spatřil několik mužů postávajících opodál, avšak nevsímal si jich a celý neklidný spěchal domů.

Druhého dne chtěl hned zrána pokračovat v započatém díle. Vypravil se zpět ke kostelu, ale velmi se lekl, neboť na stejném místě, kde včera kopal, našel již jen hlubokou jámu. Ta zela prázdnotou a voněla čerstvou hlínou, po nějakém pokladu v ní nebylo ani památky.

Jak se švec později dozvěděl, muži, které zahlédl, když utíkal z rozvalin kostela, byli z Lokte a lovili ve zdejším lese. Bylo jim podivné, co mohl dělat s motykou v rozvalinách. A tak, jakmile švec zmizel v lese, vstoupili do zřícenin a našli tam čerstvě vyhrabanou zem. Protože tušili, že jen tak zbůhdarma nikdo nikde nekopá, v blízké vesnici si hned opatřili nářadí a začali hlínu znovu vyhrabávat. Po chvíli odkryli ve vykopané jámě velký kameninový džbán s víkem utěsněným voskem. Když džbán vykopali a víko odstranili, oslnil je třpyt zlatáků schovaných uvnitř. Obsah džbánu vysypali a na dně pod mincemi se objevilo množství dalších drahocenných zlatých a stříbrných předmětů. S úžasem na poklad hleděli a báli se, že se jim to jen zdá a poklad každým momentem zase zmizí.

Vše rychle posbírali a s cenným nákladem spěchali do Lokte. Na další lov už ani nepomysleli. Až doma se vzpomatovali z překvapení a rozdělili se poctivě o všechny nalezené předměty. Od té doby žili jako bohatí a vážení loketští občané, ale o svém nálezu dlouho mlčeli. Přesto tajemství časem proniklo mezi lidi. A tak se o tom jednou dozvěděl i samotný švec.

Pozdě litoval, že svou práci nedokončil. Kdyby poklad vyzvedl třeba s pomocí oněch mužů, mohl z něj získat aspoň částečný podíl a nemusel se spokojit s prázdnou náručí. Neupadl ale v zoufalství, když poznal, jakou šanci propásl. Pořád ještě mu přeci zůstaly dvě zdravé ruce a řemeslo, které ho dokázalo uživit.

Jen onen tajemný hlas, který tehdy z temné díry vycházel, ho mátl. Možná to ale bylo varování před neštěstím, které by mu poklad mohl přinést. Vždyť peníze neznamenají vždy jen štěstí a spokojenost.

- **O odchodu skřítků ze Slavkovského lesa**

Císařský les býval odjakživa domovem mnoha skřítků a trpaslíků. Bývalo jich zde velké množství a nikdo si netroufal odhadnout, kolik jich vlastně je. Skřítkci žili vždy ve shodě s obyvateli celého kraje. Za starých časů, kdy byli lidé ještě chudí, bývali i štedří a přátelští. Ale s rostoucí těžbou lidé bohatli, stávali se lakotnějšími a závistivějšími. Když skřítkci zjistili, že lakota místních obyvatel již dostoupila vrcholu a vzájemná závist neznala mezí, rozhodli se odejít někam jinam, kde dosud žijí lidé s lepším charakterem. Jako cíl své cesty si vybrali kraj podobný tomuto v nedalekých Krušných horách.

Jednoho dne pak začali vylézat ze štol a podzemních děr v celém lese. Ze všech stran se scházel nespočet skřítků na hoře Krudumu. Nekonečné zástupy jich mířily na její vrcholek. Tam už čekal jejich král. Když se všichni shromáždili na vrcholku, naposledy se pokochali rozhledem z jejich milované hory a rozloučili se se známými místy.

Rozhodli se odejít tajně a nepozorovaně. Použili proto svých klobouků, které je učinily neviditelnými, jakmile si je nasadili na hlavy. Pak vyrazili, vedeni svým králem, směrem na hory Krušné. Avšak v cestě jim stála řeka Ohře. Aby se dostali na druhý břeh, vydali se k převozníkovi nedaleko Královského Poříčí.

Král vyrazil za převozníkem, aby s ním sjednal podmínky pro převoz skřítků. Převozník se díval překvapeně. Viděl jen jednoho skřítku a ten po něm žádal převoz všech skřítků, kteří jsou zde s ním. Také měl podmínku, aby nepřevážel nikoho z lidí, dokud nebudou všichni skřítkci na druhé straně. Převozník se domníval, že si z něj tropí legraci a odmítal na takový obchod přistoupit. Poté mu král nabídl, že pokud je převez, dostane za převoz odměnu. Mohl si vybrat. Buď dostane ihned klobouk plný tolarů, nebo za každého převezeného skřítku jeden jediný haléř.

Převozník se rozhodl pro klobouk plný tolarů a domníval se, že to budou lehce vydělané peníze. Převzal odměnu a začal se chystat k práci. Přirazil s loďkou ke břehu a nastupování začalo. S údivem sledoval, jak se loďka začala pohupovat, když do ní nastupovali jednotliví skřítkci. Netrvalo dlouho a musel další nastupování zastavit. Loďka již byla ponořená tak, že více ji už zatížit nemohl.

Převozník tedy odrazil od břehu a zamířil na druhou stranu. Byl na to divný pohled, plul k druhé straně se zatíženou a na maximum ponořenou pramicí, na níž nikdo nebyl. Když přirazil k druhému břehu, loďka se zase silně rozhoupala, jak z ní skřítkci vystupovali. Za chvíli se už opět lehce nadnášela na hladině. Překvapený převozník zamířil zpět pro další várku. Když přirazil ke břehu, zase začalo velké nastupování, dokud loď nebyla zatížena na doraz. Pak nastupování zas zastavil a loďka zamířila k druhé straně.

Celý den strávil převozník plavbou od jednoho břehu k druhému. Zdálo se mu, že jezdí s prázdnou lodí sem a tam. Teprve večer, když už byl hodně unavený, mu král konečně oznámil, že převáží poslední skupinu. Převozník si oddechl a vyrazil naposledy k druhému břehu. Tam se loďka vyprázdnila a on na ní zůstal opravdu zcela sám. Král, který stál na břehu, se ho zeptal, zda by nechtěl vidět, kolik skřítků vlastně převezl. Unavený převozník souhlasil, protože chtěl vědět, z čeho je tak znaven. Král, usmívajíc se, tedy zvolal: "Klobouky dolů !"

Všichni skřítkci naráz smekli své klobouky, zajišťující jejich neviditelnost. Obrovská louka na druhém břehu Ohře byly poseta neuvěřitelným množstvím maličkých skřítků. Byla to velká skupina všelijak se pitvořících postavíček v šedých kabátcích dlouhých až k zemi a s černými klobouky v ruce. Tu si převozník uvědomil, že kdyby si vybral druhou možnost, tedy halíř od každého jednoho skřítku, jeho výdělek by byl mnohokrát vyšší. Nezahořkl však vidinou daleko vyššího výdělku, než který si zvolil.

Se všemi se rozloučil a popřál jim šťastnou cestu k novému bydlišti. Skřítkové poděkovali za přání a vyrazili směrem do hor. Cestou si zase nasadili své klobouky a rozsáhlá louka u řeky byla v tu ránu opět prázdná. Od té doby již nikdo nikdy skřítky v Císařském lese nespatriil.

- **Pověst o zakleté svatbě**

Jednoho krásného podzimního odpoledne se jedna stařenka z Krásna vydala na Krudum, aby tam nasbírala houby. Nevzala si s sebou nic než kousek chleba, neboť chtěla být za několik hodin zpět. Byl nádherný den. Zašla na svá oblíbená místa, kde jako vždy našla velké množství hříbků, a košík brzy naplnila. Posadila se spokojeně na pařez, aby snědla svůj kousek chleba před cestou zpátky.

Pomalou sestupovala z hory, aniž by přitom nějak zvlášť dbala na cestu, kterou předtím nesčetněkrát prošla. Dnes se jí však cesta zdála být nekonečně dlouhá a neobvyklá. Když vzhledla, uviděla, že ji kolem dokola obklopuje husté křoví, které nikdy před tím nezahledla. Zmatena zůstala stará žena stát a rozhlížela se. Všechno kolem ní jí náhle připadalo cizí a nevlídné, že jí až popadl strach, že zabloudila ve známém lese. Všechna její snaha najít cestu byla marná, a tak se nakonec posadila do mechu.

Náhle si uvědomila, že se kolem ní vytvořila hustá mlha, která jí zabraňovala v rozhledu. Jak tak seděla v mechu a přemýšlela, co má udělat, spatřila náhle nedaleko před sebou vystupovat z mlhy četné postavy. Už chtěla vydat radostný výkřik, ale ten jí vzápětí uvízl v hrdle, neboť průvod postav táhl bez hlesnutí strašidelně kolem ní. Vpředu kráčely dvě vysoké, štíhlé postavy, jak se ukázalo, svatební pár. Nevěsta byla celá zahalena do bílého závoje, takže jí nebylo vidět do obličeje. Po jejím boku kráčel rytíř v honosném oděvu z minulých století. Zlato a drahokamy se matně třpytily a dlouhé šaty vlály ve větru.

Za ženichem a nevěstou důstojně kráčelo šest mužů, každý v rytířském šatu, ale prostším než oděvy novomanželů, kráčejících vpředu a pomalu mizících v mlze. Jak dlouho setrvala stařenka bez hnutí v neproniknutelné mlze, nedokázala později říci. Byla strachem celá ochromená, neboť jí bylo jasné, že viděla zakletý svatební průvod, o kterém lidé často vyprávěli.

Když se konečně vzchopila, aby šla dále, všimla si, že v mechu v místech, kudy snoubenci před chvílí procházeli, se něco leskne. Sebrala třpytivý předmět a držela v ruce pěkný zlatý řetízek. Rychle ho schovala a spěchala odtud. Když po chvíli potkala několik lesních dělníků, s ulehčením se k nim přidala, ale o tom co viděla, se jim ani slovem nezmínila. Teprve po dlouhé době vyprávěla, co prožila, a na potvrzení pravdivosti svých slov ukazovala zlatý řetízek, který si schovala na památku. Nikdy se však nedala přemluvit, aby šla znovu na Krudum, neboť strach, který se jí tenkrát v lese zmocnil, a vzpomínka na strašidelné postavy, které viděla, jí zůstaly v mysli po celý život.

- **O sýru od tajemné ženy**

Jednoho krásného dne se vydal jeden muž z Vranova do Třídolí s košem plným vajec. Cestou si to zamířil přes Krudum, a protože byl velmi unaven, posadil se na pařez u cesty. Cestou mu silně vytrávil a on si mrzutě uvědomil, že ač má před sebou ještě kus cesty, nemá nic k jídlu. Během svého odpočinku spatřil ženu jdoucí po cestě. Poprosil ji, zda by mu nemohla dát něco k snědku, že je velmi hladový.

Žena mu odpověděla: „Mám jen dva malé sýry, to je vše, co ti mohu nabídnout.“

„To nic,“ řekl muž, „mě stačí málo, jen mi je dej.“

„Dám, když ty mi za ně dáš kopy vajec,“ odpověděla žena a tím přivedla muže do rozpaků. Nebyl to dobrý obchod a moc se mu do něj nechtělo. Hlad byl ale silnější a tak svolil. Sotva vyměnil svá vejce za sýr, žena zmizela, ani si nevšiml kam.

Vzal oba sýry, ale snědl z nich pouze jeden, i když byl velmi chutný. Ten druhý sýr se rozhodl donést domů, když už ho tak draze koupil. A protože byl i velmi lahodný, chtěl nechat kousek ochutnat své ženě. Schoval sýr do kapsy a již posílen, hned snáz zdolal zbytek cesty.

V Třídolí pak prodal zbytek vajec a vrátil se domů. Cestou přemýšlel, jak ženě a dětem vysvětlí, že tentokrát nese domů za plný koš vajec tak málo peněz. Vždy přinesl mnohem více, takže měli na živobytí. Přemýšlel, jak seženě nějaké další peníze, protože to málo jim nebude stačit.

Sotva přišel domů, snažil se ženě vysvětlit svůj slabý výdělek, ale žena příliš nadšená neprojevovala. Aby trochu zmírnil její výtky, chtěl nabídnout jí a dětem chutný sýr, který ho stál tolik vajec. Svolal rodinu, aby jim sýr nabídl. Když jej však vyndal z kapsy a vybalil z papíru, vytáhl místo něj velký kus ryzího zlata. Teprve poté se ženě přiznal, jak „špatně“ svá vejce cestou vyměnil za kus sýru.

- **Greiseliova zpráva o permonovi**

V roce 1670 vyslal císař a král Leopold I. na inspekční cestu po báňských městech královských Českého nejvyššího mincmistra Phaara a s ním učeného lékaře Jana Jiřího Greisela z Greiselu, aby na místě prozkoumali pravý stav věcí a podali o nich svému vladaři písemnou zprávu. Měli podrobně informovat o situaci po dlouhé třicetileté válce. Byla to doba, kdy sláva okolních horních měst ustoupila, těžba zlata, stříbra či cínu rapidně poklesla. Upadek těžarství působil špatně na náladu obyvatel, navyklých na vysoké výdělky v období největší slávy. Zvláště obyvatelé Horního Slavkova se v této době projevíli jako nespolehliví. Mnoho se jich během války přihlásilo k protestanství, několikrát i proti císaři povstali na straně vzbuorenců. Jednou dokonce pochytili a pověsili několik husarů císařova vojska vedeného Buquoyoem. Za tento čin bylo město posléze císařskými obsazeno a muselo se draze vykoupit, aby nebylo vypleněno.

I když se později obyvatelé přihlásili opět ke katolictví, nedůvěra zůstávala. Doktor Greisel – latinsky Greiselius – o svých poznatcích sepsal latinské pojednání. Při návštěvě Horního Slavkova se setkal s mezi zdejšími havíři hluboce zakořeněnou vírou v permona, všemocného důlního ducha a bájněho vládce podzemních hlubin. Ve svém díle jej nazval “rudým démonem” a napsal o něm.

„Havíři vyprávějí, že v nitru země žije všemocný vládce místního podzemí, jistý rudný démon (daemon metallicus). Ten se zjevuje velmi často na různých místech a v rozličných podobách. Jednou je oděný jako horník nebo hutník, hned jako důlní přísežný. Oblíbeným oděvem často používaným bylo mnišské roucho s velkým kahanem. Jindy se zjevil v podobě myši, krysy, psa a mnohých dalších zvířat. Pohybuje se po štolách a pozorně sleduje práci havířů. Ze všeho nejvíce nesnáší hluk a všelijaké rámusení. Jakmile někde nějaký hluk nastane, způsobuje nenadálá neštěstí. Havíři se proto snaží vyvarovat se všemu hluku, výkřikům, všem výstřednostem a nepřístojnostem.

Tu já, planoucí touhou spatřit ho, jsem začal v jámě silně pískat na prsty a hlasitě volat. Horníci mě okamžitě začali prosit, ať proboha upustím od takovéto činnosti, ba i hrozili, že jestli neuposlechnu, umlčí mne nikoliv slovy, ale ranami, a nakonec bych byl záhy zůstal bez průvodců.

Když jsem se ptal, proč permon mlčí, dostal jsem odpověď, že tento duch na pískání obvykle okamžitě odpovídal úskoky nebo nešťastnými událostmi. Mnohdy také některým z nich nemálo uškodil, neboť je svrhl střemhlav ze skály, znepokojoval je, tloukl, mátl jim cesty, zhasínal jim kahany a prováděl jim i jiné žerty. Snažil jsem se permona vyprovokovat, abych se na vlastní oči přesvědčil o jeho moci a síle. Proč se ale dnes nedal poznat, je hádankou. Podle vyprávění horníků mám tohoto pergajsta za kratochvilného, zlého, pošetilého a ničemného a v této šachtě jsem ho ani neslyšel, ani neviděl. Ani horníci mi nemohli vysvětlit, proč se neobjevil. Já v jejich chování vidím pošetilou pověřčivost. Není divu, v podzemí na horníky čekají mnohá neštěstí a ne všechna si dovedou vysvětlit.“

- **O permonících v Granitzerově díře**

V Horním Slavkově žil zámožný občan Jan Hartwig Granitzer z Granzensteinu. Protože patřil mezi nejdůstojnější občany města, bylo mu správcem na hradě Lokti uděleno právo Císařského výběrčího daní pro celou oblast. Staral se tak o správné odvody do státní pokladny.

Jako bohatý měšťan se stal spoluvlastníkem velice výnosného rudného ložiska, kterému se neřeklo jinak, nežli Hubský peň. Ložisko Hubský peň bylo v té době jedno z největších a nejvýnosnějších těžebních míst v oblasti. Množství vytěžené horniny se neustále zvyšovalo a výnosy z těžby rapidně stoupaly. Proto i Janu Hartwigovi jeho bohatství rychle přibývalo. Jednak k tomu přispívaly vysoké výnosy z těžby, jednak vysoce ceněná funkce výběrčího. Rychle se množící majetek svobodného pána však měl špatný vliv na jeho povahu.

Zpočátku řádný občan se začal rychle měnit. Peníze mu umožnily nový život. Časté oslavy, bujaré pitky a hýření ale stály víc, než kolik řádně vydělával, a to se na jeho majetku začalo brzy projevovat. Aby nemusel slevit ze svých nároků, na které si rychle zvykl, a neklesl na důstojnosti v očích svých spoluobčanů, začal se starat o peníze jiným způsobem, a jak se dalo očekávat, způsobem nečestným. Jako jeden z majitelů měl přístup k těžařským dokladům, které pozměňoval tak, aby své spolčníky v příjmech krátil a na jejich účet obohatil své konto. Jako zámožnému a důstojnému občanu mu to určitou dobu procházelo, jelikož nikoho nenapadlo, že by tak mohl činit. Navíc pozměňoval výběrčí spisy tak, že velkou část vybraných daní si ponechával pro svou potřebu.

Nekalá činnost mu velmi dlouho vycházela. Přitom jak jeho bohatství přibývalo, stával se stále váženějším a důstojnějším. Byl dokonce navržen na jednoho z kandidátů na rychtáře Horního Slavkova.

Jednoho dne však onemocněl a po dobu, kdy byl upoután na lůžko, museli jeho práci vykonávat náhradní pracovníci. A tak náhle spolčníci v těžařské společnosti zjistili, že jsou údaje ve výkonech, v těžbě a ziscích, udávaných Hartwigem, velmi rozdílné. Rozhodli se proto pro provedení kontroly několik let zpět. Stejně se stalo i u výběru daní. Správce hradu Loket si také povšiml rozdílu ve výběru daní a také on nařídil kontrolu.

Když se Jan Hartwig Granitzer uzdravil, dozvěděl se několik nových zpráv najednou. Ta první pro něj byla příznivá. Občany města byl jednoznačně zvolen jako rychtář. Současně se ale dozvěděl o kontrolách probíhajících jak v šachtě, tak ve výběru daní. Jan byl zděšen. Mohl si rychle spočítat, k jakému výsledku se kontroly dostanou. Byla sobota 27. dubna 1749, když byl slavnostně jmenován slavkovským rychtářem. Všem přítomným se zdálo, že je potěšen důvěrou, která mu byla projevena volbou.

Druhý den, při ranní mši, byl ale velice zasmušilý a nikdo nevěděl proč. Ihned po jejím skončení se odebral do svého domu. Zde sejmul prsten, který mu byl předán jako symbol rychtáře, vzal svoji pistoli a vydal se přes kopec za město.

Velmi dlouho šel, mířil přes les za Vlčím dvorem, přešel Kraví a Oslí louku, než se dostal ke Komářímu potoku, který teče z Císařského lesa od Třidomí přes Nadlesí a dále, až se vlevá do Stříbrného potoku. Vydal se po jeho toku, čímž se dostal k jedné zapomenuté šachtě, která nebyla už mnoho let používána. Jako znalec těžařství věděl, že zde tuto díru kdysi vykopali horníci z dalekých Benátek. Ti zde měli důl propůjčený a těžili v něm několik let drahé kamení. Těženou rudu propírali právě ve vodách Komářího a Stříbrného potoka.

Jan Hartwig Granitzer sestoupil do této štoly, která již byla místy značně zasypaná působením podzemních vod. Po několika metrech chůze ve vlhkém a chladném podzemí se zastavil a vzpomínal na celý svůj život. Znovu došel k přesvědčení, že už nemůže couvnout. Vzal proto pistoli a jednou ranou do hlavy se zastřelil.

Lidé si zmizení Jana Granitzera brzy všimli, neboť se měl zúčastnit oslav na počest jeho jmenování rychtářem. Bylo jim divné, že se neobjevil a počali ho hledat. I když hledali všude, nenašli jej. Zřejmě by nebyl nikdy nalezen, kdyby tomu, jak už to bývá, nenapomohla náhoda. Místní zámečník Josef Kandtner začal pracovat na jakési zakázce. Protože chtěl ušetřit výdaje za materiál, rozhodl se využít kovové schody ve staré šachtě Benátčanů. Protože by je sám nemohl dostat ven, požádal o pomoc kamaráda Jakuba Meissla, majitele blízkého mlýna při Dlouhé stoce. Meissl vzal svého učedníka a společně s Kandtnerem se vypravili k šachtě. Stalo se tak jen tři dny od zmizení Jana a od jeho marného hledání.

Když se spustili dovnitř, překvapily je čerstvé stopy. Protože šachta byla dlouho nepoužívaná, šli po těch stopách, až ke svému překvapení našli tělo Jana Hartwiga Granitzera. Ihned přivolali lidi z Horního Slavkova.

Ti byli zděšeni nálezem a pátrali po tom, proč zemřel. Nikdo nemohl přijít na to, jaký důvod pro svou smrt Jan měl. Spoluvlastníci Hubského pně sice důvod znali, ale ztrátou podílníka se jejich podíl zvýšil, takže nebyli škodní. Ani správce hradu Locket už neměl důvod prozradit, že se nechával dlouhou dobu šidit, a tak výsledek kontroly nezveřejnil. Navenek tak zůstala smrt Jana Granitzera záhadou.

Přesně týden poté, co byl Jan Hartwig Granitzer jmenován rychtářem, mu slavkovští vypravili velký a slavný pohřeb se všemi poctami. Tělo bylo uloženo u kostela sv. Jiří v Horním Slavkově dne 4. května 1749.

Nejvíce nespokojení nakonec byli místní permoníci. Po události do štol totiž často přicházeli lidé, aby se podívali na místo posledních okamžiků váženého občana. A jelikož slavkovští permoníci nemají rádi hluk a křik, začali dělat schválnosti, aby lidi od dalších návštěv odradili. Zhášeli jim světla, metali na ně kamení a klacky, někdy je prý i bili svými malými obuškami. Protože původní název šachty byl dávno zapomenut, začalo se jí od té doby říkat Granitzerova díra.

• O Wandelově dvoře

Při cestě z Krásna do někdejšího městečka Čisté se nachází rašeliniště v borkách. Před ním ze silnice uhýbají dvě cesty. První vede po okraji rašeliniště pod krásanský Špičák, druhá směřuje k Nebeskému rybníku při Dlouhé stoce. Nedaleko tohoto rozcestí stávala kdysi směrem ke Krásnu boží muka faráře Ettera.

Mezi nimi, rozcestím a Dlouhou stokou se pak táhly rozsáhlé louky nazývané Wandelovy, kterými dnes již částečně prorostl les. Proti loukám, přes silnici na Čistou, směrem k rašeliništi, měl před dávnými lety stávat dvůr nazývaný Wandelův nebo též Certův. V těch místech se ještě nedávno nacházely v zemi díry, podle nichž se soudilo, že to bývaly vstupy do sklepů tohoto dvora. O Wandelovu dvoru se vyprávělo několik pověstí a toto vyprávění je jednou z nich:

Bylo to v době po třicetileté válce, po uzavření míru v Osnabruku, kdy po dlouhém čase války měl opět nastat klid a pořádek. Lidé si ulehčeně vydechli. Do Čech během válečných let proniklo protestantství. Avšak když pak císařské oddíly Švédy porazily, nabyla vrchu opět katolická víra. Časy pro ty, kdo nechtěli změnit náboženství, byly tvrdé. Mezi jinými byl protestantem také sedlák na Wandelově dvoře. Přišel sem z Francka, podobně jako mnoho dalších obyvatel Krásna. Tehdy kvetoucí těžba cínu se pro tyto lidi stávala přitažlivou.

Sedlák na Wandelově dvoře byl energický počestný muž a dbal na svém dvoře na kázeň a pořádek. Proto také usedlost, která živila jej a jeho blízké, vzkvétala. Do práce se chodilo časné a po klekání vládl v domě klid. Sedlák byl také velmi spravedlivý člověk a když se někdo něčeho dopustil, neznal žádnou výjimku, ať to byly jeho děti nebo čeledín. Se svou rodinou žil šťastně, jen jeden z jeho synů mu dělal starosti.

V Čisté žil sedlák a ten měl dceru krásnou jako obrázek. Jeho statek měl údajně vzniknout z někdejšího Šlechtického dvora. Osobně spolu sedlák z Wandelova dvora a čistecký sedlák ze Šlechtického dvora vycházeli docela dobře, avšak jak se vztahy po válce měnily, stávalo se přátelství stále chladnější. Sedlák na Wandelově dvoře zůstal protestantem, sedlák na Šlechtickém dvoře byl katolík, a to podle jejich názoru vytvářelo mezi milenci propast. Sedlák na Wandelově dvoře často napomínal svého syna, aby od této beznadějně lásky upustil, avšak všechno bylo marné, láska vlezla hluboko v jeho srdci.

„Otče,“ říkal mladík, „nemohu bez Terezy žít, nemohu ji nechat, i když tě to velmi rmoutí.“ Také Tereza zažila mnoho trpkých hodin, avšak vše bylo bezúspěšné, zůstala svému nejmilejšímu věrná. Jednoho dne oba mladí lidé zmizeli. Všude se po nich pátralo, ale naprosto bezvýsledně. To ovšem oběma starcům roztrhlo srdce. Terezin otec zemřel žalem a jako dobrý katolík odkázal celý svůj majetek dílem kostelu, dílem chudým. Také sedlák na Wandelově dvoře se změnil, stal se nemluvným a zasmušilým, takže následkem toho bylo, že se stále více stranil lidí. Velmi brzy se mezi obyvatelstvem začalo říkat, že nemá čisté svědomí.

Navzdory častému napomínání, aby opustil protestantské vyznání, zůstal své víře věrný. Proto byl považován za kacíře, který je ve spolku s čertem, takže jeho statku se přezdívalo Certův dvůr. Sedlák se o tomto pošetilém tlachání dozvěděl a mrzelo ho stále více a více, že se stal tak zneuznaným.

Jednoho červencového rána – v Krásnu se slavila právě Chebská neděle – sedlák časné vstal, aby se podíval na počasí, neboť senoseč byla v plném proudu. Nad Doupovské hory vystoupil krvavě rudý kotouč slunce a sedlák byl zcela ponořen do kouzla překrásného jitra. Andělská hora a celé okolí byly v jitřním šeru stále zřetelnější. Slunce vystoupilo do výše, ranní červánky se rozplynuly a podle starého selského pravidla měla přijít onoho dne bouřka. Sedlák se odebral do domu, probudil své lidi a brzy se dali čile do práce, ačkoliv byla neděle. Fúru za fúrou přivázeli pod střechem. Kolem dvora po cestě do Krásna táhla se zpěvem a modlením procesí s korouhví, neboť bylo zvykem v tento den podniknout pouť k milostiplné Matce Boží v Krásnu. Poutníci přicházeli s přáním nebo prosbu, které chtěli přednést společně s modlitbou v naději na pomoc bohorodičky. Sedlák na Wandelově dvoře se však o tuto věc nestaral, byl přece protestant. O jedenácté hodině už vystoupily na západě nad Rozhledy první bouřkové mraky, zdáli již rachotil hrom a obloha stále více a více temněla, až se v poledne spustila hrozná bouřka.

Mnozí poutníci hledali a ochranu před nečasem ve Wandelově dvoře. Mezi nimi byl také mnich z waldsasského kláštera. Když bouřka odtáhla, dali se poutníci opět na cestu, jen mnich se ještě chvíli zdržel. Mezi ním a sedlákem vypukl ostrý spor, ale proč a kvůli čemu, to nikdo nevěděl.

Časy se staly pro nekatolíky, a tím také pro sedláka ve Wandelově dvoře, velmi těžké. Zůstal tím, kým byl, navzdory vší nevraživosti, již byl vystaven, jen jeho skromný život ovládla nenávist a zloba. Neměl více žádnou radost, chtěl jen pryč z tohoto kraje, kde žil jako prokletý.

Postupně v něm dozrávala nová myšlenka. Raději dobrovolně, byť s krvácejícím srdcem, opustit svou vlast, svou usedlost, než později být odsud vyhnán jako zločinec. V duchu zuřil a hněval se. Když tedy musí opustit rodný dům, ať v něm více nepřebývá žádná lidská duše. Jak si usmyslel, tak to také provedl.

Jednoho večera nařídil svým lidem vyvézt vozy z kůlen. Vše, co bylo schopné přepravy, bylo naloženo, zvířata vyvedena z chlévů a zapřažena. Starší čeledín dostal příkaz odjet směrem na Čistou. Sedlák zůstal poslední, plakal jako dítě, odchod z domova byl příliš těžký. Jen ještě pár minut a vše bylo dokonáno. Krvavá červeň zalila noční nebe, plameny pohltily kdysi tak nádhernou usedlost. Sedlák odešel a lidé o něm víckrát neslyšeli.

Mnoho let uplynulo v proudu času. Po Wandelově dvoře nezůstala ani stopa. Na hroudě, kde kdysi německá selská rodina našla svůj domov, rostou nyní mladé smrky a šípky, a jen vítr tajuplně vypráví o Wandelově dvoře, jenž tu před mnoha a mnoha lety stával.

- **O podivném bohatství v žaludcích hus**

Už od pradávna se mezi lidem v prostorách Císařského leša tradovaly pověsti o nekonečném přírodním bohatství skrývajícím se v hoře Krudumu a jejím okolí. Tyto zvěsti přilákaly do zdejších míst mnoho hledačů drahých kovů z velkých dalek. Zvláště úspěšní byli Benátčané, kteří dle starých zpráv „po celý středověk zde v podhoří Krušných Hor dolovali drahých kamenů a vzácných rud“. Měli své osvědčené a tajné metody, kterými se jim dařilo hledaná naleziště či vydatné žíly nalézt. Místní se marně snažili přijít na kloub tomu, jak při hledání kovů postupují. Co chvíli se stávalo, že některý z Benátčanů našel mocnou žílu a k velkému bohatství si tím dopomohl. Ale samotní Benátčané své tajemství přísně střežili a nikomu své umění a znalosti neprozradili. Někdy se však výjimečně stávaly vzácné náhody, kdy hora odhalila své bohatství naprosto nečekaným způsobem i místním.

V obci Hrušková žil, mezi mnohými podobnými, jeden místní chudý chalupník. Měl skromné hospodářství a jen obtížně jím svou rodinu taktak uživil. Jednoho dne, na jakýsi větší svátek, se rodina rozhodla, že si vzácně dopřejí dobrého jídla a uvaří si velký sváteční oběd. Zabíli tedy jednu z několika málo hus, co měli na dvoře, a pustili se do jejího čištění. Když však husu připravovali k pečení, vytáhli z jejích vnitřností plno lesklých třpytivých kamínků. Nález je upoutal a tak se jím začali zabývat. Netrvalo dlouho a zjistili, co v sobě husa ukrývala. Byly to kaménky s kousky zlata. Rodina si tak užila nejen velkou hostinu a dosytosti se najedla, ale zároveň přišla i k nečekanému bohatství.

Když se zpráva rozkřikla po vsi, začali všichni chalupníci zabíjet své husy a zkoumali, zda také v jejich vnitřnostech neobjeví poklad. K jejich překvapení ve všech nějaký ten lesklý kamínek byl a všichni obyvatelé obce chovající husy tehdy nečekaně zbohatli. Začali tedy zkoumat, jak se jim do žaludků kousky drahého kovu dostaly a tak je nenápadně sledovali. Zjistili, že si jejich husy obzvláště líbovaly v Lobežském potoce a odtud s potravou vyzobávaly i zlaté valounky.

Netrvalo dlouho první hledači začali rýžovat písek z potoka. Objevili překvapivě hodně vzácného kovu, a tak byl celý tok brzy obsypán lidmi, kteří přehrabávali jeho koryto. Husy tak tehdy dopomohly k nálezu drahého kovu a mnohým lidem umožnily dostat se z chudoby.

- **O rozzlobených permonících**

Už od pradávna vyplavovaly pramínky potůčků vytékajících z kopců Císařského lesa drobné kousky zlata z ložisek ukrytých hluboko ve skalních masívech místních kopců. Jejich vody je pak odnášely dál až do Lobežského potoka. Trvalo poměrně dlouho, nežli si lidé všimli, jaký poklad kolem nich protéká. Ale blyštivé zlatinky v písku byly přece jenom objeveny a lidé je začali těžit. Zkoušeli mnoho způsobů, jak je dostat z vody a oddělit je od jemných zrněk písku, do kterého byly přimíchány ale nejlépe se jim osvědčilo rýžování.

Množství vytěženého zlata sem přilákalo další lidi. Netrvalo dlouho a podél obou břehů potoka se to hemžilo zlatokopy, kteří se předháněli, kdo vytěží víc. Samozřejmě ale s přibývajícím množstvím lidí narůstal hluk, který při své práci způsobovali. Lidé sami si to neuvědomovali, byli s tím smířeni jako s nezbytným zlem, které provází jejich práci, ale nebyli ve zdejším regionu jedinými žijícími tvory. Žila zde velice početná skupina horských skřítků, a ti narůstající hluk nesli nelibě.

Jednoho dne zlatokopové opět pilně pracovali, brodili se vodou a v čistících žlabech oddělovali vzácný kov od písku. Práce probíhala stejně jako kdykoliv jindy. Náhle se mezi stromy na svazích okolních kopců začalo cosi hýbat. Lidé byli zabráněni do práce, takže si v první chvíli ničeho nevšimli. Během chvílky se z mnoha skalních dutin a škvír začali vynořovat desítky malých postav v dlouhých tmavých kabátcích sahajících až k zemi. Někteří měli na hlavách velké klobouky, jiní malé hornické kožené čapky. Netrvalo dlouho a bylo jich mezi stromy plno. Chvíli postávali a sledovali mumraj podél břehů potoka, ale pak pomalu začali sestupovat k lidem.

Náhle se jeden z lidí narovnal, aby si utřel pot z čela, a vtom zahlédl chumel postav směřujících k nim. Halasně na ně upozorňoval ostatní. Jako blesk se zpráva o podivné návštěvě nesla od jednoho horníka k druhému. Přestávali pracovat a překvapeně sledovali, jak skřítkové zvolna míří až k nim. S obavami čekali, co jim tato návštěva přinese, mnozí opatrně ustupovali zpět. Když byli skřítkové jen několik metrů od lidí, zastavili se. Lidé s obavami sledovali jejich tváře, které se mračily a vůbec nevypadaly přátelsky. Nastalo tíživé ticho, nikdo se ani nepohnul, jen potůček tiše bublal ve svém korytu. Překvapení lidé ani nedutali. Horští skřítkové se chmuřili stále víc a vypadali velice výhrůžně.

„Náš král se velice zlobí,“ spustil po chvíli ten největší z nich, „děláte čím dál tím větší hluk a nám to velice škodí. A proto vás chceme varovat. Pokud s tím hlukem nepřestanete, náš král proti vám rázně zakročí a ticho tu zjedná svou mocí.“ Poté se řečník skřítků rozhlédl po lidech, co mu na to odpoví.

Chvíli to trvalo, než jeden z lidí našel dostatek odvahy k tomu, aby se ozval. Byl to Hans, horník, který zde pracoval už spoustu let. Se skřítky měl své zkušenosti, dobře věděl, co dokáže.

„Jen tu těžíme zlato, nemůžeme za ten hluk, co přitom vzniká. Musíme nějak uživit svoje rodiny,“ snažil se mírnit skřítkův hněv.

„A právě ta těžba je to nejhorší, co zde vyvádíte. Musíte s tím přestat,“ pokračoval skřítek okamžitě, nechal Hanse sotva domluvit.

„Ale když přestaneme těžit, jak se uживíme?“ ušklíbl se Hans.

„Když to neumíte dělat potichu, hledejte si obživu jinde,“ sršel skřítek vztekem.

„Přestat nemůžeme, děti by neměly co jíst,“ snažil se Hans skřítku obměkčit.

„Pokud chcete pokračovat, tak jediné potichu, aby vás nebylo ani trochu slyšet! To je naše podmínka,“ přeci jen jim vyšel vstříc skřítek a výhrůžně zamával holí, kterou držel v ruce.

„Vyříd' králi, že se budeme snažit pracovat potichu“ přidal se k Hansovi starý horník, který stál dosud v davu. „Určitě bude spokojený,“ sliboval a s úctou se ukláněl.

Skřítek chvíli přemýšlel.

„Dobrá, myslím že to s vámi ještě zkusíme. Ale pamatujte, pokud se zase ten hluk bude rozléhat údolím, zle se vám povede.“

Po těch slovech se skřítkové otočili a zamířili zpátky mezi stromy do svahu. Jak začali po srázu vystupovat vzhůru, ztráceli se postupně v puklinách hory. Za chvíli zmizel v zemi i ten poslední a horníci stáli sami před prázdnou strání.

Od těch dob se práce změnila. Každý pracoval opatrně, snažil se dělat co nejmenší hluk. Nikdo nekřičel, nikdo už nehalekal. Skřítkové byli zřejmě spokojeni, protože se po dlouhá léta neukázali.

Tak práce pokračovala po několik dalších let. Jednoho dne však mezi kovkopy zavítala parta nových horníků z daleka. Místní podmínky neznali, smlouvě se skřítky se vysmívali a odmítali se jí podřídít.

„Jakýpak permoníci!“ smáli se pokaždé, když je ostatní upozorňovali, aby se chovali tišeji. „Žádní přece nejsou, jsou to jen babské výmysly,“ a dál si hlasitě zpívali a zvesela na sebe pokřikovali. Často bouchali do dřev a při mletí písku v korytech dělali velký hluk. Netrvalo to však dlouho. Když jednoho večera všichni horníci už za tmy odcházeli, sledovalo je zpoza stromů na stráních nad nimi nespočetně malých očiček. Jakmile i ten poslední člověk zmizel za ohbím cesty, stráně ožila drobnými postavíčkami. Stovky človíčků sbíhaly dolů k potoku, malé lucerničky uvázané u pasu se jim při běhu divoce kývaly.

Doběhli až k potoku a všichni naskákali do jeho studených vln. Rukama začali prohrabovat písek a jejich drobné ale velice čiperné prstíky z něj vytahovaly drobné kousky zlata. Ručičky se jim při práci jen kmitaly, jak bleskově vytahovali zlaté valounky a šupinky. Ty pak ukládali do velkých vaků.

Rychle a pečlivě vybírali skřítkové jedno zlatavé zrnko za druhým. Postupovali zvolna vzhůru proti proudu, až se dostali k samotnému prameni potoku. Tam už na ně čekala druhá skupinka, která se u pramene objevila již před chvílí. Tihle skřítkové už také měli naplněné své vaky. Zlato nasbírali přímo ve skále, v místech, odkud jej dravá voda vynášela na povrch. Nakonec se všichni společně vypravili zpět, do svých domovů a všechno zlato si odnášeli s sebou.

Když se druhý den objevili u potoka horníci a začali svou práci, s překvapením zjistili, že jejich koryta naplňuje jen obyčejný písek. Ač se pak snažili, jak chtěli, zkoušeli rýžovat v jiných místech, nikdo z nich už nenašel ani jediný kousek zlata. Pryč byly časy, kdy odsud každý večer odnášeli sáčky se zlatým pokladem. Teprve po čase začalo lidem docházet, co se stalo. Marně se zlobili na skupinu nově příchozích. Ti sice litovali svého jednání, ale bylo pozdě.

Od těch dob se zlato v písku Lobežského potoka už nikdy více neobjevilo a mnoho zlatokopů odešlo hledat své štěstí jinam.

- **O kameni Tříkrát**

V jedné ostré zatáčce cesty kolem Lobezského potoka je místo, kde se nacházel velký balvan, na němž jako by ležela kamenná ryba. Tomu kameni se říkalo Tříkrát (Dreimal).

Údajně měl v těchto místech kdysi dávno zastavit jeden muž, jedoucí s povozem z obce Vranova do Sokolova na trh. Cestou si chtěl ulovit nějaké pstruhy a tak je začal mezi balvany v potoce hledat. Skutečně se mu podařilo po nějakém čase jednoho chytit. Položil ho na kámen a chystal se ho zabít. K jeho překvapení však ryba promluvila. Nabídla mu, že když ji pohladí po zádech a pronese přání, že je splní. Podmínkou bylo, že musel začít u hlavy a skončit u první výrazné rýhy, které ryba měla na dolní části hřbetu.

Muž se nedal pobízet, pohladil ji a přál si hrnec plný zlatáků. K jeho úžasu se před ním skutečně objevil. Pak pohladil rybu podruhé a přál si nový, lepší vůz tažený statnými koni. Objevil se před ním na cestě, hned za jeho potahem. Muž zajásal. Nedočkavě zkusil pohladit rybu potřetí a přál si při tom veliký panský dům obklopený velkou zahradou a pro sebe nádherné šaty.

Avšak nestalo se nic a navíc hrnec s penězi i nový krásný potah stojící vedle jeho starého zmizel. V nadšení totiž zapomněl na podmínku, kterou mu ryba dala, a pohladil ji celou, od hlavy až k ocasu. Uvědomil si to a začal rybu znovu hladit správně a opakovat přání. Ale bezvýsledně. Po několika pokusech sebou ryba škube a zkameněla. Vylekaný muž rychle naskočil na vůz a ujížděl do města.

Kámen s rybou na tom místě zůstal po mnoho dalších let. Mnoho lidí se během času u něj zastavilo, aby si kouzelnou rybu pohladili a vyzkoušeli si, zda se jim nepodaří ji přesvědčit, aby jim splnila nějaké přání. Ale nikdy je nevyslyšela. Zřejmě jako kamenná již neměla tu moc. Po nějakém čase již byla ryba od hlazení celá vyleštěná tak, že se do daleka blýskala na slunci.

Všechno skončilo v jarních měsících koncem třicátých let. Mohutné jarní tání dopravilo z okolních lesů do potoka obrovské množství vody a korytem se tak valila za hřmícího hukotu nezadržitelná pohroma. Ta svou silou strhávala mnoho velkých kamenů, kterými je koryto dodnes poseto a vleklo je dál po proudu. A mezi nimi odnesla také ten s rybou na svém hřbetě. Kde skončil, nikdo neví, protože voda všechny kameny semlela dohromady a odvalila je daleko od svých původních míst. Jak kámen, tak zkamenělou rybu už nikdo od té doby nespatriil.

• O benátském světle

V dávných dobách přicházeli do oblasti Císařského lesa prospektoři z dalekých krajů, aby zde pátrali po vzácných nerostech. Nejčastěji do zdejších míst zavítali benátská prospektoři. Ti byli známí tím, že se jim pokaždé podařilo objevit vydatné a mocné žíly. Najímali si zde horníky, kteří pro ně ze země vykopávali veliké bohatství. Když si Benátčané vydělali dost peněz, sebrali se a odjeli do své domoviny. Místní lidé se dlouho pokoušeli přijít na kloub způsobu, jakým Benátčané ložiska drahých kovů pod zemí nalézali. Snažili se Benátčany napodobovat a nenápadně pozorovali, jak to dělají, že jsou vždy tak úspěšní ve stanovení místa, kde se žíla nachází. Nikdy na nic nepřišli, ale mezi lidmi kolovala zvěst, že se jedná o jakýsi záhadný způsob, který jim při hledání pomáhá.

Jednoho dne se začali Benátčané náhle balit a se spěchem se chystali na návrat domů. Na otázky odpovídali jen útržkovitě, nikdo z nich nechtěl říct, proč tak nahonem odjíždějí.

„Máme doma nějaké problémy,“ odpovídali letmo na otázky místních a rychle sbírali své věci a hlavně získané bohatství.

Mezi vesničany, kteří sledovali nenadálý odchod Benátčanů, byl také mladý muž jménem Heinrich. Pocházel z chudé rodiny bydlící ve městě Vranově, jeho otec byl ševcem a rodina bydlela nedaleko školy uprostřed obce. Heinrich pracoval už odmlada v šachtě, kde těžil pro Benátčany vzácné kovy. Málomluvný, pracovitý, do sebe uzavřený hoch se vyhýbal větší společnosti. Samotář, tichý a nenápadný. Postával většinou opodál, a stejně tak nyní sledoval, jak cizinci nakládají na vozy své bohatství. Náhle se k překvapenému chlapci jeden z nich nenápadně otočil.

„Jsi hodný hoch, Heinrichu,“ pronesl potichu, „chceš být také bohatý?“

Heinrich mu neporozuměl. Myslel si, že mu chce dát něco ze svého majetku. Oba věděli, že Benátčan se do těchto míst už nikdy nevrátí. Avšak jeho povaha mu nedovolila přijmout jakýkoliv dar a tak rezolutně zavrtěl hlavou.

„Nedám ti nic z mých zlatých valounů a stříbrných plíšků,“ pokračoval přesto cizinec, „ale umožním ti, aby sis sám poctivě vydělal mnoho peněz. Záleží na tom, jak šikovný budeš.“

Pak se na něj dlouze a zkoumavě zadíval. Heinrich netušil, co po něm vlastně chce.

„Ukážu ti, jak se pod zemí hledají vzácné žíly,“ přiblížil se ještě blíže k jeho uchu Benátčan, aby je nikdo nemohl zaslechnout. Než se Heinrich nadál, vytáhl z vozu menší kožený vak a z něj vylovil velice starou havířskou lampu.

„Tady to je,“ pronesl tajemně prospektor, „pokud s ní budeš dobře zacházet a nebudeš jí zneužívat, dobře ti poslouží.“ Pak ji zase rychle schoval do koženého pouzdra a podal ji Heinrichovi. „Mě sloužila dost dlouho a více ji potřebovat nebudu. Když ji budeš dobře používat, pomůže ti nalézt zlato a stříbro, které se tady v horách nachází.“

Heinrich na něj hleděl s nedůvěrou, ale jeho skromnost mu nedovolovala, aby svou nejistotu vyslovil nahlas.

„Ale pamatuj si,“ otočil se k němu ještě jednou Benátčan, než nasedl na vůz. „Aby splnila svůj účel, smíš ji použít pouze v noci dva dny před úplňkem, v tento jeden jediný den v měsíci ji smíš zapálit a jít s ní do lesa. Tam musíš slíbit lešním skřítkům a permoníkům, že svého objevu nezneužiješ. V hoře při kutání buď tichý a nenápadný, abys je nerušil svým hlukem. Starej se o lampu pečlivě, hlídej ji jako o oko v hlavě a nedávej ji z ruky!“

Pak ještě naposledy zamával a společně s ostatními vyrazil na dlouhou cestu. Řada těžkých vozů se rozjela a za chvíli navždy zmizela v hustém stromoví Císařského lesa.

Heinrich musel stále myslet na dar, který dostal. Když se přiblížil první úplněk a zbývaly pouhé dva dny do jeho naplnění, vyrazil večer do kopců. V paměti mu zůstávala důrazná cizincova slova, že si má nejdříve udobřit místní skřítky a permoníky. Procházel lesem a nahlas odříkával svůj slib. S nedůvěrou čekal, co se bude dít. Netrvalo dlouho a na zemi se v odlescích lampy náhle rozsvítila jasně žlutá zář. Heinrich ke svému překvapení spatřil zlatou žílu, jakoby ležela na povrchu. Byla silná jak mužská paže a táhla se vzhůru ke skalám. Zatajil se mu dech, ale vystoupal až na její konec. Pak se vrátil, vzal klacek a začátek žíly si označil. Tu noc našel ještě dvě další zlaté žíly a jednu stříbrnou.

Druhý den se šel na ta místa podívat. Svůj klacek, zabodnutý do země a označující začátek žíly, našel ke svému překvapení nedaleko cesty, kterou havíři denně chodili a kde sami mnohokrát zlato hledali. Nicméně za pochybovačných řečí kamarádů se pustil do práce. Kopal mnoho dní, byl už velmi hluboko a žíla stále nikde. Už sám přestával věřit, že něco najde, myslel si, že té noci viděl pouhý blud, když se pod dalším úderem motyky zatřpytilo v zemi několik žlutých kamínků. Konečně našel hledanou žílu. Zlata bylo nečekaně hodně a žíla přesně směřovala pod zemí do míst, kde ji tehdy viděl. Později si najal další horníky a s jejich pomocí doloval ze země její bohatství.

Ještě mnohokrát Heinrich použil lampu a s její pomocí vykopal mnoho zlata a stříbra. A stejně jako ostatní před ním, také on, když se z něj stal bohatý člověk, odjel ze zdejších míst do velkého města. Nikdy nikomu o benátské lampě neřekl. Výjimku udělal až těsně před smrtí. Tehdy, starý a nemocný, když už se nemohl hýbat a mluvil jen ztěžka, prozradil v úzkém kruhu rodiny, která stála kolem jeho postele, své velké tajemství.

„A kde máš, dědečku, tu svítilnu schovanou?“ zeptal se pojednou vnuk, který zamyšleně poslouchal starcovu výpověď.

„Zůstala v mém rodišti,“ pronesl těžce děd, „nechal jsem ji viset v kůlně mého domu. Snad ji najde nějaký dobrý člověk a ona mu stejně jako mě dopomůže k bohatství.“

Od těch dob místní obyvatelé i náhodní pocestní při návštěvě Vranova pátrali ve všech boudách a budkách ve městě s nadějí, že se ona benátská lampa zase objeví. Do dnešních dnů ji ale nikdo nenašel.

- **Pověst granátového pramene**

Kdysi dávno těžili v kopcích Císařského lesa v okolí Krudumu velice zkušení benátské horníci, kteří v té době patřili mezi největší znalce v oboru hornickém. Prošli celou tehdejší Evropou a během let nabyli velkých zkušeností. Když se doslechli o bohatých nalezištích v Západních Čechách, mnoho z nich neváhalo a do těchto končin zamířilo, aby zde vyzkoušelo své znalosti a pokusilo se o štěstí. Nejdříve je lákal cín, jehož množství a kvalita se stala vyhlášená v celé tehdejší společnosti. Zpočátku tedy Benáťčané těžili tuto surovinu a bylo zřejmé, že zkušenosti, získané především z Francie, dokážou skvěle využít. Časem však ve zdejších kopcích našli další cenné suroviny – polodrahokamy, vzácné kameny, zlato či stříbro.

Byli zkušení a pracovití, takže brzy narazili na vydatnou žílu drahých kamenů ukrytou ve zdejších horách. Vykopali jich veliké množství, nejvíce překrásných granátů. Bylo jich tolik, že je ani nedokázali najednou odvézt, a tak se rozhodli je ukrýt, nežli se pro ně vrátí ze svých domovů s velkými povozy. Pro úkryt si vybrali hluboké lesy v okolí Kladské, mezi těžko průchodnými rašeliništi, které se jim jako skryš pro jejich bohatství jevily jako velice vhodné. Zde, v srdci Zankova rašeliniště, při toku ještě mladých potůčků budoucího Lobežského potoku, své bohatství ukryli.

Poté odjeli do rodných Benátek a podle svých plánů se měli brzy pro svůj majetek vrátit. K tomu však nikdy nedošlo. Žádný z nich se již ve zdejších krajích nikdy neobjevil a co se s nimi stalo, nikdo dodnes neví. Ukryté bohatství tak zůstává na neznámém místě a jen ti nejodvážnější mají naději je objevit.

Pohádkové bohatství je v zemi uloženo tak pečlivě, že je běžnými prostředky není možné najít. Přesto jedna možnost existuje. Každý rok o vánocích, svátku všech svatých, přesně o půlnoci, kdy okolní krajina ztichne a ani jediný pohyb v hlubokých lesích nenaruší sváteční okamžik, nastane ona vzácná chvíle, kdy je možné všechno to ukryté bohatství spatřit.

Celá plocha rašeliniště se najednou prudce rozzáří duhovými barvami a oslnivé rudé záblesky doplněné gejzíry jiskřiček vylétnou k nebesům. Vše kolem se rozhoří kouzelnými duhovými plameny a studené ohnivé jazyky přelétají po stromech v širokém okolí. Celá oblast jakoby se ocitla v jednom velikém pestrobarevném ohni. Ohňostroj barev osvětluje okolní stromy a vytváří prapodivné stíny na sněhem pokryté bílé ploše.

Země se rozevře a z ní počnou pozvolna vystupovat k povrchu všechny poklady uložené sem benátskými horníky. V tento jediný vzácný okamžik je možné celé to bohatství na krátký okamžik spatřit. Jedině ten, kdo by se odvážil v této době do těchto tajemných a nebezpečných míst přijít, může poklad benátských horníků nejen spatřit, ale také si jej odnést. Musí být nejen velice opatrný, ale také velmi rychlý. Vzácné kameny osvětlují svým mámivým jasem okolí jenom jednu jedinou hodinu. Poté pohasnou a rychle se ponoří zpět do svých skrýší. Do té doby musí statečný člověk nejen vybrat co nejvíce z tohoto bohatství, ale také se rychle vydat na zpáteční cestu, dokud mu jas kamenů osvětluje cestu. Kdo se zdrží a zůstane i poté, co všechno bohatství a ona oslnivá záře zmizí, obklopí jej neproniknutelná tma. Zrádná hluboká bahniska se mu staví do cesty a není v lidských silách nalézt cestu, po které by se bezpečně vrátil. Již nikdy se ze zrádného bahniště nedostane ven a je beznadějně ztracen.

- **O podivné zásilce**

Kdysi dávno jel jeden obchodník z města Čisté do Sokolova. Na voze měl velké zásoby obilí a výrobků z mléka. Jezdával takto pravidelně každý týden a cestu dlouhým úvozem Lobežského potoka znal velice dobře.

Zanedlouho se dostal za poslední domky obce Podstrání a přiblížil se k odbočce k obci Vranov. Náhle se od krajních kmenů mohutných smrků oddělila podivná postava a zaštopila mu cestu. Kupec se na ni s podivem zadíval. Ten člověk vypadal velice podezřele a nezvykle. Hlavu měl zakrytou šedou kapucí a celá horní část těla byla oblečena do hrubé rezné košile, jednoduché a zřejmě laciné. Avšak kalhoty měl ušity z velice jemné a kvalitní látky, která musela být naopak hodně drahá. Také jeho boty byly podle poslední módy a velice kvalitně ušité. Jejich cenu si obchodník netroufl ani odhadnout.

Když byl jen několik kroků od postavy, ta rázně zvedla ruku a potah zastavila. Pak muž zvolna došel až ke kozlíku. Celou dobu šel v mírném předklonu, takže mu nebylo vidět do tváře. Když došel ke kupci, zvedl ruku a podával mu jakýsi dopis.

„Vezmi ten dopis s sebou,“ požádala ho postava mírným hlasem, „potřebuji, aby byl ještě dnes doručen. Je velice důležité, abys ho odevzdal. Kdyby nebyl doručen, stalo by se velké neštěstí.“

Kupec se nemohl překvapením ani pohnout. Nakonec natáhl ruku, dopis vzal a položil vedle sebe na kozlík.

„A komu ho mám dát?“ zeptal se nejistě.

„Však se neboj, on se dotčný sám ozve a převezme si ho od tebe.“ Po těch slovech se postava otočila a zamířila mezi stromy. Za chvíli zmizela v tmavém lese a kupec už ji nezahlédl, jako kdyby se vypařila.

Kupec zůstal nějakou dobu zcela ochromen, nemohl se z nečekané události vzpamatovat. Nevěděl, zda se mu vše jen nezdálo. Ale zažloutlý dopis, který ležel vedle něho, několikrát přeložený, omotaný pevným motouzem a zapečetěný červeným voskem, jej ubezpečoval, že to sen nebyl. Dopis vypadal dost staře, jakoby by byl sepsaný již před mnoha lety. Za chvíli raději práskl bičem a vyrazil na další cestu. Mířil dál podél potoka k Sokolovu. Ale na podivnou postavu a její žádost myslel stále.

Právě míjel Kamenný mlýn, když jeho pohled opět padl na dopis. Pocítil silnou touhu jej otevřít a přečíst si, co v něm stojí. Zvědavost zabrnkala na jeho mysl a stávala se stále neodbytnější. Podpořila ji i slova neznámého, který neopomněl důrazně připomenou, že je velice důležitý a je zapotřebí jej dopravit ještě dnes. Několikrát už po něm natahoval ruku, aby jej rozpečetil a svou zvědavost ukojil, ale vždy se přemohl. Jakmile vzal dopis do ruky, slušnost v něm zvítězila a on jej vrátil na své místo.

Byla to podivná cesta. Vůbec dnes nemyslel na místa, kudy projížděl, ani náhodou nepomyslel na trh, kde bude své zboží prodávat, v hlavě mu stále vrtala ona záhadná věc vedle něj. Možná je v dopise něco zajímavého, možná něco důležitého a možná něco, co by se mu mohlo hodit, napadlo jej mnohokrát. Ale byl to poctivý kupec a obrovskému pokušení odolal.

Po velkém duševním utrpení dojel jako ve snu až k rozcestí do obce Lobzy. Ani nevěděl jak, náhle se proti povozu objevila další osoba, také velice nezvykle oblečená. Na hlavě měla stejnou kapuci jako první postava, jenže na sobě měla běloskvoucí košili a přes ni nádherný a bohatě vyšíváný kabátec zakončený jemnou krajkou. Dvě řady stříbrných knoflíků se táhly od límce k pasu a zářivě se třpytily. Ale zato kalhoty měla obyčejné, ze silné hrubé rezné látky z toho nejhoršího materiálu. Boty měla sešlapané, velice staré a téměř rozedrané.

„Máš pro mě dopis?“ houkla na něj okamžitě postava výhrůžným hlasem. Kupec na nic nečekal, sáhl po dopise vedle něj a rychle jej podával neznámému. Ten mu jej prudce vytrhl z ruky a nedočkavě se na něj zadíval. Pak se opět lehce naklonil směrem ke kupci.

„A nečetl jsi ho?“ zazněla otázka s nebezpečnou výhrůžkou v hlase.

„Ne,“ zavrtěl kupec energicky hlavou, „jak jsem jej dostal, tak jej odevzdávám.“ odpověděl se strachem v hlase a čekal co se bude dít dál.

Neznámý několikrát zkontroloval dopis a pak spokojeně zakýval hlavou.

„Dobře, dobře,“ pronesl již klidným hlasem, „svou zvědavost jsi zkontroloval a dopis jsi nečetl. Máš veliké štěstí. Kdybys ho byl přečetl, roztrhal bych tě na kusy a nikdo už by tě víc nenašel.“ Pak zalovil rukou v kabátci a rozmáchl se. Na kozlík dopadlo množství drobných kamenů.

„Tady máš odměnu za svou práci.“

Kupec se díval na kameny a nevěděl, co má na to odpovědět. Nežli se ale vzpamatoval, byl neznámý pryč. Jen ty kameny dokazoval, že se vše skutečně odehrálo a on si to nevysnil. Nakonec se kupec rozmáchl, shodil kameny na zem a pokračoval v cestě.

Dojel do Sokolova a dokončil obchod. Když se vrátil zpět do Čisté, hned se běžel se svým zážitkem pochlubit sousedům. Nikdo mu příběh nechtěl věřit do chvíle, než se ve dveřích objevila jeho žena.

„Muži, kde se vzalo to zlato na tvém voze?“ zeptala se okamžitě a všichni zkoprněli. Až pak si muž uvědomil, že ne všechny kameny, dar neznámého, smetl na cestu, ale některé mu na kozlíku zůstaly. Nyní hleděl na ženu, která jich několik držela v ruce. Nyní už všichni uvěřili, že během své cesty posloužil jako pošťák komusi neznámému, který ho za službu odměnil.

S hrůzou si všichni uvědomili, čím mu neznámý vyhrožoval, kdyby do dopisu nahlédl. Měli ještě v čerstvé paměti nedávnou událost, kdy se do Sokolova vypravil synek místního bohatého kupce a během cesty se ztratil. Jeho povoz stál opuštěný nedaleko křižovatky na Lobzy. Synka však nikdo nikdy nenašel. V tu chvíli začali tušit, co se vlastně v těch místech stalo.

- **O Arnoltovském kříži**

V obci Arnoltově žil bohatý sedlák Leissl. Měl velký statek se spoustou koní a dobytka. Ke statku patřily louky na západ od obce. Byly rozlehlé a tolik bohaté na pastvu, že jí jeho dobytek nestačil spásat.

V obci žil také sirotek Jeroným. Bydlel sám v malém domku po rodičích, o které přišel, když byl ještě malý. Od té doby se o sebe staral sám. Choval tři kravky a pár kusů drůbeže. Neměl však žádné pastviny, protože všechny kolem patřily lidem z obce. Jednoho dne si všiml, že kus za obcí, je veliký kus louky, kterou žádný dobytek nespásá. Ta část nespásaných luk patřila sedláku Leisslovi. Jednalo se o prostory daleko od obce u lesa, kam už jeho krávy nedošly.

A tak se Jeroným rozhodl, že toho využije. Začal vodit své kravky na nespásaná místa. Netrvalo ale dlouho a Leissl si všiml, že Jeroným chodí pást na jeho louky. Okamžitě se za ním vypravil a trval na tom, aby s tím přestal. Jenže Jeroným neměl kde kravky napást, a tak se nenechal odradit. Na louce bylo trávy dost a sedlák tento kout již nepotřeboval.

Rozzlobený sedlák s ním chtěl okamžitě zatočit, ale bál se velikého psa, vlčáka, který jako věrný druh Jeronýma doprovázel na každém kroku. Proto si na něj sedlák netroufal. Až jednoho dne dostal nápad. Chytil u stodoly jednu z mnoha svých koček a vypravil se na louku u lesa, kde právě pásal Jeroným. Schoval se a čekal na vhodnou příležitost.

Jakmile se vlčák v jednu chvíli vzdálil od svého pána, vypustil kočku. Ta běžela přes louku a mířila k domovu. Vlčák nevydržel a pustil se za ní. Marně ho v té chvíli Jeroným volal zpět. Sedlák vyskočil a utíkal za Jeronýmem. Okamžitě se do něj pustil a snažil se ho vyhnat ze svého pole. Přitom jej několikrát prudce udeřil svou sukovicí, kterou s sebou nosil. Když po chvíli odešel, těžce zraněný chlapec zůstal ležet na zemi. Pes se pomalu udýchaně vracel přes pole, ale svému pánovi už pomoci nemohl.

Jeroným ještě týž den na vážná zranění zemřel. V Arnoltově se pochopitelně rychle rozneslo, co se stalo. Lidé Leissla rychle odsoudili, a protože Jeroným neměl žádné příbuzné, byl potrestán jinak. Musel mu vypravit velký a nákladný pohřeb. Navíc musel vlastnoručně vysekat z velkého kusu kamene kříž, který musel odvléci na místo svého činu a tam jej postavit. Na jeho čelní straně byla vytesána velká hůl – symbol nástroje, kterým byl hoch zabit.

Kamenný smírčí kříž stál na místě dlouhá léta. Za ten čas postupně zapadal do země, takže dnes v ní vězí zabořený po ramena. Ale tragickou událost nám připomíná dál i tak. Najít tento smírčí kámen je obtížné. Nachází se totiž v oboře Studánka a je tam dobře schován před zvědavými pohledy hledačů historie.

- **O zajíci se zlatým klíčem**

Vysoko nad obcí Kamenice se nachází hora, které místní odjakživa říkali Na Frankách. Jednoho dne, právě na svátek svatého Jana, se vydala jedna žena z obce Kamenice nasekat trávu na stráň na kopci. Jak byla zaujata prací, nevěšovala si ničeho kolem sebe. Pojednou spatřila kousek od sebe cosi nečekaného. Z jedné houštiny se vynořil neskutečně velký zajíc a k jejímu překvapení neprojevoval žádnou plachost či strach. Žena si zpočátku zajíce příliš nevěšovala, a věnovala se dál své práci. Když se stále neměl k tomu, aby jako obvykle polekaně utekl, prohlédla si ho pozorněji. Tu spatřila, že drží v packách velký zlatý klíč.

Zajíc začal pobíhat kolem ženy ve velkých kruzích. Vypadalo to, jako by jí s úsměvem naznačoval, aby šla za ním. Přitom významně kýval zlatým klíčem. Překvapená žena na něj zírala, stála strnule jako socha a stále nemohla uvěřit svým očím. Třpyt klíče ji uchvátil, se zalíbením se na něj dívala. Vypadal jako klíč od dveří k velkému pokladu. Zajíc nepřestával pobíhat dokola. Náhle ji třpyt zlata přemohl a ona se nechala zlákat. Představa, že by ji zajíc zavedl k některému z pokladů, o kterých se v kraji vyprávělo, se jí velice zalíbila. Opatrně udělala první kroky směrem k zajíci. Ten se rozběhl směrem k nedalekému mlázi a stále na ni mával zlatým klíčem.

Náhle však žena hrůzou strnula. Zcela nečekaně jí na mysli vytanula nepříjemná myšlenka. Vzpomněla si na vyprávění pamětníků, kteří tvrdili, že na tomto kopci beze stopy zmizelo již dvanáct žen. Zůstala stát jako opařená. Strach jí sevřel hrdlo a svazoval nohy. Zajíc se náhle přestal usmívat. V jeho výrazu se objevila zloba a nenávisť. Zle se na ni díval a pomalu se k ní blížil. Žena se náhle probudila. Zahodila srp i nůši a utíkala, co jí nohy stačily, zpět do vesnice.

Zajíc ji chvíli pronásledoval, ale pak se otočil a odskákal směrem ke Glorietě, jak se říkalo malému dřevěnému domku na vrcholku kopce. Za chvíli zmizel v houští.

Když Žena doběhla celá vyplašená domů, okamžitě za sebou zabouchla dveře a pečlivě zamkla. A hrůzou bez sebe vyprávěla historku své rodině.

Ještě než skončila uslyšeli všichni podivný zvuk. Byly to úderý zvonu, které přicházely ve směru od Gloriety. Ozvalo se dvanáct jasných dunivých úderů, které se rozléhaly údolím. Sousedé vybíhali ze svých domovů a divili se, co se děje. Nikdo netušil, co to znamená. Podivné na celé události bylo, že na dřevěném domku Gloriety nikdy žádné zvony nebyly.

Tím, že se žena nenechala zlákat vidinou zlatého pokladu, unikla pravděpodobně jisté smrti, což se zřejmě nepodařilo dvanácti jejím předchůdkyním.

- **O černých kachnách**

Nedaleko obce Kamenice se vypínal kopec, jemuž místní obyvatelé říkali Blockberg. Hora byla odedávna obklopena tajemstvím, místní lidé na ni neradi chodili a pokud to šlo, vyhýbali se jí. Kdykoliv se k ní jen přiblížili, padl na ně nepříjemný pocit a úzkost sevřela jejich duše. Nohy jim ztěžkly a napadaly je jen ty nejčernější myšlenky. Tvrdilo se, že v lesích na tomto kopci dokonce spáchalo v minulosti několik lidí z obce sebevraždu.

Jednoho dne sbírala žena z obce Borůvky na kopci nad Kamenicí zvaném Na Frankách, až se ocitla nedaleko domečku Glorieta. Náhle spatřila pár úplně černých kachen, které kolíbavou chůzí mířily k vrcholku kopce. Jejich zjevení jí zaskočilo. Černé kachny nikdo nikdy neviděl, tím méně na těchto místech, kde široko daleko nebyl žádný rybník ani voda. Kachny se pomalu dokolébaly k nejvyššímu kameni, vyskočily na něj a ze všech sil se odrazily. Pak za hlučného kejhání vzletly a stoupaly do vzduchu. Několikrát se zatočily nad vrcholem a pak zamířily přímo k hoře Blocksberg.

Teprve po chvíli si žena polekaně vzpomněla na pověru, že na jejím vrcholku se slétávají čarodějnice z celého kraje. Možná tedy byla prvním člověkem, který viděl slet čarodějnic na vlastní oči.

- **O mužičkovi se světlem**

O jedné tmavé noci šla jakási žena z Kamenice okolo Richterova kříže, který se nalézal velký kus cesty za obcí. Kříž se nacházel uprostřed rozlehlého hustého lesa, v noci ještě černějšího a strašidelnějšího, nežli za dne. Opatrně postupovala lesem, dávala si pozor, aby nezabloudila a nešlápla někam, kam neměla, a jen pomalinku se blížila k cíli své cesty. Vystrašeně se dívala kolem sebe a moc se těšila, až se konečně dostane domů.

Tu se proti ní ze tmy zcela nečekaně vynořilo světlo, které osvítilo prostor kousek od ní. Jeho zář odhalila kolem stojící stromy a vytvořila spoustu tajemných stínů. Světlo se k ní pomalu blížilo. Vystrašená žena zůstala stát a čekala, co se stane. Když se světlo přiblížilo, spatřila, že jej drží v ruce drobný mužiček. Zahalený byl do podivné sutany a na prsa mu spadaly dlouhý vous. Mužiček se zastavil nedaleko od ženy a chvíli se ni zkoumavě díval. Po chvíli promluvil:

„Když mi dáš nějaký dar, posvítím ti na cestu a vyvedu z lesa,“ nabídl ženě. Ta se velice polekala, když zaslechla jeho hlas, ale po chvíli se uklidnila. Mužiček se tvářil vstřícně a jeho hlas ji uklidňoval. Nabídka byla lákavá. Hned začala hledat po kapsách, co by mu dala. V kapse zástěry našla ale jediný drobný peníz.

„Mám jen tohle,“ pokrčila rameny a peníz mu nabídla. Mužiček se pousmál, sáhl po minci a zastrčil si ji do malinké kapsy. Potom ženu vyzval, aby ho následovala. Světlo lampy se nyní ještě víc rozzářilo, takže oba dobře viděli na cestu.

Se světlem postupovali mnohem rychleji, takže se za chvíli dostali až na okraj Kamenice.

„Tady už mou pomoc nepotřebuješ,“ pronesl mužiček a otočil se zpět k lesu. Jeho lampa opět znatelně pohasla. „Moc ti děkuji,“ vykoktala ze sebe žena nejistě. „Není zač, vždyť jsi mi za pomoc zaplatila,“ odvětil s úsměvem mužiček. „Ale vždyť jsem ti dala jen jeden nepatrný peníz,“ namítla opatrně žena, „to bylo moc málo.“ On se jen usmál. „Ale to přece nevádí, hlavně že jsi byla ochotná něco dát. Ať je to cokoliv, na velikosti přeci vůbec nezáleží.“

Potom se otočil a zamířil zpátky k Richterovu kříži. Žena ještě hodnou chvíli sledovala jeho malé blikající světélko, jak stoupá vzhůru do lesů. Když se dostalo až do blízkosti kříže, ztratilo se. Mužiček se vrátil na své místo, aby byl zase připraven pomoci, až ho bude třeba.

- **O strašidelném pivním sudu**

Kdysi dávno procházel jeden muž uprostřed noci kolem míst, kde byly podél jednoho domu vyskládány a odloženy dřevěné výrobky. Mezi mnoha věcmi zde byly také uloženy máry. Muž opatrně našlapoval a chtěl se těmito místům rychle vyhnout. Pohled na máry mu naháněl hrůzu, ve tmě v něm vyvolávaly ty nejpodivnější představy. S největší opatrností procházel kolem uložených věcí, když tu náhle seskočil z jedné police velký dřevěný sud a kutálel se přímo proti němu. Byl velký a na úzké cestě mu bránil v další chůzi.

Muž byl velice bázlivý a tak se hrozně polekal. Strachy se nemohl ani pohnout. Sud se zastavil jen kousek od něj, oba stáli a čekali. Tu se zcela vystrašený a vyděšený muž začal modlit a vroucně si přál, aby sud zmizel. Ale modlitba nepomohla, sud byl stále na svém místě, v cestě kolem domu.

Nějakou chvíli se nic nedělo, jen tak stáli proti sobě. Po chvíli se sud zase rozhýbal, a než se muž vzpamatoval, skočil mu na záda za krk. Seděl tam pevně a muž se ho nemohl zbavit, ať se snažil sebevíc. Po chvíli byl tak unavený, že se musel zastavit a vyděšeně přemýšlel, co dál. Sud se ho držel, a protože muže nic kloudného nenapadlo, tak s ním spěšně zamířil k domovu. Když celý vyčerpaný došel až ke svému domu a překročil práh, sud se najednou pustil a zmizel ve tmě. Ztratil se beze stopy a od té doby jej nikdo nespatriil.

- **O francouzském kameni**

- Na jedné mýtině vysoko nad obcí Kamenice, nedaleko polní cesty do Rovné, stojí ve výběžku lesa velký otesaný kámen, kterému se říká dodnes „Francouzský kámen či Vysoký kámen“. S tímto kamenem je spojený následující příběh.
- Jednou se nedaleko obce Kamenice objevila trojice mužů na koních. Byli oblečeni ve vojenských uniformách, které místní lidé neznali, takže netušili, o jaké vojáky se jedná. Vedli za sebou další dva koně, na kterých byly naloženy jakési pytle. Projeli kolem překvapených obyvatel a zamířili do kopců nad vesnicí, kde se ztratili v lese. Bylo již pozdní odpoledne a začínalo se stmívat. Za chvíli lidé zahlédli z lesa stoupat kouř, který jim ukázal, kde se cizinci rozhodli přenocovat.
- Během noci ale obyvatele Kamenice probudil křik, třeskot mečů a děsivý hluk. Někteří opatrně vykoukli z oken, ale jít k místu, kde cizinci nocovali, to se nikdo neodvážil. Trvalo to hodnou chvíli, nežli hluk a křik ustal. Nastalo opět obvyklé ticho.
- Ráno první zvědavci zamířili k lesu. Cizinci nocovali na jedné menší mýtině nedaleko cesty. Když došli vesničané na ono místo, zůstali překvapeně stát. Před očima se jim objevil děsivý obraz. Všichni tři muži leželi mrtví v zakrvácené trávě nedaleko ohně a opodál se válely zdechliny jejich koní. Okolo byly pohozené zbraně s výraznými zaschlými krvavými skvrnami.
- Největší překvapení je ale čekalo, když opatrně došli až na místo. Kolem dokola ležely roztrhané vaky a pytle, které včera nesli jejich koně. V trávě byly rozházené mince, šperky a další drobné zlaté a stříbrné předměty. Jedna žena opatrně sebrala ze země nějakou minci. Vzápětí bolestivě vykřikla a minci odhodila daleko od sebe. Překvapeně zírala na své prsty, které byly zarudlé, jakoby je ožehl oheň. Další vesničané byli také zvědaví a začali sbírat předměty ze země. Všichni ale vše okamžitě zase pouštěli.
- „Co to je?“ ptali se lidé překvapeně a zírali na své popálené ruce. „Musí to být určitě prokleté,“ pronesl jeden z nich. Všech se zmocnil strach a už nenašli odvahu se čehokoliv dotknout.
- Nakonec všechny tři muže pohřbili na místě, kde je našli. Do hrobu naházeli i pytle s nalezenými věcmi a vše zasypali. Na hrob navalili velký kámen, který jen nahrubo otesali. O vojácích se domnívali, že byli z francouzské armády, a proto onomu kameni začali později říkat „Francouzský kámen či Vysoký kámen“.
- Hrobu s těly neznámých vojáků se obyvatelé Kamenice vždy velkým obloukem vyhýbali. I když se občas našel odvážlivec, kterému se zachtělo vykopat údajný poklad, místní jej vždy od plánu odradili. Všichni si dobře pamatovali, co se stalo, když na šperky a peníze sáhli. Věřili tomu, že věci nejspíš pocházely z loupeživých výprav, lapkové se nakonec nepohodli a vzájemně se všichni pobili.
- A tak hrob tří mužů, pěti koní a velkého pokladu zůstává v lese dodnes. Francouzský kámen střeží místo, kde je vše pohřbeno.

- **O skřítcích na Kamenici**

Poblíž obce Kamenice, na místě zvaném „Uhelné místo“, se kdysi velmi často objevovalo velké množství malých skřítků. Vyváděli plno podivných a neznámých kousků a obyvatelé celé obce je měli možnost mnohokrát spatřit. Také se stávalo, že někteří z nich došli až do vesnice, kde se bavili s místními lidmi. Kdo na ně byl hodný a milý, tomu za odměnu vykonali nějaký dobrý skutek.

V údolí u Ernstgrünü ještě před lety bývala oblíbená tančírna skřítků, kde se za letních nocí tančilo, poskakovalo, juchalo a výskalo, zkrátka skřítkové tu dováděli. Vesničané se tomuto místu vyhýbali. Báli se rušit tyto skřítkovské tancovačky, aby za to nebyli nějak potrestáni. Příhodilo se, že tam poslali dudáka i s fidařem, aby si skřítky naklonili. Muzikanti však museli hrát skryti a nesměli zvědavýma očima sledovat rej skřítků. Když však minula hodina duchů, vše mávnutím proutku zmizelo a celý ten žertovný nárudek jakoby se propadl pod zem.

Lidé, kterým se podařilo skřítky na tančírnu spatřit, tvrdí, že i přes hlubokou temnou noc bylo dobře vidět tančící páry, protože z nich vycházelo blikavé světlo. A proto také těmto podzemním duchům říkali "Ohniví muži".

- **O ďáblově stoce**

Na toku Lobežského potoku kdysi stávalo mnoho mlýnů. Třetí z nich nesl jméno Seffův mlýn (Seffmühle), a sice podle přezdívky místního mlynáře. Správně se jmenoval Josef. Nad mlýnem se rozkládaly rozsáhlé Ptačí louky, které svůj název nesly po právu. Celý rok zde hnízdila celá hejna štěbetajících ptáků a rozlehlé louky byly stále živé, v zimě plné zajíců, koroptví a bažantů, v létě pokryté mnoha pestrými květy a vysokými travinami, v kterých nacházeli úkryt jak divocí kanci, tak srnky hledající pašvu. Dodnes v nich můžeme objevit velmi dlouhý příkop, který ovšem nikam nevede a jehož začátek i konec se nacházel uprostřed svahu. Dnes je ovšem začátek skryt v hustém lese, který se za léta výrazně rozrostl do louky. Nikdo už neví, k čemu sloužil a jaký byl jeho smysl, ale obyvatelé si zde vyprávěli dlouhá léta příběh o jeho vzniku.

Kdysi se zdejší mlynář rozhodl, že využije vodu sbírající se v lesích nad mlýnem a přivede ji korytem ke svému mlýnu. Měla mu pomáhat při mletí při žních, kdy bývaly nejteplejší měsíce a vody v potoku většinou velice málo. Nelenil a ihned začal s kopáním zamýšleného náhonu. Ale k jeho překvapení zde byla země nečekaně tvrdá a kamenitá a práce mu nešla příliš od ruky. Vydržel těžce pracovat několik dní, ale mnoho metrů nevykopal. Jednoho dne si proto ulevil: „Dal bych čertovi duši, kdyby mě té dřiny zbavil a to prokleté dílo dokončil.“

Mocný chechot, který se náhle ozval, jej velice vylekal. Rozhlížel se kolem sebe, ale nikoho neviděl. „Jsem rád, že jsi mě vzal za pomocníka,“ uslyšel najednou vemlouvavý hlas, který mu naháněl husí kůži. „Nepomáhám ale zadarmo, to přece víš.“ Ať se mlynář rozhlížel, jak chtěl, nikde nikoho neviděl. Velmi znejistěl. Veškerá další chuť do práce jej přešla a tak raději toho dne odešel domů. Ale ani doma neměl klidu. Nepříjemný pocit ho stále pronásledoval, ať dělal cokoli. V noci strachy ani neusnul.

Druhý den se rozhodl pokračovat v práci, neboť chtěl mít náhon do žní hotový. Vrátil se k načatému dílu a k svému překvapení zjistil, že je strouha vykopaná. Naplno si uvědomil, cože to vlastně včera udělal a kdo mu pomohl dílo dokončit. Dostal šílený strach.

„Takhle jsem to nemyslel!“ zakřičel do krajiny, „já jsem tě o pomoc nežádal, zvládnu to sám! Myslet jsem to jen v legraci! Jdi pomáhat někomu jinému. Slyšíš? Nechci žádnou tvou pomoc. Nepotřebuju tě!“ volal jako smyslů zbavený stále dokola. Nakonec chytil lopatu a vztekle začal náhon zasypávat. Pracoval až do večera. Když se začalo stmívat, spokojeně se na práci podíval. Po strouze nebyla ani památka, celou ji zasypal. Konečně si ulehčeně oddychl a spokojeně odkráčel domů. Tu noc spal dobře.

Druhý den vyrazil k lesu a chtěl se pustit do práce znovu od začátku. Když k místu došel, zůstal leknutím stát. Koryto tam bylo zas, opět pečlivě vykované, od lesa až dolů ke mlýnu. Mlynář se vylekal ještě více, znova popadl lopatu a do večera zase celou strouhu zaházel.

Tak se to opakovalo mnoho dní. Ráno byla strouha vykovaná a do večera mlynářem zaházená. Nakonec své snahy vysílený mlynář zanechal. Neměl už dalších sil zabránit tomu, aby dílo bylo dokončeno. Jen napojení na stávající náhon chybělo, takže nový náhon mu v práci nepomohl a vodu z lesů k mlýnu nepřivedl.

Po několika měsících, když šel do lesa pro dřevo na zimu, se náhle ztratil a nikdo ho již více nespatriil. Všichni však tušili, kde skončil. Nedokončená strouha pak od té doby nesla strašidelný název Ďáblova stoka (Teufelgraben).

- **O pokladu tajemného Kuhruhu**

V oblasti Slavkovského lesa se už v dávných dobách těžily vzácné nerosty. Nebylo výjimkou, když se podařilo objevit mocnou žílu zlata, stříbra či jiného vzácného prvku. Tak se stalo, že nedaleko mlýna Kuhlohmuehle, ležícího v lese mezi obcemi Březovou a Kamenicí, byla objevena jedna z těchto mocných žil stříbra. Našel ji jeden Benátčan a výhodně ji prodal bohatému kupci Jähnovi z Norimberku. Ten zde založil velkou šachtu a vydatně v ní těžil. Po několika letech však došlo v oblasti k velkým nepokojům. Bandy všelijakých loupežníků i hordy žoldáků táhly mnoha směry krajinou, a když mohly cokoliv ukrást, nic je nezastavilo. Po několika nájezdech lupičů se Jähne rozzlobil a rozhodl se, že těžby dočasně zanechá, než krutý čas přejde.

Aby poznal i po letech, kde se šachta nachází, nechal do jednoho z větších kamenů před šachtou vysekat obrázek beránka. Pak šachtu zasypal a veškeré stopy po těžbě zahladil. Ale čas šel dál a boje neutichaly. Jähne se jednoho dne vypravil na delší obchodní cestu. Ale dostal se do míst, kde se také pohybovali nebezpeční loupežníci. Byl přepaden a několikrát probodnut mečem. Záhy pak zemřel. Šachta tak zůstala skrytá a nikdo o ní neměl ani ponětí. Horníci, kteří v ní dříve těžili, už většinou zemřeli či se rozprchli do širého světa. Jen ten kámen s obrázkem beránka zůstal. Po čase už nebylo nikoho, kdo by rozuměl tomu, jaký význam skrývá.

V průběhu 19. století procházeli celým krajem důlní prospektoři a opět hledali ložiska vzácných kovů. Tentokrát se zájem lidí posunul, takže mimo zlata a stříbra zde také hledali wolfram, kobalt a železnou rudu. Mnoho zkušených a slavných hledačů procházelo krajinou. Mnoho z nich se také dívalo do starých map a zápisů, a snažilo se z nich vyčíst, kde by se měla ruda hledat. Jedním z nich byl také Anton Frieser, který sem přišel jako uznávaný znalec. Mnohokrát prošel krajinou a dlouho hledal ve starých zápisech, až jednoho dne našel podivný pergamen, na kterém jej zarazil následující text: „V Císařském lese byl v roce 1352 vystavěn bohatý důl na stříbro. Nedaleko něj se nacházel malý potůček, na jednom z kamenů je vysekána ovce. Značí místo, kde se v zemi nalézá velký poklad. Kameni se říkalo Kuhruh a nedaleko něj se nacházel vchod do štoly. Tou se dostaneš k šachtě, kde se nachází nejméně 12 centýřů stříbra. Tuto štolu kdysi vybudoval bohatý kupec Jähne z Norimberku. Ale pro velké války a náboženské rozbroje práce ustaly. Mé svědomí mi nedalo, abych si to uchoval jen pro sebe. Já, Johannes Rabart z Chebu, jsem vybudoval 24 měř. 6. května 1372.“

Anton Frieser se začal zprávou zabývat. Dlouho pátral, kde může to místo s tajemným obrázkem být. Prošel celý Císařský les, ale stále nemohl určit přesné místo, kde by měl beránka hledat. I když zprávě příliš nevěřil, přece jen doufal, že by mohla být pravdivá. Až posléze se dostal do oblasti nad obcí Březovou. Při hledání se dostal až do míst, kde stával mlýn Kuhlohmuehle. Když k němu došel, oslovil muže, který za plotem u domu cosi dělal.

„Dobrý den, hledám kámen, na kterém je vysekán obrázek beránka,“ zkusil se Frieser zeptat. Muž potáhl z dýmky, natáhl ruku směrem protějšímu svahu a řekl. „Ten přece je tamhle, hned mezi prvními stromy. Ale nechodte k němu moc blízko. Kolem dokola se to divně houpe a občas se tam země propadá. My se tomu místu zdaleka vyhýbáme.“

Frieser nadskočil radostí. Tak dlouho hledal a nakonec možná důl přece jen našel.

„Jak dlouho je tam ten kámen?“ zeptal se ještě muže.

„To nevím. Ale vyprávěl o něm už děda mého dědy,“ odpověděl a pokrčil nejistě rameny.

„A nevíte co znamená?“ zeptal se ještě Frieser pro jistotu.

„Prý tu má být někde zakopaný zlatý poklad, ale není to pravda. Už jsme to tady mnohokrát prohledali, ale nic jsme nenašli,“ pokrčil muž smutně rameny a odešel do domu.

Frieser se usmál. Jako zkušený znalec věděl, proč zde žádný poklad nemohli najít. Vydal se do lesa hledat kámen. Netrvalo dlouho a skutečně jej našel. A kousek za ním bezpečně rozpoznal vchod do bývalé šachty. Protože byl znalec, nález popsal a zakreslil. Pak se vydal zpátky domů s tím, že se sem brzy vrátí a starou šachtu nechá obnovit. Ale již se nikdy do Slavkovského lesa nevrátil. Proč, to dodnes nikdo dodnes neví. A tak kámen s beránkem dál stojí v lese a ukazuje cestu, kde se skrývá mocná sloj s bohatou žílou stříbra.

- **O obrovi Koberovi**

Kdysi dávno žil v centrální části Císařského lesa, nedaleko obce Smrkovec, veliký obr, kterého místní obyvatelé nazývali Kober. Původně prý byl obr Kober dlouho jediným obyvatelem Císařského lesa. A právě tento obr byl příčinou, proč se obyvatelé do lesů a kopců báli a raději se místům, kde žil a kde se pohyboval, zdaleka vyhýbali.

Všechno tak bylo až do jednoho velice krásného dne, kdy se obr rozhlížel z nejvyššího cimbuří svého tzv. skalního hradu po širokém údolí, které bylo v tuto chvíli zalito zářivým svitem letního slunce. Tu spatřil, jak se k jeho skalnímu obydlí svižně škrábe silný mládenec ozbrojený loveckým kopím a lukem. Byl to velice statečný muž, kterého však potkalo veliké neštěstí. Jmenoval se Markuš.

Mladý junák pocházel z jedné hájenky na pokraji Císařského lesa v místech, kde se v nedávné době usadil. Původně tam byl les, ale mládenec za pomoci svého nejlepšího kamaráda Šeda vyklučil celý velký prostor, hájenku zde postavil a v lese hospodařil. Oba dva kamarádi pocházeli původně z nedalekých Horních Frank, ale do zdejšího kraje přišli za lepším, jak se u nich tenkrát vyprávělo. Šedo už byl tehdy ženatý, Markuš dosud nikoliv. Měl sice vybranou nevěstu z jednoho Franckého města, která se jmenovala Warburga. A dokonce už si byli zasnoubeni a čekalo se na svatbu, když se k Markušovi donesla zpráva, že se Warburga utopila v řece Redvici, protékající obcí.

Od té doby byl Markuš neustále smutný a bez života. Rozhodl se odejít ze své hájenky a žít osaměle. Také nyní šplhal do lesů a myslel na svou milou. Byl tak zamyšlený, že si neuvědomil, že svůj příběh mumlá nahlas. Kober, který se ukrýval za stromy, celý smutný příběh vyslyšel a přišlo mu ho líto. Rozhodl se, že Markušovi pomůže. Když se po delším bloudění v lese Markuš unavil, natáhl se na mech a usnul. Kober si nasadil svou kapuci a vyrazil na cestu.

Došel až do francké vesnice, kde měla žít Markušova nevěsta. Tam po ní začal pátrat a brzy se dozvěděl, že se neutopila, ale že ji unesl místní rytíř, pán zdejšího kraje. Kober se vypravil k jeho sídlu, přemohl strážce a dostal se do hradu. V kobce našel nešťastnou a utrápenou Walburgu a osvobodil ji. Pak se oba rychle vraceli do Císařského lesa. Markuš si tu mezitím postavil jednoduchou chatrč a v ní začal žít. Lovil v lese zvěř, kůži prodával kupcům, kteří lesem projížděli na daleké trhy a tak se živil.

Když jednou v noci ulehl a spal, zdál se mu sen, že ve svém skalním hradu na něj čeká obr Kober a jeho milovaná Walburga. Ráno, jakmile se probudil, ho živý sen natolik udivil, že se sebral a zamířil k místům, kde měl stát bájný Koberův hrad. Když tam došel, čekala tam na něj jeho milovaná Warburga. Za velkého nadšení se objali a děkovali Koberovi. Pak se odebrali zpět do lesů. Nakonec se vzali a založili kolem původní chaty nejdříve osadu, která se ale časem rozrostla na obec. Němečtí obyvatelé jí začali říkat Markusgrün, česky se později nazývala Polesí.

Obr Kober zůstal dál v lesích. Odměňoval dobré a trestal zlé. Později začaly v oblasti Císařského lesa přibývat osady a obr se stáhl hlouběji do lesů, kde ho již dlouho nikdo nepotkal.

- **O Koberově skrýši**

V Císařském lese se vyprávělo, že se kdysi ve zdejší oblasti nacházel velký otvor v zemi, kterému se říkalo tzv. Koberova díra. Jméno dostal podle obra Kobera, který měl původně pocházet ze zdejších kopců. Otvor měl být úkrytem v dobách nebezpečí. Zde hledali své útočiště obyvatelé z okolních měst, vesnic a osad, například Kynžvartu, Žandova, Úbočí, Milíkova a Podlesí kdykoliv, když se v kraji objevilo nějaké nebezpečí. Využívat jej měli, kdykoliv hrozila válka nebo rabování. Shromažďovaly se zde nejen celé rodiny, ale také dobytek a ten nejzácnější majetek. Lidé v kraji si dlouhá staletí vyprávěli mnoho příběhů o tom, jak obr Kober pomáhá hodným lidem a škodí zlým.

